

BIURO KONSERWACJI PRZYRODY w SZCZECINIE

WALORYZACJA PRZYRODNICZA GMINY

USTRONIE MORSKIE

(OPERAT GENERALNY)

SZCZECIN 2004

BIURO KONSERWACJI PRZYRODY w SZCZECINIE

WALORYZACJA PRZYRODNICZA GMINY

USTRONIE MORSKIE

(OPERAT GENERALNY)

SZCZECIN 2004

Autorami operatów szczegółowych są:

z zakresu flory i roślinności:

Beata Bosiacka

Agnieszka Grinn-Gofroń

z zakresu fauny oraz przyrody nieożywionej i krajobrazu pod kier.

Wojciecha Zyski

*Inwentaryzacja przyrodnicza gminy Ustronie
Morskie została przeprowadzona dzięki
funduszom Wojewody Zachodniopomorskiego,
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Szczecinie
oraz gminy Ustronie Morskie.*

Opracowanie operatu generalnego z wykorzystaniem posiadanych operatów szczegółowych wykonano w Biurze Konserwacji Przyrody w Szczecinie: Małgorzata Zimnicka – Płuskota, Ewa Połczyńska, Zdzisława Miziołek, Paweł Wiraszka.

WSTĘP.....	6
CEL, ZAKRES I METODA.....	7
I CZĘŚĆ OGÓLNA.....	10
1. Położenie gminy.....	10
2. Charakterystyka społeczno-gospodarcza obszaru gminy.....	11
3. Charakterystyka fizyczno-geograficzna.....	15
4. Klimat.....	17
II SZATA ROŚLINNA.....	20
1. Dotychczasowy stan wiedzy o szacie roślinnej i florze gminy Ustronie Morskie.....	20
2. Roślinność potencjalna naturalna.....	17
3. Roślinność rzeczywista.....	21
3.1. Roślinność leśna i zaroślowa.....	21
3.2. Roślinność inicjalna i murawowa klifów i wydm nadmorskich.....	27
3.3. Roślinność nieleśna torfowisk (szuwary, młaki, łąki).....	28
3.4. Roślinność wodna i nadbrzeżna.....	31
3.5. Roślinność segetalna, ruderalna i wydepczykowa.....	34
4. Charakterystyka flory.....	36
4.1. Ogólna charakterystyka flory.....	36
4.2. Gatunki prawnie chronione.....	36
4.3. Gatunki roślin wymarłe, ginące i zagrożone wyginięciem znajdujące się w czerwonych księgach regionalnych i ponadregionalnych.....	39
4.4. Gatunki rzadko spotykane w skali regionalnej lub lokalnej.....	47
4.5. Flora będąca przedmiotem zbioru dla celów leczniczych.....	48
4.6. Gatunki ekspansywne.....	51
4.7. Charakterystyka i analiza zmian w składzie flory gminy Ustronie Morskie.....	52
4.8. Flora wymagająca podjęcia działań konserwatorskich.....	52
4.9. Zagrożenia i perspektywy gatunków roślin chronionych, zagrożonych wyginięciem i rzadko spotykanych.....	54
5. Pomniki przyrody i zieleń parkowa.....	56
5.1. Drzewa pomnikowe i aleje.....	56
5.2. Parki.....	56
6. Ocena wartości przyrodniczych szaty roślinnej gminy metodą SWOT.....	57

III WALORYZACJA FAUNISTYCZNA.....	59
1. Dotychczasowy stan wiedzy o faunie gminy.....	59
2. Wyniki inwentaryzacji wybranych grup fauny.....	60
2.1. Bezkręgowce.....	61
2.2. Kręgowce.....	62
2.2.1. Minogi i ryby.....	63
2.2.2. Płazy.....	63
2.2.3. Gady.....	66
2.2.4. Ptaki.....	66
2.2.5. Ssaki.....	68
3. Tereny ważne dla występowania fauny.....	69
4. Charakterystyka fauny wymarłej na terenie gminy.....	69
5. Charakterystyka fauny gatunków łownych lub będących przedmiotem pozyskania.....	71
6. Gatunki ekspansywne.....	71
7. Charakterystyka fauny wymagającej podjęcia działań konserwatorskich.....	71
8. Podsumowanie i wnioski.....	73
IV PRZYRODA NIEOŻYWIONA I KRAJOBRAZ.....	75
1. Geologia i geomorfologia.....	75
2. Gleby.....	77
3. Hydrologia.....	78
4. Surowce mineralne.....	80
5. Wyniki inwentaryzacji.....	82
5.1. Ukształtowanie powierzchni gminy.....	82
5.2. Głazy i głazowiska.....	85
5.3. Odkrywki.....	85
5.4. Walory krajobrazowe wód.....	86
5.5. Walory krajobrazowe lasów.....	86
5.6. Wartościowo krajobrazowo obiekty kulturowe.....	87
5.7. Zagospodarowanie turystyczne.....	90
5.8. Stan środowiska naturalnego.....	91
V OCHRONA PRZYRODY.....	93
1. Obszary i obiekty cenne pod względem przyrodniczym.....	94
1.1. Istniejące w gminie obszary i obiekty chronione.....	94
1.1.1. Obszary chronionego krajobrazu.....	94
1.1.2. Pomniki przyrody.....	95

1.1.3. Lasy ochronne.....	96
1.2. Obiekty przewidziane do ochrony zasobów przyrodniczych.....	97
1.2.1. Obszar chronionego krajobrazu.....	97
1.2.2. Rezerwat przyrody.....	99
1.2.3. Obszary Natura 2000.....	100
1.2.4. Zespół przyrodniczo – krajobrazowy.....	100
1.2.5. Użytki ekologiczne.....	102
1.2.6. Pomniki przyrody.....	108
1.2.7. Obszary cenne przyrodniczo.....	110
2. Elementy Ekologicznej Sieci Obszarów Chronionych (ESOCh).....	112
2.1. Korytarze ekologiczne.....	114
2.2. Strefy węzłowe – biocentra.....	115
2.3. Bariery ekologiczne.....	115
3. Przyroda gminy Ustronie Morskie na tle konwencji międzynarodowych i dyrektyw Unii Europejskiej.....	116
3.1. Konwencje międzynarodowe.....	116
3.1.1. Ochrona szaty roślinnej i fauny na podstawie Konwencji Berneńskiej.....	117
3.1.2. Ochrona fauny w Konwencji Bońskiej.....	117
3.1.3. Konwencja o różnorodności biologicznej.....	118
3.2. Ochrona szaty roślinnej i fauny w odniesieniu do „Natury 2000”.....	118
4. Przyroda gminy w świetle prawa Rzeczypospolitej Polskiej.....	121
VI WSKAZANIA KONSERWATORSKIE. WSKAZANIA DO STUDIUM UWARUNKOWAŃ PRZYRODNICZYCH ORAZ PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY USTRONIE MORSKIE.....	124
1. Strategia i plany zagospodarowania przestrzennego gminy w świetle waloryzacji przyrodniczej.....	124
2. Zalecenia do planu rozwoju przestrzennego gminy Ustronie Morskie.....	125
3. Ogólne wskazania konserwatorskie.....	129
VII PODSUMOWANIE I WNIOSKI.....	132

WSTĘP

Przedstawiamy opracowanie o stanie przyrody gminy Ustronie Morskie, jej zasobach i walorach. Przeprowadzona dzięki wspólnym działaniom Wojewody, Gminy oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie inwentaryzacja przyrodnicza dała zasób informacji, które pomogą przy podejmowaniu szeregu decyzji ważnych dla funkcjonowania gminy w zakresie zagadnień społecznych, ekonomicznych, kulturowych i gospodarczych, a także w skutecznej ochronie zasobów przyrodniczych.

Podjęte działania są zgodne z przyjętą przez Sejm RP uchwałą w sprawie ekologicznej polityki państwa, która zakłada jako naczelną zasadę w planowaniu i realizacji działań gospodarczych uwzględnienie potrzeb zachowania w jak najlepszym stanie środowiska przyrodniczego, bez czego byt i kondycja człowieka są zagrożone. Ochrona przyrody to również powinność wynikająca z międzynarodowych zobowiązań Polski, która jest sygnatariuszem szeregu aktów prawnych dotyczących ochrony przyrody na swoim terytorium.

Uzyskana w wyniku reformy administracji z 1999 roku duża możliwość samodzielnego działania i gospodarowania władz samorządowych kładzie na jej barki dużą odpowiedzialność w realizacji polityki ekologicznej państwa na szczeblu gminy.

Zasadniczą trudnością przy realizacji zapisów ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym i o ochronie przyrody jest niewystarczające rozpoznanie zasobów przyrodniczych danego obszaru. Brak wiedzy o miejscach bytowania rzadkich oraz ginących gatunków roślin i zwierząt, cennych ekosystemach stwarza potencjalne kolizje pomiędzy potrzebą zachowania wartości przyrodniczych, a zamierzeniami planistów jak i władz oraz mieszkańców danej gminy, pragnących dokonać zmiany przeznaczenia takiego terenu, zlokalizować na nim przedsięwzięcie gospodarcze, przeprowadzić drogę, gazociąg itp. Niezwykle pilne staje się przyjęcie takiego kierunku rozwoju, który umożliwi gospodarowanie przy pełnym poszanowaniu posiadanych walorów przyrody i przy zminimalizowanym zagrożeniu dla środowiska naturalnego.

Wytypowane, w niniejszym opracowaniu, obszary do objęcia ochroną jako rezerваты przyrody, Obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe pozwolą na zachowanie oryginalnych cech

przyrodniczych, biotycznych i abiotycznych gminy Ustronie Morskie. Zapewnią ochronę tym walorom, które jeszcze pozostały i mogą się odnowić i rozbudować. Z tego powodu priorytetowym zadaniem jest natychmiastowe powołanie wytypowanych obszarów do ochrony i wdrożenie w życie zaleceń konserwatorskich wraz z ich egzekwowaniem w praktyce. Inwentaryzacja stanu i waloryzacja środowiska przyrodniczego gminy jest podstawowym źródłem danych wyjściowych służących do planowania działań związanych z ochroną różnorodności biologicznej. Uwzględnienie tych działań w planowaniu przestrzennym i użytkowaniu środowiska przyrodniczego jest z kolei podstawowym warunkiem ekorozwoju.

CEL, ZAKRES I METODA

Celem niniejszego opracowania jest dostarczenie władzom lokalnym, wojewodzie i innym służbom syntetycznej informacji o walorach przyrodniczych gminy. Wiedza ta pozwoli na świadome kształtowanie ładu przestrzennego gminy, uniknięcie pomyłek i potknięć planistycznych oraz kolizji i konfliktów pomiędzy służbami ochrony przyrody i organizacjami ekologicznymi, a planistami i lokalnym społeczeństwem reprezentowanym przez administrację samorządową. Przydatna będzie na etapie sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, opracowań ekofizjograficznych oraz w bieżącej pracy jako materiał wyjściowy przy podejmowaniu ważnych decyzji gospodarczych oraz działań w zakresie ochrony przyrody.

Opracowanie niniejsze zawiera szereg informacji otrzymanych w efekcie przeprowadzonej w latach 2002/2003 inwentaryzacji przyrodniczej. Podstawą do jego wykonania były operaty szczegółowe sporządzone przez zespoły specjalistów. Zasady wykonania tych operatów określa instrukcja zatwierdzona przez Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Szczecinie pt. „Założenia metodyczne inwentaryzacji przyrodniczej gmin”.

Prace objęły trzy płaszczyzny tematyczne:

- inwentaryzację flory i roślinności,
- inwentaryzację fauny,
- inwentaryzację przyrody nieożywionej.

Wyniki inwentaryzacji szczegółowych przedstawiono w formie tekstowej i graficznej na mapach w skali 1: 10 000. Walory wykazane w tych opracowaniach zobrazowano na mapie w skali 1: 25 000 dokonując jednocześnie syntezy całości.

W szczególności naniesiono miejsca występowania rzadkich i chronionych gatunków

roślin i zwierząt. Zaznaczono również obszary ważne dla bytu różnych grup zwierząt i wartościowe fragmenty szaty roślinnej. Powstała w efekcie mapa wartości przyrodniczych wiążąca zasadnicze grupy zagadnień.

W oparciu o opisy zawarte w operatach szczegółowych, konsultacje z ich wykonawcami oraz z Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody, wyznaczono obiekty powierzchniowe i punktowe o szczególnych walorach, proponując dla nich kwalifikację ochronną dopuszczoną w Ustawie z 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody, tzn. - rezerwaty (**R**), obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu (**OCHK**), użytki ekologiczne (**UE**), zespoły przyrodniczo – krajobrazowe (**ZPK**), pomniki przyrody (**PP**).

Wykazano ponadto cenne obszary, dla których nie przedstawiono propozycji formalnego objęcia ochroną, ale które z mocy prawa powinny być chronione jako miejsca rozrodu i regularnego przebywania gatunków chronionych i należy je uwzględnić w planach zagospodarowania przestrzennego gminy.

Zawartość mapy „Waloryzacja przyrodnicza” w syntetyczny sposób przedstawia legenda zamieszczona na planszy (ANEKS).

Wszystkie kategorie powierzchniowych obiektów chronionych podzielono na:

- istniejące, tj. te, dla których istnieją formalne akty prawne powołujące je,
- przewidziane do ochrony, tj. te, dla których istnieje złożony formalnie projekt i te, które proponujemy w niniejszym opracowaniu.

Jako osobną część opracowania, w ANEKSIE zamieszczono wykazy:

- Listę gatunków roślin z terenu gminy
- Fitosocjologiczny wykaz zbiorowisk roślinnych
- Listę gatunków zwierząt z terenu gminy

Wykaz skrótów zastosowanych w tekście:

UE - użytk ekologiczny,

OCHK - obszar chronionego krajobrazu,

ZPK - zespół przyrodniczo-krajobrazowy,

PP - pomnik przyrody,

OC - obszar cenny,

R – rezerwat,

ESOCH - Ekologiczna Sieć Obszarów Chronionych

A1, B6 itp. - określenia lokalizacji na mapie „Waloryzacja przyrodnicza” zawarte w tabelach.

Ileć w opracowaniu wspomina się Ustawę o ochronie przyrody, to mówi się o Ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880 z 30 kwietnia 2004r.).

Dla proponowanych obiektów chronionych przedstawiono wskazania konserwatorskie mające nadać kierunek zagospodarowania tych miejsc lub wskazać istniejące zagrożenia.

Podstawowe wskazania ochronne zawierają akty prawne dotyczące ochrony przyrody (ustawy i rozporządzenia, ANEKS), które są wystarczającym zabezpieczeniem zachowania wartości przyrodniczych, pod warunkiem oczywiście pełnego poszanowania ustaleń wspomnianych aktów. Szczegółowe wytyczne będące pewnym uzupełnieniem bądź wyjaśnieniem istniejących przepisów podano w miarę potrzeby przy opisach konkretnych obiektów.

W opracowaniu wykorzystano informacje zawarte w operatach szczegółowych w zasobach Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody i w zasobach własnych Biura.

Projekt całości został skonsultowany z Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody.

UWAGA!

Dla potrzeb studium nie jest konieczne uszczegółowienie informacji przyrodniczych o prezentowanych obiektach, stąd też pewne skróty i uproszczenia. W razie konieczności uzyskania bardziej precyzyjnych informacji należy zgłosić się do Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody posiadającego pełną dokumentację inwentaryzacyjną.

Cytowana w opracowaniu literatura dotyczy spisów piśmiennictwa zamieszczonych w poszczególnych operatach szczegółowych. Na końcach rozdziałów podano jedynie pozycje nie ujęte w tych spisach.

I CZĘŚĆ OGÓLNA

1. Położenie gminy

Gmina Ustronie Morskie wchodzi w skład województwa zachodniopomorskiego i powiatu Kołobrzeg. Położona jest nad brzegiem Bałtyku, na wybrzeżu środkowym. To położenie wywiera bezpośredni wpływ na jej dotychczasową historię, walory klimatyczne, przyrodnicze leśne i rolnicze tej gminy oraz sposób wykorzystania i zagospodarowania terenu. Jej północną granicę wyznacza ponad 10 kilometrowy odcinek wybrzeża morskiego Bałtyku. Od zachodu graniczy z miastem Kołobrzeg i gminą Kołobrzeg, a od południa sąsiaduje z gminą Dygowo. Od wschodu graniczy z gminą Będzino.

Obszar gmina tworzy sześć następujących sołectw: Gwizd, Kukinia, Kukinka, Rusowo, Sianożęty i Ustronie Morskie. W gminie jest 11 zamieszkałych miejscowości - w tym 7 wsi i 4 miejscowości wiejskie.

Gmina Ustronie Morskie ma powierzchnię 5 727 ha i jest jedną z najmniejszych gmin województwa. Kształt gminy jest rozciągnięty wzdłuż wybrzeża Morza Bałtyckiego z zachodu na wschód. Stolicą gminy jest wieś Ustronie Morskie, która leży na 54°45' szerokości geograficznej północnej i 15°22' długości geograficznej wschodniej. Można przyjąć, że wieś ta leży w centralnej części gminy.

Gmina pod względem rozwojowym ma charakter turystyczno - rolniczy. Jest od blisko stu lat znanym kurortem letniego wypoczynku. Stąd miejscowości leżące w sąsiedztwie wybrzeża rozwijają się w oparciu o turystykę.

Natomiast tereny leżące na południu gminy, ze względu na dobre i urodzajne gleby zajmują się rolnictwem. Tu też jest skoncentrowane przetwórstwo rolno – spożywcze, w tym zakłady przetwórstwa rybnego.

Również południowa, jak centralna część gminy wskazywana jest jako obszar korzystny do zainwestowania obiektami przemysłowymi – wiatrowymi generatorami prądu.

Gmina Ustronie pod względem podziału administracyjnego leży w granicach działalności Nadleśnictwa Gościno, będącego w strukturze organizacyjnej Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinku.

2. Charakterystyka społeczno-gospodarcza obszaru gminy

Struktura władania i użytkowania gruntów w tej gminie przedstawia się następująco:

Powierzchnia ogólna gminy	5 727 ha	
użytki rolne ogółem	3 304 ha	57,7 %
<i>z tego:</i>		
grunty orne	2 564 ha	44,8 %
sady	17 ha	0,3 %
łąki trwale	471 ha	8,2 %
pastwiska	252 ha	4,4 %
użytki leśne i grunty zadrzewione, zakrzaczone	1 748 ha	30,5 %
<i>z tego:</i>		
las i grunty leśne	1 661 ha	
grunty zadrzewione	87 ha	
grunty zabudowane i zurbanizowane	474 ha	8,3 %
<i>z tego:</i>		
tereny mieszkalne	127 ha	
tereny przemysłowe	14 ha	
tereny zabudowane i inne	75 ha	
tereny niezabudowane	33 ha	
tereny wypoczynkowe	20 ha	
użytki kopalne	2 ha	
tereny komunikacyjne	203 ha	
<i>z tego:</i>		
drogi	162 ha	
koleje	25 ha	
inne komunikacyjne	16 ha	
tereny różne	30 ha	0,5 %
nieużytki	14 ha	2,5 %
grunty pod wodami	26 ha	0,5 %
<i>z tego:</i>		
śródlądowe płynące	4 ha	
śródlądowe stojące	3 ha	
rowy	19 ha	

Jako, że użytki rolne stanowią 57,7 % powierzchni ogólnej gminy, stąd w pełni uzasadnione jest twierdzenie, że była i nadal jest to gmina o charakterze rolniczym. Również ponad 30% udziału lasów i zadrzewień, jak na tak małą i tak położoną gminę, jest bardzo wysoki. Te dwa typy krajobrazów stanowią prawie 90% powierzchni gminy.

Wg Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania (stanu na 2000 r.) wynika, że na terenie gminy Ustronie Morskie dominuje własność indywidualna obejmująca około 2,5 tys. ha, co stanowi ponad 43 % powierzchni ogólnej gminy. Również wysoki jest odsetek gruntów zarządzanych przez Lasy Państwowe, wynoszący prawie 29 % (blisko 1700 ha). Grunty będące we władaniu ANR obejmują prawie 900 ha, co wynosi ponad 14% całości gminy. Pozostałe formy własności stanowią w strukturze władania ziemią poniżej 3% obszaru gminy.

Warto nadmienić, że obecnie większość ośrodków wczasowych zostało

sprywatyzowanych.

Demografia

Gmina Ustronie Morskie liczy wg danych Urzędu Statystycznego w Szczecinie (2001), około 3,7 tys. stałych mieszkańców. Pod tym względem gmina zajmuje w województwie zachodniopomorskim 41 miejsce. Co najmniej dwukrotnie tyle przebywa w tej gminie w okresie letnim. 1 km² na stałe zamieszkuje około 63,8 mieszkańców.

Wg danych statystycznych liczba stałych mieszkańców w tej gminie w ostatnich piętnastu latach zwiększyła się o ponad 600 osób. Wielkości te dobitnie pokazują dynamikę rozwoju tej gminy, co jest uwarunkowane atrakcyjnością tego terenu.

Przemysł w gminie

Gmina Ustronie Morskie posiada charakter rolniczo – leśno – turystyczny. Dlatego do niedawna nie posiadał przemysłu ciężkiego, w tym dużych zakładów pracy, kopalnictwa. Dopiero od kilkunastu lat rozwija się tu przemysł przetwórczy rolno – spożywczy.

Można stwierdzić, że jest to gmina bardzo słabo uprzemysłowiona. Jednakże od kilku lat prowadzone są działania na rzecz zlokalizowania w tej gminie ferm wiatrowych generatorów prądotwórczych. Dogodne warunki do jej rozwoju są w południowej części gminy, w obrębie wsi Stojkowo – Kukinia – Malechowo – Rusowo.

Z pewnego punktu widzenia należy stwierdzić, że w gminie tej rozwija się także przemysł turystyczny w postaci zagospodarowania strefy nadbrzeżnej, pod kątem stworzenia kompleksowej infrastruktury służącej letniemu wypoczynkowi.

Gospodarka rolna

W skład gospodarstw rolnych osób fizycznych wchodzi przede wszystkim użytki rolne obejmujące 94% całości gruntów, z tego grunty orne obejmują 78%, łąki 12%, pastwiska niewiele ponad 3,3 %, a sady tylko 0,6%. Wg danych Urzędu Gminy Ustronie Morskie na jej terenie działalność rolniczą prowadzą 182 gospodarstwa indywidualne powyżej 1 ha. Najwięcej jest ich w obrębie Ustronia Morskiego – około 60 i Rusowa ponad 40. Największe gospodarstwa znajdują się także w obrębie tych dwóch wsi – łącznie 4 gospodarstwa przekraczające 50 ha. W gminie tej najwięcej jest gospodarstw o powierzchni 2 – 20 ha. Obejmują one prawie 150 gospodarstw, co wynosi 78% ogólnej liczby gospodarstw.

Agencja Nieruchomości Rolnej gospodaruje na prawie 25 % powierzchni użytków rolnych. Grunty te w większości są dzierżawione przez podmioty prawne i fizyczne.

W zakresie hodowli zwierząt w gminie Ustronie Morskie nie ma dużych i bardzo dużych ferm bydła i trzody chlewnej.

W gminie Ustronie Morskie są warunki do hodowli bydła mlecznego i trzody

chlewnej. Trzeba jednak powiedzieć, że w określonych realiach polityki rolnej, produkcja ta jest nieopłacalna i należy sądzić, że w gminie turystycznej, jaką jest gmina Ustronie Morskie, nie ma co liczyć na zwiększenie produkcji zwierzęcej.

Pod względem struktury zasiewów przeważają uprawy zbożowe. Okopowe zajmują tylko kilka procent areалу gruntów ornych.

Rybactwo

Na terenie gminy Ustronie Morskie produkcja towarowa ryb prowadzona jest na stawach rybnych na południe od Ustronia Morskiego. Wg danych Studium (2000) produkuje się tam materiał mateczny oraz karpie i liny. Produkcja roczna ryb wynosi 1 tonę. Jeden staw ma powierzchnię 1 hektara i jest to matecznik, a drugi staw - gdzie produkuje się karpie i liny, ma powierzchnię 3 hektarów.

W Rusowie i Kukini znajdują się niewielkie stawy jednakże są to stawy rybne służące amatorskiemu – sportowemu połowowi ryb.

Przetwórstwo ryb

Przetwórnice ryb znajdują się we wsi Gwizd, Kukinia, Kukinka, Rusowo i Sianożęty. Są to w większości duże zakłady. Największy z nich. Zakład Przetwórstwa Ryb „Superfish” wytwarza około 300 różnych rodzajów wyrobów, a jego produkcja stanowi około 30 % wyrobów rybnych znajdujących się na rynku krajowym. W zakładzie zatrudnienie znajduje około 850 pracowników.

W Kukince pracuje wędzarnia „Interfishu”, zaś jego fabryka konserw w Gwiździe jest bliska spełnienia wymagań jakościowych i sanitarnych Unii Europejskiej. Zakład przetwarza ryby słodkowodne, szproty i śledzie. Ma poważny, bo 5 % udział w polskim rynku rybnym.

Gospodarka leśna

Lasy w gminie Ustronie Morskie zajmują powierzchnię blisko 1700 ha. Znajduje się tu kilka kompleksów leśnych będących w gestii Nadl. Gościno i Urzędu Morskiego w Słupsku. Największy i główny obszar tzw. Lasu Kołobrzeskiego, znajduje się w całości w tej gminie. Również w całości leży kompleks Łasińskiego Lasu. Nadleśnictwo Gościno nie posiada dla tego lasu, jak i całego nadleśnictwa, programu ochrony przyrody. Również Urząd Morski nie posiada takiego dokumentu.

Lasy będące w rękach prywatnych obejmują 58 ha. W momencie sporządzania Studium (2000) w gminie Ustronie Morskie złożono wnioski na wyrażenie zgody na zalesienia 11,05 ha powierzchni ogółem, w tym 9,71 ha użytków rolnych i 1,34 ha nieużytków lub gruntów w części już zalesionych. Wnioski dotyczą obszarów przylegających do już istniejących lasów. Są to działania porządkujące teren przez ich właścicieli.

Infrastruktura techniczna

Gmina posiada dogodne połączenia komunikacyjne nie tylko z najbliższymi dużymi ośrodkami miejskimi, jakimi są, ale też z innymi regionami kraju, i to zarówno jeśli chodzi o komunikację samochodową, jak i kolejową.

Gminę oraz jej stolicę Ustronie Morskie przecina jedna główna droga nr 11 łącząca Kołobrzeg i Koszalin. Jest ona obciążona szczególnie w sezonie letnim i w trakcie weekendów. Ocenia się, że w ostatnim dziesięcioleciu średnio dobowy ruch na tej drodze uległ 50% wzrostowi. Również w tej gminie znajdują się drogi powiatowe i drogi lokalne.

Przez gminę przebiega linia kolejowa łącząca Koszalin - Kołobrzeg i Goleniów, ze Szczecinem. Jest to połączenie o znaczeniu krajowym. Na terenie gminy czynne są dwie stacje kolejowe, w Ustroniu Morskim i Łasinie Koszalińskim. Obecnie jest to linia jednotorowa, na odcinku z Koszalina do Kołobrzegu zelektryfikowana.

Pomimo, że Ustronie Morskie jest jedną z najmniejszych gmin województwa zachodniopomorskiego, to posiada w swoich granicach płytę lotniska do niedawna użytkowanego dla celów wojskowych w ramach Układu Warszawskiego. Położone jest ono na zachód od Sianożęt. Jego część znajduje się w gminie Kołobrzeg.

Lotnisko to ze względu na bardzo korzystne położenie mogłoby w przyszłości obsługiwać w sezonie letnim linie czarterowe z głębi kraju i z zagranicy.

Na terenie gminy funkcjonują automatyczne centrale telefoniczne sprzężone z liniami podziemnymi i napowietrznymi oraz światłowodowymi.

Wg Studium (2000) w gminie istnieje znacznie zróżnicowany poziom infrastruktury w dziedzinie gospodarki ściekowej. Północna część gminy o dużej koncentracji usług, rozwoju budownictwa mieszkaniowego, turystyki i wypoczynku, objęta jest systemem zbiorowego odprowadzania ścieków. Kanalizacja grawitacyjno-ciśnieniowa zbiera ścieki z Wieniotowa I i II, Ustronia Morskiego, Sianożęt i odprowadza przez kolektor sanitarny do oczyszczalni ścieków znajdującej się w Grzybowie gminia Kołobrzeg. Parametry tego kolektora, jak i przepustowość oczyszczalni zapewniają odbiór zwiększonego zrzutu ścieków. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest Bałtyk.

Do tego systemu dołączony jest także przewód kanalizacji ściekowej odprowadzający podczyszczone ścieki z zakładu przetwórstwa rybnego „Interfish” w Kukince, oraz pompowane są odcieki z wysypiska i byłego gminnego wylewiska. Zakład konserw „Interfish” w Gwińdzie gromadzi ścieki w zbiornikach bezodpływowych i dowozi je na firmową podczyszczalnię w Kukince. W pasie nadmorskim jedynie Bagicz nie jest jeszcze włączony do systemu odprowadzającego ścieki sanitarne do oczyszczalni w Grzybowie (gm. Kołobrzeg).

W innych miejscowościach gminy gospodarka ściekowa sprowadza się do odprowadzenia ścieków sanitarnych do zbiorników bezodpływowych, z niekontrolowanym opróżnianiem, lub do dołów chłonnych.

Na gruntach wsi Kukinka znajduje się wysypisko, eksploatowane od 1986 roku, oraz nieczynne wylewisko. Obiekt składa się z dwóch, oddzielonych od siebie groblą, niecek otoczonych wałami osłonowymi. Pojemność każdej niecki wynosi ok. 67,5 tys. m³, średnia głębokość 3,0 m. Oba zagłębienia zajmują obszar ca 5,0 ha ogrodzony siatką metalową. Wysypisko ma stały dozór. Obecnie wysypisko przyjmuje najwięcej odpadów z Ustronia Morskiego. Wg Studium (2000) składowisko posiada uregulowaną sprawę zbierania i oczyszczania odcieków z wysypiska, które są odprowadzane do kolektora sanitarnego, a następnie do oczyszczalni ścieków. Natomiast dane z Raportu stanu środowiska województwa zachodniopomorskiego w roku 2001 (WIOŚ 2002) wskazują, że wysypisko nie posiada uszczelnienia podłoża, drenażu odcieków, urządzeń odgazowywania składowiska oraz prowadzonego monitoringu składowiska. Składowisko to w 2001 r. przyjęło 935 Mg odpadów.

Przez teren gminy przebiega trasa gazociągu Dn 150 gazu ziemnego zaazotowanego GZ - 35, relacji Koszalin — Kołobrzeg. W 1995 roku zakończono gazyfikację Ustronia Morskiego i Sianożęt, Wieniotowo II oraz Rusowa, Kukini i Kukinki. Prowadzi się prace nad gazyfikacją miejscowości Gwizd. Gaz podawany jest do odbiorców na terenie gminy poprzez jedną stację redukcyjno-pomiarową zlokalizowaną w Ustroniu Morskim.

Na terenie gminy nie ma kotłowni rejonowych ani rozległej sieci ciepłowniczej. Odbiorcy indywidualni i największe kotłownie w ośrodkach wypoczynkowych i budynkach mieszkalnych wielorodzinnych w Ustroniu Morskim i Sianożętach opalane są gazem.

Gmina Ustronie Morskie jest zasilana napięciem 110 kV poprzez GPZ 110/15 kV, zlokalizowany w północnej części gminy (południowa część Ustronia Morskiego). Sieci 15 kV prowadzone są głównie jako linie napowietrzne.

3. Charakterystyka fizyczno-geograficzna

a) regionalizacja fizyczno-geograficzna

Według regionalizacji fizyczno-geograficznej (Kondracki) gmina Ustronie Morskie prawie w całości położona jest na obszarze mezoregionu Wybrzeża Słowińskiego, będącego częścią podprowincji Pobrzeża Południowobałtyckiego. Tylko niewielkie południowe fragmenty tej gminy znajdują się w obrębie mezoregionu Równiny Białogardzkiej.

Wybrzeże Słowińskie ciągnie się na wschód od ujścia rzeki Parsęty wąskim pasem wzdłuż wybrzeża Bałtyku. Pomiedzy Kołobrzegiem a Sarbinowem Wybrzeże Słowińskie stanowi nisko

położoną równinę denno – morenową w miejscu zetknięcia się z wybrzeżem Bałtyku kończącą się brzegiem klifowym wznoszącym się na wysokość nawet do kilkunastu metrów. Cechą charakterystyczną tego miejsca jest występowanie procesów abrazyjnych, szczególnie nasilonych w gminie Ustronie Morskie. W wyniku tego procesu, klif cofa się na południe ze średnią roczną prędkością wynoszącą do 1 metra na rok.

Jak podają dane historyczne z XIX wieku klifowy brzeg morski cofnął się około 80 metrów. W 1914 roku, jak podają kroniki niespotykanej siły fale morskie zniszczyły na dłuższym odcinku wybrzeże morskie, powodując olbrzymie szkody. Pastwą żywiołu padło także wybrzeże klifowe w rejonie Ustronia, gdzie fala rozmyła i zniosła kompletnie wydmnę 6 metrowej wysokości, z której to materiału powstał następnie szeroki 2 metrowej wysokości wał przybrzeżny.

Równina Białogardzka obejmuje obszar położony na wschód od doliny Parsęty, w tym całe dorzecze rzeki Czerwonej będącej wschodnią granicą gminy Ustronie Morskie. Pod względem geomorfologicznym występują tu równiny denno – morenowe oraz przede wszystkim wysoczyzny morenowe faliste i pagórkowate.

b) regionalizacja geobotaniczna

Gmina ta według podziału geobotanicznego szaty roślinnej Polski należy do dwóch krain: Brzegu Bałtyku i Pobrzeża Bałtyckiego, które wchodzi w skład Prowincji Nizowo - Wyżynnej Środkowoeuropejskiej Działu Bałtyckiego Poddziału Pasa Równin Przymorskich i Wysoczyzn Przymorskich. Obie te krainy wykazują znaczne różnice. I tak:

Kraina Brzeg Bałtycki zajmuje pas bezpośrednio nadmorski około 400 km długości i do 2-3 km szerokości. Roślinność w tej krainie układa się strefowo. Zasadniczo można wyróżnić tu kilka pasów roślinności. Są to:

1. Roślinność plaży, zwykle bardzo uboga.
2. Roślinność wydm białych ze skąpą naturalną roślinnością, uzupełnianą zazwyczaj gatunkami wprowadzonymi sztucznie przez człowieka w celu utrwalenia wydm.
3. Roślinność wydm szarych, na których utrzymuje się charakterystyczna roślinność zielna i drzewiasta oraz flora porostów. Występują tu z reguły zarośla wierzbowe, sosnowy bór nadmorski zwany bażynowym *Empetro nigri* – *Pinetum*.
4. Roślinność klifu składa się głównie z krzewów, reprezentowanych głównie przez zespół *Hippophao* - *Salicetm arenariae* utworzony przez zarośla *Hippophaë rhamnoides* - rokitnika zwyczajnego i *Salix repens* subsp. *arenaria* (*S. arenaria*) – wierzbę płożącą piaskową.

Kraina Pobrzeże Bałtyckie charakteryzuje się zatorfionymi dolinami przymorskimi,

wydymami z roślinnością piaskową oraz płaskimi płatami pomorskiej moreny dennej i wzgórzami moreny czołowej zajętych przez lasy. Charakterystyczną roślinnością są torfowiska wrzosowiskowe typu atlantyckiego, które występują w Polsce nielicznie tylko w wąskim pasie wybrzeża morskiego na zapleczu wydym oraz lasy bukowe i mieszane, olszyny, wilgotne bory sosnowe i lasy sosnowo-mieszane.

Gatunkiem charakterystycznym dla tej krainy jest także wrzosiec bagienny oraz jarzab szwedzki i wiciokrzew pomorski.

Tu także w zatorfionej dolinie nadmorskiej budowanej przez torfowiska niskie, jeszcze obecnie użytkowanych rolniczo, ma swoje optimum roślinność z klasy *Molinio - Arrhenatheretea*, a także zarośla wierzbowe oraz lasy olsowe, które są kolejnymi etapami sukcesji zachodzącej na nieużytkowanych łąkach i pastwiskach.

c) regionalizacja zoogeograficzna

Starkel (1999) zakwalifikował położenie gminy Ustronie Morskie do dwóch okręgów zaliczanych do regionów: Środkowoeuropejskiego i Bałtyckiego.

Okręg Wschodni Regionu Bałtyckiego cechuje się występowaniem fauny związanej z wodami Bałtyku. W okręgu tym gatunkami charakterystycznymi są minog morski, a także nerpa obecnie wyjątkowo spotykane na w wodach polskich i na polskim wybrzeżu.

Natomiast Okręg Przymorski Regionu Środkowoeuropejskiego jest miejscem potencjalnego występowania kilku rodzimych gatunków ptaków: kormorana, ohara i biegusa zmiennego.

d) regionalizacja przyrodniczo-leśna

Trampler (1991) gminę tę przypisał do obszaru I Bałtyckiej krainy przyrodniczo – leśnej w I dzielnicy Pasa Nadmorskiego mezoregionu Wybrzeża Słowińskiego.

Charakterystycznym elementem I Bałtyckiej krainy jest liczne występowanie drzewostanów sosnowych i bukowych, dla których występują tu bardzo dogodne warunki klimatyczne.

4. Klimat

Ustronie Morskie leży w krainie klimatycznej zwanej Pobrzeżem Kołobrzeskim w obrębie klimatów bałtyckich. Klimat tej gminy w zdecydowanej większości kształtowany jest pod wpływem oddziaływania morza. Pod szczególnym jego silnym działaniem znajduje się teren o szerokości kilkuset metrów, gdzie występuje zjawisko areozolu (mgły) morskiego, stanowiącego mieszaninę mikrokropeł wody morskiej w której są rozpuszczone śladowe ilości pierwiastków oraz związków chemicznych. Występowanie tego zjawiska jest szczególnie

istotne dla możliwości występowania niektórych gatunków roślin określanych jako halofitami lub gatunkami słonoznośnymi.

Na podstawie wieloletnich obserwacji meteorologicznych prowadzonych dla sąsiedniego Kołobrzegu tą krainę klimatyczną dla rejonu Ustronia Morskiego można scharakteryzować następująco:

Średnia temperatura roczna	7,5 - 7,9° C
Średnia temperatura okresu V - VII	13,5 - 14,0° C
Średnia liczba dni gorących w roku (powyżej 25 °	8-13
Średnia data początku zimy	6-10 I
Średnia długość okresu zimowego	44-55 dni
Średnia długość okresu wegetacyjnego	215 - 218 dni
Średnia data początku okresu wegetacyjnego	9 - 12 IV
Średnia suma opadów atmosferycznych w mm	
w roku	550-650
w okresie V-VII	160-45
Średnia liczba dni z pokrywą śniegu	35 - 45

Najcieplejszymi miesiącami są lipiec i sierpień (+ 16,1 - 16,3° C), a najzimniejszy luty (-1,4° C). Średnia roczna wartość nasłonecznienia w ciągu dnia wynosi 4,3 godz., a średnia roczna suma godzin ze słońcem znacząco przekracza wartość 1500 godzin.

Najwięcej opadów jest w lipcu i sierpniu, a najmniej w lutym i marcu. Najbardziej niekorzystne są całodienne opady i mgły, które łącznie występują w ciągu roku pomiędzy listopadem a lutym w czasie 41 dni.

W obrębie gminy występuje duża ilość wiatrów i tylko niewiele ponad 3 % dni w roku występuje zjawisko tzw. ciszy. Ponad 55 % wiatrów w skali rocznej wieje od morza lub wzdłuż morza. Roczny rozkład częstotliwości wiatrów nie odbiega od typowego rozkładu dla wybrzeża Bałtyku. W zimie zaznacza się duży udział wiatrów z kierunków SW i S, wiosną przeważają wiatry z NE, N i W, w lecie notuje się największy udział wiatrów z W, a jesienią przewagę z kierunku SW i S. Wyraźnie wyróżniają się dwa okresy: jesienno-zimowy od września do lutego, z przewagą wiatrów odlądowych i wiosenno-letni, w którym dominują wiatry odmorskie. Na obszarze tym występuje zjawisko bryzy morskiej, szczególnie w okresie dużego nasłonecznienia. Wówczas do południa wiatr wieje z lądu w kierunku morza a po południu gdy nagrzej się ziemia z morza na ląd.

Wypadkowa wiatrów ma kierunek bardzo zbliżony do linii brzegowej, z którą tworzy niewielki kąt. Nachylenie wypadkowej wskazuje, że falowanie wiatrowe najczęściej posiada

kierunek zachodni, co może powodować występowanie wzdłużbrzeżnego ruchu rumowiska przybrzeżnego, a to ma istotne znaczenie dla portu. Wiatry sztormowe najczęściej wiejące z sektora SW-W-NW, powodujące groźne dla żeglugi stany sztormowe morza, najczęściej notuje się w styczniu, najrzadziej w czerwcu, lipcu i sierpniu.

II SZATA ROŚLINNA

Celem waloryzacji botanicznej było rozpoznanie aktualnego stanu szaty roślinnej w gminie w różnych ekosystemach i fizjocenozach oraz wyszukanie cennych jej fragmentów, które nie mogą być narażone na zniszczenie w wyniku działań gospodarczych. Badaniami terenowymi objęto cały obszar gminy.

Główną uwagę skierowano na fitocenozy w ekosystemach charakterystycznych dla tego obszaru oraz na rejestrowanie gatunków roślin cennych, rzadkich bądź zagrożonych wyginięciem.

1. Dotychczasowy stan wiedzy o szacie roślinnej i florze gminy Ustronie Morskie

Przedstawiając stan badań roślinności Pomorza Czubiński (1950) podaje szereg źródeł, w których zamieszczone są informacje o stanowiskach roślin na odzyskanych częściach Pomorza. Można znaleźć je w opracowaniach florystycznych Müllera (1911), Aschersona i Graebnera (1898 - 1899), Abromeita (1898 - 1940). Na kilka nowych informacji o florze gminy natrafić można w publikacjach Ziarnka (1997), Żukowskiego (1998). W monografii dotyczącej rozmieszczenia wrzośca bagiennego na Pomorzu (Jasnowska i Jasnowski 1979) podane są jego stanowiska także z terenu gminy Ustronie Morskie. Dane o parku podworskim w Rusowie zostały zamieszczone w opracowaniu Kownasa i Sienickiej (1965).

Oceny walorów i zagrożeń szaty roślinnej Pobrzeża Pomorskiego w byłym województwie koszalińskim dokonano w dwuczęściowym (cz. I - roślinność torfowisk, cz. II - zbiorowiska leśne) opracowaniu (Jasnowska i in. 1996a). Zaprezentowano również kompleksowy projekt ochrony przyrody na tym terenie (Jasnowska i in. 1996b).

W wydawnictwie zbiorowym, poświęconym funkcjonowaniu geosystemów zlewni rzecznych, przedstawiono szereg zagadnień dotyczących środowiska przyrodniczego dorzecza Parsęty, m.in.: rys szaty roślinnej (Żukowski 1998), charakterystykę przyrodniczo-leśną (Stankiewicz 1998), charakterystykę torfowisk (Jasnowska i Markowski 1998).

2. Potencjalna roślinność naturalna

W skład potencjalnej roślinności naturalnej (wg Matuszkiewicz i in. 1995) gminy Ustronie Morskie wchodzi 9 typów zbiorowisk:

1. nadmorski bór bażynowy *Empetro nigri-Pinetum*,
2. bór bagienny *Vaccinio uliginosi-Pinetum*,

3. pomorski las brzoźowo-dębowy *Betulo-Quercetum roboris*,
4. subatlantycki las grądowy *Stellario-Carpinetum*,
5. łąg jesionowo-olszowy *Circaeo-Alnetum*,
6. subatlantycka dąbrowa *Fago-Quercetum*,
7. bagienny las olszowy *Ribeso nigri-Alnetum* (*Carici elongatae-Alnetum*),
8. żyzna buczyna niżowa *Melico-Fagetum*
9. zbiorowiska nieleśnych torfowisk z rzędu *Sphagno-Ericetalia*

Inwentaryzacja fitosocjologiczna wykazała obecność na terenie gminy Ustronie Morskie 5 z 9 potencjalnych typów zbiorowisk roślinnych.

3. Roślinność rzeczywista

3.1. Roślinność leśna i zaroślowa

W obniżeniach terenu o podłożu torfów niskich występuje ols porzeczkowy *Ribeso nigri-Alnetum*, wyodrębniony obok olsu torfowcowego *Sphagno squarrosi-Alnetum* z szerzej rozumianej grupy lasów olszowych *Carici elongatae-Alnetum*, uważanych za stadium klimaksowe. Dno dolinek jest często zajęte przez fragmentarycznie wykształcone szuwary ze związku *Magnocaricion*. Na najwyższych szczytach kęp, u nasady pni olszy, pojawiają się niekiedy gatunki borowe bądź z klasy *Querco-Fagetea*.

Na terenie gminy Ustronie Morskie fitocenozy olsu porzeczkowego spotykane są w licznych i niekiedy rozległych zagłębieniach wśród lasów bukowych w Kołobrzeskim Lesie. Niewielkie płaty olsu rozproszone są także w Łasińskim Lesie. Pięknie wykształcony oles porasta nieckę terenu przylegającą do parku w Rusowie. Silnie podmokła fitocenoza olsowa, z wodą stagnującą miejscami przez cały rok, występuje na torfach niskich przylegających do pasa buczyny na dyluwialnym brzegu morskim między Sianożętami a Bagiczem. Fragmentarycznie wykształcony oles występuje także (w mozaikowym układzie z brzezina bagienną i łożowiskami) na zdegradowanym torfowisku kopułowym na północ od Kukinii.

Najstarszy drzewostan olszowy (ponad 100-letni) występuje – w Kołobrzeskim Lesie niedaleko Podczela. U nasady pni olszy czarnej wykształciły się tu listwowate podpory do wysokości 1 m i obwodzie śr. 2,5 m. Porastają je mchy i szereg roślin naczyniowych wspinających się z runa, co nadaje tym płatom olszyny wygląd prastarej kniei. W luźnej warstwie podszytu spotkać można porzeczkę czarną, wierzbę szarą, kruszynę pospolitą, porzeczkę dziką oraz młode osobniki olszy i jesionu. W suchszych płatach pojawia się, m. in. czeremcha pospolita, jarzębina posp., klon jawor. Warstwę zielną w podtopionych zagłębieniach budują głównie: turzyca długokłosa, turzyca rzadkokłosa, turzyca błotna, sit

rozpierzchły, manna jadalna, przytulia błotna, kosaciec żółty, psianka słodkogórz, tojeść pospolita, mięta polna, karbieniec pospolita. Niekiedy towarzyszą im: krwawnica pospolita, czartawa pospolita, trzcina. Miejscami licznie występują: rzeżucha gorzka, śledziennica skrętolistna, przetacznik bobowniczek, dąbrówka rozesłana. Do najrzadszych elementów runa należy tojeść bukietowa, bniec czerwony, gorysz błotny. Na nieco suchszych wyniesieniach pojawiają się m.in.: narecznica szerokolistna, n. krótkoostna, wietlica samicza, śmiałek pogięty, gatunki łęgów i niskich grądów - jaskier kosmaty, szczaw gajowy, gwiazdnica gajowa, przytulia wonna i wiciokrzew pomorski, który wraz z chmielem wspina się niekiedy po pniach drzew.

Fitocenozy olszowe otaczają stawy hodowlane w Kołobrzeskim Lesie. Podłoże w olsie jest grząskie, a kępy wokół drzew stosunkowo małe i niskie. W porównaniu z poprzednio opisanymi fitocenozami zaznacza się tu większy udział w drzewostanie jesionu, w podszyciu - porzeczki czarnej zaś w runie pojawiają się dodatkowo: czartawa pośrednia, żankiel zwyczajny oraz szereg gatunków wnikających z przyległych płatów buczyny.

W miejscach, gdzie horyzontalny ruch wód gruntowych ulega przyspieszeniu powodując podsuszenie siedliska, a także zwiększenie akumulacji powierzchniowej osadów mineralnych, pojawiają się zbiorowiska łęgowe. W gminie Ustronie Morskie występuje łęg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum*, nawiązujący siedliskowo i florystycznie do olsu *Ribeso nigri-Alnetum*. Cechą rozpoznawczą tego niżowego lasu łęgowego, wyróżniającą go od innych zbiorowisk związku *Alno-Padion* jest stała, choć różna co do składu i liczebności domieszka gatunków olsowych i częściowo szuwarowych. Od lasów bagiennych odróżnia go niekępkowa struktura fitocenozy z dość jednorodnym runem w typie ziołorośla, brak elementów borowych, nieznaczny ilościowo i zmienny w poszczególnych fitocenozach udział gatunków pochodzących z klas *Alnetea glutinosae* i *Phragmitetea*, obfitsze występowanie elementów żyznych lasów liściastych, obfite odnawianie naturalne jesionu i czeremchy w warstwie krzewów, obfite występowanie gatunków nitrofilnych.

Łęg jesionowo-olszowy zanotowano na nielicznych stanowiskach w Kołobrzeskim Lesie.

Płaty o charakterze łęgowym rozwijają się w pobliżu cieków wodnych i w okresie ostatnich kilkunastu lat zostały częściowo podtopione, podobnie jak znajdujący się powyżej – w mieście Kołobrzeg – las w Ekoparku Wschodnim. Znalazło to odbicie w stanie drzewostanu. Stare, 30-metrowe jesiony, o obwodzie pnia dochodzącym do 3 m, zamierają! W niższym piętrze drzewostanu liczniej pojawiają się olsze czarne. W podszyciu i runie oba gatunki odnawiają się, towarzyszą im ponadto: kalina koralowa, porzeczka dzika, porzeczka

alpejska, czeremcha pospolita, klon jawor i klon pospolity. Na uwagę zasługuje również sporadyczne pojawianie się gatunków charakterystycznych dla grądów i buczyn, wnikających do łągu z sąsiadujących z nim płątów tych zbiorowisk.

W Łasińskim Lesie niewielkie i rozproszone fitocenozy łągowe występują w otoczeniu grądów, w pobliżu biegnącego na obrzeżach lasu cieku wodnego, uchodzącego do rzeczki Łopieniczki. W drzewostanie współdominują olsze i jesiony z niewielką domieszką grabu i buka. W podszycie oprócz podrostu tych drzew pojawia się bez czarny. W runie licznie występuje, m.in. śledziennica skrętolistna, której nierzadko towarzyszy przetacznik bobowniczek. Znaczny udział mają także gatunki grądowe.

Na utworach gliniastych i piaszczysto-gliniastych moren dennych i czołowych, z reguły w środkowych partiach stoków, unikając eksponowanych grzbietów i dna dolin, rozwijają się fitocenozy nizinnych lasów dębowo-grabowych (grąd) *Stellario-Carpinetum*. W gminie Ustronie Morskie płąty tego zbiorowiska spotkać można w Łasińskim Lesie i w oderwanych od tego kompleksu śródpolnych wyspach leśnych N od Kukinii, na zboczach niecki terenu przylegającej do parku w Rusowie oraz w Kołobrzeskim Lesie.

Stosunkowo duży kompleks leśny „Łasiński Las” występuje na potencjalnym siedlisku grądu, ale intensywna gospodarka leśna bardzo zniekształciła fitocenozy leśne – w prześwietlonym drzewostanie dominują różnowiekowe buki, z pojedynczymi ponad 100-letnimi ostańcami. Zwykle bardzo niewielką domieszkę stanowią dęby szypułkowe i graby. Spotykane też są płąty z nasadzoną świerkiem, daglezią, z dużym udziałem brzozy brodawkowatej, zabagnione – z gatunkami olsów i łągów, masowo wkraczającymi z niewielkich fitocenz tego typu, rozproszonych wśród drzewostanu bukowo-grabowo-dębowego. Generalnie większość powierzchni Łasińskiego Lasu jest w różnym stopniu podmokła, stąd lepiej zachowane płąty grądów charakteryzuje także pewien udział gatunków bagiennych i wilgociolubnych – są to więc grądy niskie.

Najbardziej typowo wykształcony grąd występuje w pododdz. 311b, 311c, 311h. Grab i dąb stanowią znaczącą domieszkę w drzewostanie bukowym, poza tym licznie odnawiają się w runie i podszycie, podobnie jak leszczyna. W warstwie zielnej obficie uczestniczą m.in.: przytulia wonna, żankiel zwyczajny, fiołek leśny, gajowiec żółty, konwalijka dwulistna, dąbrówka rozesłana, kokoryczka wielokwiatowa, podagrycznik, zawilec gajowy, wiechlina gajowa, prosownica rozpierzchła. Pojedynczo, ale licznie występuje kruszczyk szerokolistny. W pododdz. 311b znaleziono kilkanaście okazów gnieźnika leśnego. W oderwanych, od kompleksu Łasińskiego Lasu, śródpolnych wyspach leśnych N od Kukinii w runie na widnych stanowiskach i obrzeżach lasu łąkowo występuje efektownie zabarwiony pszeniec

gajowy.

Na zboczach niecki terenu, porośniętej przez ols porzeczkowy i przylegającej do parku w Rusowie wykształcił się grąd o wyjątkowo interesującej fizjonomii. Potężne, ponad 130-letnie buki (max. 300 cm/28 m) i dęby (max. 400 cm/30 m), rosnąc na dosyć stromym stoku wytworzyły kaskadowe nasady pni. Runo na stoku jest bardzo ubogie, widoczne są ślady osuwania się ziemi. U nasady zbocza zaś staje się coraz gęstsze i wnikają do niego gatunki wilgociolubne. Oprócz gatunków wymienionych w poprzednim opisie spotkać tu można, m.in.: czworolista, jastrzębieca sabaudzkiego, bnieca czerwonego, bluszcz. W podszycie pojawiają się dodatkowo: kalina, porzeczka czarna, trzmielina zwyczajna, czeremcha zwyczajna.

Cały obszar Kołobrzeskiego Lasu to potencjalne siedlisko żyznej buczyny niżowej. W północnej części kompleksu pojawiają się jednak płaty nawiązujące do grądu, bez udziału grabu. W drzewostanie występuje wspaniały starodrzew bukowo-dębowy (*Fagus sylvatica* – 7 okazów o rozmiarach pomnikowych - max. 425 cm/29 m, *Quercus robur* – 10 okazów o rozmiarach pomnikowych - max. 545 cm/28 m). W runie pojawiają się dodatkowo: konwalia majowa, wiciokrzew pomorski.

Na siedliskach podobnych do poprzednio opisanych rozwijają się fitocenozy żyznej buczyny niżowej *Galio odorati-Fagetum*. Zbiorowisko to preferuje przemysłowy typ stosunków wodnych z udziałem wód deluwialnych. W gminie Ustronie Morskie buczyny tworzą rozległy kompleks „Kołobrzeki Las”, płat tego zbiorowiska dochodzi ponadto do dyluwialnego brzegu morskiego na odcinku między Sianożętami i Bagiczem. To ostatnie stanowisko jest szczególnie interesujące ze względu na fizjonomię buków, których korony ukształtowane zostały przez porywiste wiatry od morza, a silna insolacja sprawiła, że drzewa rosnące na obrzeżach mają niemal białą korę. Najgrubszy okaz buka zwyczajnego osiąga tu rozmiary: 345 cm/22 m. W pobliżu brzegu runo zasypywane jest przez nawiewany z plaży piasek. Pojawiają się w nim, obok gatunków typowych dla buczyn (m.in. przytulia wonna, konwalia majowa, kokoryczka wielokwiatowa, fiołek leśny) także gatunki wydmowe i naklifowe, m.in.: turzyca piaszkowa, jastrzębiec baldaszkowaty, lepieźnik kutnerowaty, kostrzewa czerwona, nawłóć pospolita. W większej odległości od brzegu morskiego, wśród buków pojawiają się pojedyncze okazy dębu i grabu, a w runie występują także gatunki częściej spotkane w grądach, np. gwiazdnica wielkokwiatowa, podagrycznik. Na drzewach do wysokości 8-9 m wspina się bluszcz.

Rozległy kompleks leśny „Kołobrzeki Las” to potencjalne siedlisko żyznej buczyny niżowej. Zbiorowisko to jest jednak wykształcone fragmentarycznie. W większości

pododdziałów drzewostan budują wyłącznie buki, ale starodrzew został w znacznej mierze wycięty – większość drzew nie przekracza wieku 60-80 lat. Podszyt, w tym podrost drzew, jest znikomy, bardzo często nie wykształca się wcale. Runo jest zwykle ubogie, nawet jak na buczyny, lub jego skład zaburzą gatunki wilgociolubne, wnikające z rozproszonych na tym obszarze olesów.

W wielu pododdziałach w drzewostanie bukowym można odnaleźć gatunki obce dla siedliska żywej buczyny niżowej lub egzoty, m.in.: daglezwia zielona, dąb czerwony, świerk pospolity, świerk sitkajski, żywotnik olbrzymi, jodła olbrzymia, sosna pospolita, modrzew japoński, modrzew europejski, modrzew eurojapoński.

Bardzo cennym elementem florystycznym buczyn w Kołobrzeskim Lesie jest obecność licznej populacji gatunku górskiego – tojeści gajowej, rzadko spotykanego na niżu. Duże płaty tej płożącej się rośliny spotkać można nad rowami melioracyjnymi, wśród kolein, przy podmokłych drogach leśnych. Dużą atrakcją przyrodniczą i turystyczną w gminie są także dwa potężne dęby rosnące w Kołobrzeskim Lesie: Dąb Bolesław – 691 cm/32 m, wiek 800 lat oraz Dąb Warcisław – 618 cm/30 m, wiek 640 lat.

Aspekt wiosenny Kołobrzeskiego Lasu przejawia się bardzo efektownym, masowym pojawem zawilców: gajowego i mniej liczne – żółtego, jaskra różnolistnego, złoci żółtej, fiołków – leśnego i rzadziej - f. Rivina. Do najrzadszych akcentów należy przyłasczka i złoc pochwolista.

Spśród zbiorowisk z klasy *Vaccinio-Piceetea* w gminie Ustronie Morskie zanotowano jedynie fragmentarycznie wykształconą brzeziń bagienną *Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*. Porasta ona zdegradowane torfowisko kopułowe na północ od Kukinii. W drzewostanie dominuje brzoza omszona, której rzadko towarzyszą: sosna, dąb, olsza, świerk, osika, jarzębina. W podszycie stosunkowo licznie występuje kruszyna, wierzba szara oraz odnawiają się gatunki z warstwy drzew. Rzadko spotykana jest kalina. We wschodniej, bardzo przesuszony części kompleksu widoczne są ślady pozyskiwania torfu. Runo zdominowane jest przez trzęślicę modrą. Niewielkie płaty tworzą: borówka czarna, śmiałek pogięty, trzcinnik, sit rozpierzchły, trzcina, narecznica. Na wilgotniejszych stanowiskach, zwłaszcza wokół podtopionego łożowiska w centrum kompleksu, rośnie więcej gatunków szuwarowych, np.: psianka, tojeść, gorysz błotny, siedmiopalecznik błotny, krwawnica. Z sąsiadujących płatów olesu wnika miejscami dosyć licznie turzyca długokłosa.

Akcentem nadmorskim wśród zbiorowisk leśnych w gminie jest wąski pas lasu rozwijającego się na potencjalnym siedlisku lasu brzozowo-dębowego *Betulo-Quercetum*, ciągnący się wzdłuż klifowego brzegu morskiego, od Ustronia Morskiego do wschodniej

granicy gminy. Fitocenozy tego zbiorowiska rozwijają się tu jednak pod silną antropopresją i są wyraźnie zaburzone. W niektórych płatach dominuje nasadzona sosna (np. przy wschodniej granicy miasta Ustronie Morskie). Runo w jej obecności ma silniej zaznaczony charakter borowy, pojawiają się w nim także gatunki z wydm szarych, miejscami usypanych na klifie: turzyca piaszkowa, jastrzębiec baldaszkowaty, kostrzewa czerwona, nawłóć pospolita. Wśród łąków śmiałka pogiętego spotkać można także duże płaty paprotki zwyczajnej oraz pojedyncze osobniki kruszczyka rdzawoczerwonego. Na powiązania tego typu fitocenoz z nadmorskim lasem brzożowo-dębowym wskazują: domieszka w drzewostanie brzozy brodawkowatej, dębu szypułkowego, niekiedy bujny podszyt.

W bardziej typowo wykształconych płatach *Betulo-Quercetum* drzewostan budują głównie dęby, brzozy, pojedyncze sosny, buki, wysokie jarzębiny i osiki. Podszyt i runo są bujniejsze i bogatsze gatunkowo. Oprócz powyższych odnawiają się tu licznie drzewa i krzewy: kruszyna, szakłak, kalina, czeremcha zwyczajna, porzeczek czerwony, klon jawor, wiciokrzew suchodrzew, leszczyna, podsadzony świerk. Kwitnie i owocuje wiciokrzew pomorski, wspinając się wysoko po krzewach i pniach drzew. W runie bliżej klifu spotkać można, m.in.: gruszykę okrągłolistną, korzeniówkę, pszenca gajowego, kosmatkę gajową. Dalej od brzegu liczniejsze stają się gatunki z klasy *Quercio-Fagetea*, gatunki siedlisk mezotroficznych: szczawik zajęczy, wierzbówka kiprzyca, kokoryczka wielokwiatowa, przytulia wonna, konwalijka, jastrzębiec. W okolicach Weniotowa rozwinął się płat z dużym udziałem w runie borówki czarnej. W połowie drogi między tą miejscowością a Ustroniem Morskim w podszycie znaleziono kilka osobników rokitnika zwyczajnego.

Opisany powyżej las brzożowo-dębowy związany jest dynamicznie ze zbiorowiskami leśno-zaroślowymi i zaroślowymi ze związku *Salicion arenariae*, rozwijającymi się w koronie klifów. Szanse na wykształcenie się tu wysokopiennych fitocenoz leśnych są znikome ze względu na zjawisko abrazji i procesy zboczowe. Możliwe jest natomiast powstanie średniowysokich drzewostanów budowanych przez szybko rosnące gatunki drzew, które w kierunku korony klifu przechodzą w gęste zarośla krzewiaste.

Najbardziej rozpowszechnione spośród zbiorowisk zaroślowych w gminie Ustronie Morskie są łożowiska *Salicetum pentandro-cinereae*, budowane głównie przez krzewiaste wierzby, zwłaszcza wierzbę szarą, w. uszatą i w. pięciopręcikową. Spotykana nierzadko domieszką są: wierzba krucha, brzoza brodawkowata, b. omszona, osika oraz kruszyna posp. Runo tworzą bardzo rozmaite rośliny zielne, m.in. łąkowe i szuwarowe. Roślinność tego typu występuje w kompleksie dynamicznym olsów jako poprzedzające je stadium sukcesyjne, naturalne zbiorowiska otulinowe oraz jako daleko posunięte antropogeniczne fazy degeneracji

zespołów olsowych.

Łozowiska spotkać można w obrębie torfowisk niskich, występujących w NW części gminy, w pradolinie kamieńsko-kołobrzeskiej (między Bagiczem a Sianożętami), wokół śródpolnych oczek wodnych, wzdłuż rowów melioracyjnych. Zajmują one także centralną część kompleksu brzeziny bagiennej na zdegradowanym torfowisku kopułowym na północ od Kukinii oraz występują w obrębie olszyny bagiennej, porastającej nieckę terenu przylegającą do parku w Rusowie. Do najczęstszych składników zielnych tych zabagnionych fitocenoz, należą: trzcina pospolita, mozga trzcinowata, trzcinnik lancetowaty, manna mielec, turzyca błotna, sit rozpierzchły, skrzyp bagienny.

Do najrzadszych zbiorowisk zaroślowych w gminie Ustronie Morskie należą oczywiście, cierniste zarośla tarninowo-głogowe *Rubus fruticosus-Prunetum spinosae* oraz wyodrębnione niedawno z tej grupy zarośla *Rhamno-Cornetum sanguinei*. Mają szczególną wartość diagnostyczną w odlesionych terenach rolniczych, gdzie często są jedynym bezpośrednim wskaźnikiem potencjalnej roślinności naturalnej. Tego typu zakrzewienia śródpolne, pełniące funkcje siedlisk marginalnych, znajdowano sporadycznie jedynie wśród upraw zbożowych w okolicach stacji PKP – Bagicz, zwłaszcza wzdłuż drogi do Kołobrzeskiego Lasu, w okolicach Kukinii. Tworzą tam kępy wielogatunkowych zarośli z przewagą tarniny, róży, głogu dwuszyjkowego, g. jednoszyjkowego, leszczyny, szakłaka, trzmieliny oraz jeżyn. Towarzyszy im niekiedy dąb szypułkowy, jarzębina, grab. W okolicach Rusowa spotkać można zarośla z udziałem dereni świdwej i ligustra. Runo czyżni tworzą gatunki leśne i pospolite rośliny łąkowe. Największą powierzchnię i największe zróżnicowanie gatunkowe ma czyżnia wzdłuż drogi Bagicz – Kołobrzeski Las. Wśród krzewów występują tu, m.in.: kalina, szakłak, trzmielina, wierzba iwa. Kilka osobników tarniny osiąga wręcz rozmiary drzewiaste! W runie pojawiają się, np.: kruszczyk szerokolistny, wiciokrzew pomorski, jastrzębiec, a z pospolitszych - lnica, chaber, wrotycz, poziomka.

3.2. Roślinność inicjalna i murawowa klifów i wydm nadmorskich

Wzdłuż wybrzeża Bałtyku w gminie Ustronie Morskie dominują utwory dyluwialne, budujące gliniaste lub piaszczyste, niskie klify. U ich podnóża usypywane są i ustawicznie niszczone niewielkie wydmy przednie i białe, które czasowo stabilizuje zbiorowisko *Elymo-Ammophiletum*. Oprócz traw: piaskownicy zwyczajnej, wydmuchrzycy piaskowej, kostrzewy szczeciniastej, kostrzewy kosmatej, turzycy piaskowej spotykane są dosyć często, zwłaszcza w NE części gminy: honkenia piaskowa, rukwiel nadmorska, solanka kolczysta. Faszynowe płotki u podnóża klifów stwarzają dogodne warunki do rozwoju tych pionierskich gatunków,

a zbierające się między nimi szczątki organiczne użyźniają podłoże, dzięki czemu rukwiel i solanka osiągają imponujące rozmiary. Niekiedy wśród nich pojawiają się inne gatunki azotolubne, m.in. łoboda rozłożysta w odmianie wąskolistnej.

Miejscami na szczytach klifów doszło do usypania wtórnych, niewielkich wydym. W zależności od podłoża oraz intensywności abrazji wykształciła się zróżnicowana roślinność, której stadia zaroślowe i leśne zostały już powyżej opisane. Poprzedza je dynamiczny kompleks zbiorowisk inicjalnych i murawowych.

Gliniaste fragmenty zboczy zasiedlają fitocenozy inicjalnego zbiorowiska *Cirsium arvense-Tussilago farfara*. Oprócz przewodnich gatunków, t.j. podbiału posp. i ostrożeńca polnego, w jego płatach występują rośliny pospolicie rosnące na łąkach, m.in.: kupkówka pospolita, stokłosa miękka, wyka ptasia, krwawnik pospolity, rogownica skupiona, skrzyp polny. W dolnych partiach stoków masowo pojawia się lepieźnik kutnerowaty.

Na piaszczystych fragmentach klifów rozwija się murawowe zbiorowisko *Trifolium-Anthyllidetum maritimae*. Przelot zwyczajny nadaje klifom szczególny wygląd w porze kwitnienia, tworząc skupienia jasnożółtych kwiatów, przewisających z krawędzi i uskoków. Towarzyszą mu rośliny przenikające z sąsiadujących zbiorowisk, porastających niewielkie, wtórnie usypane wydmy. Do sporadycznych jednak należą gatunki charakterystyczne dla muraw wydym szarych *Helichryso-Jasionetum*, które zasadniczo nie wykształcają się w gminie, mimo że – jak już wspomniano – na kilku odcinkach niskiego klifu powstały wtórnie usypane niewielkie pola lub wały wydymowe. Zostały one jednak silnie przekształcone przez opisane wyżej nasadzenia drzew i krzewów, wśród których można spotkać tylko pojedyncze osobniki fiołka trójbarwnego, jasiońca piaskowego, kocanek piaskowych, rozchodnika oraz nieco liczniej - bylicę i jastrzębca baldaszkowatego.

3.3. Roślinność nieleśna torfowisk (szuwały, młaki, łąki)

Na terenie gminy Ustronie Morskie największe powierzchnie spośród torfowisk, ale także duże w stosunku do obszaru całej gminy, zajmują torfowiska niskie. W opisanych wcześniej kompleksach leśnych: Kołobrzeskim Lesie i Łasińskim Lesie torfy niskie wypełniają rozproszone, zwykle kilkuhektarowe niecki terenu i porośnięte są przez ols porzeczkowy. Trzy z tego typu stanowisk w Kołobrzeskim Lesie zostały mylnie potraktowane na mapie potencjalnej roślinności Polski (Matuszkiewicz i in. 1995) jako siedlisko boru bagienne, rozwijającego się na torfach wysokich. Jasnowska i in. 1996 wskazuje na obecność tam typowych torfowisk niskich, co w trakcie waloryzacji przyrodniczej gminy zostało potwierdzone. W okolicach Rusowa torfowisko niskie wypełnia dużą misę dawnego

jeziora (prawdopodobnie) i porośnięte jest przez młody oles porzeczkowy, łożowiska i turzycowiska. Najrozleglejsze kompleksy torfowisk niskich, porośniętych przez zbiorowiska szuwarowe i łąkowe, występują w NW części gminy – między Bagiczem a Sianożętami oraz w NE części gminy, w okolicach Wieniatowa (Łasińskie Łąki).

Spośród nielicznych **torfowisk wysokich i przejściowych** większość uległa przekształceniom lub całkowitemu zniszczeniu. Na północ od Kukini znajduje się stosunkowo duże, ale silnie zdegradowane torfowisko kopułowe, porośnięte przez fragmentarycznie wykształconą brzezinę bagienną, olesy i łożowiska. Dwa znane z literatury, niewielkie torfowiska wysokie między Rusowem a Łasińskim Lasem zostały osuszone i są użytkowane jako pastwiska. Przetrwało jedynie małe torfowisko emersyjne, położone w lesie ok. 1 km E od Rusowa, wokół dystroficznego jeziora.

Na torfach niskich pradoliny kołobrzESCO-kamieńskiej, w NW części gminy – między Bagiczem a Sianożętami, rozwinął się szereg zbiorowisk o charakterze półkulturowym, przyjmujących bardziej naturalne cechy w zależności od warunków siedliskowych. Zbiorowiska szuwarowe i wielkoturzycowe tworzą mozaikowy układ, często wzajemnie się przenikając. Ich skład florystyczny jest z tego powodu zbliżony i dość ubogi, a o różnicy między fitocenozaMI decyduje dominacja jednego z gatunków. Wśród agregacji traw i turzyc wyjątkowy element stanowią barwne, wielogatunkowe zbiorowiska ziołorośli *Filipendulo-Geranium*. Charakterystyczne piętno na fizjonomii zespołu wywiera masowa wegetacja wysokich ziół: wiaZóWki błotnej, tojeści posp., krwawnicy posp, starca błotnego, wierzbownicy kosmatej, bodziszka błotnego, żywokostu lekarskiego, ostrożenia błotnego i o. warzywnego, kozłka lekarskiego. Spośród traw często spotykany jest trzcinnik lancetowaty. W części przylegającej do granicy miasta Kołobrzeg (osiedle Podczele II) spotkać można osobniki rutewki orlikolistnej i rozproszone okazy dzięgiela litwora nadbrzeżnego. W zbiorowiskach ziołorośli stały udział mają ponadto gatunki hydrofilne, wnিকające tu z otaczających je szuwarów i łożowisk.

Najszerzej rozprzestrzeniony jest szuwar trzcinowy *Phragmitetum communis*. Jest to zbiorowisko agregacyjne, określone wyłącznie przez dominację trzciny pospolitej. W najsuchszych postaciach towarzyszą jej głównie: pokrzywa zwyczajna, kielisznik zaroślowy, wiechlina błotna, przytulia czepna, rdest ziemnowodny. Na nieco wilgotniejszych siedliskach pojawiają się pojedynczo dwuliścienne byliny, charakterystyczne dla ziołorośli. Podobny skład i fizjonomię mają rzadziej spotykane płaty szuwaru mozgowego *Phalaridetum arundinaceae*. Wśród szuwarów trzcinowych i mozgowych rozproszone są płaty *Glycerietum maximae*.

Równie często spotykany jest szuwar wielkoturzycowy *Caricetum acutiformis*. Rosnąca w dużym zwarcu turzyca błotna tworzy rozległe łany między płatami łożowisk. Obok gatunków spotykanych w poprzednich zbiorowiskach, zaznacza się tu znaczniejszy udział: przytulii błotnej, skrzypu bagiennego, psianki słodkogórz, groszku polnego, karbieńca posp., situ rozpierzchłego, narecznicy błotnej. Rzadziej wśród łanów turzycy błotnej spotykane są: siedmiopalecznik błotny, knieć błotna, dziurawiec czteroboczny, d. skrzydełkowaty, tarczycza posp. firletka poszarpana.

Na wschód od osiedla Podczele II znaleziono niewielkie, fragmentarycznie wykształcone płaty *Caricetum paniculatae*. Zbiorowisko z panującą turzycą prosową ma strukturę wybitnie kępkową. W typowym przypadku występuje gęsty kobierzec mchów, których jednak tutaj nie zanotowano. Stagnująca woda sprzyja natomiast występowaniu, m.in.: szczawiu lancetowatego, kosaćca żółtego, pępawy błotnej. Bliżej Sianożętów mozaikowy układ tworzą płaty szuwarów z turzycą błotną, z turzycą sztywną *Caricetum elatae*, z turzycą zaostroszą *Caricetum gracile*, z trzciną. Po obu stronach drogi gruntowej z Sianożętów do Podczela spotykane są także płaty fitocenozy z turzycą nibylisią zbiorowisko *Carex otrubae*, z turzycą pęcherzykową *Caricetum vesicariae* oraz nawiązujące do zbiorowisk łąkowych ze związku *Calthion* fitocenozy z turzycą najeżoną zbiorowisko *Carex muricata*, fragmentarycznie wykształcone fitocenozy łąk ostożeniowych *Angelico-Cirsietum* z kniecią błotną, firletką poszarpaną, chabrem łąkowym, koniczyną białoróżową, zniekształcone postacie łąk trzęślicowych *Junco-Molinietum*, zdominowane przez sit rozpierzchły i sit członowany oraz kłósówkę wełnistą, a także fitocenzy z dużym udziałem śmiałka darniowego zbiorowisko *Deschampsia caespitosa*.

Kompleks torfowisk niskich w NE części gminy – Łasińskie Łąki – jest częściowo użytkowany gospodarczo. Na wysokości miejscowości Weniotowo dominują wypasane i koszone łąki, z podsiewaną tymotką łąkową. W części wschodniej, najbardziej podmokłej, wśród trzcinowisk *Phragmitetum australe* (z udziałem rutewki orlikolistnej) spotkać można fitocenozy z turzycą zaostroszą *Caricetum gracile*, z turzycą pęcherzykową *Caricetum vesicariae*, z turzycą nibylisią zbiorowisko *Carex otrubae*. W kilku zagłębieniach wykształciły się ponadto szuvary z sitowiem jeziornym *Scirpetum lacustris*, z jeżogłówką gałęzistą *Sparganietum erecti*, z tatarakiem *Acoretum calami*. W części zachodniej Łasińskich Łąk dominują suchsze fitocenozy z przewagą mozgi *Phalaridetum arundinaceae* i z pospolitymi gatunkami łąkowymi.

Spośród zbiorowisk związanych z torfowiskami niskimi i przejściowymi na terenie gminy Ustronie Morskie znaleziono niewielkie płaty z fitocenozami nawiązującymi do

kwaśnych młak niskoturzycowych *Caricion nigrae* (bez warstwy mszystej). Występują one wokół oczka w Ustroniu Morskim. Spotkać tu można ponikło błotne, mietlicę psią, sit spłaszczony, turzycę pospolitą. Zaznacza się udział gatunków z fitocenoz łąkowych, m.in. pięciornika gęsiego, śmiałka darniowego, situ członowanego, turzycy owłosionej.

Roślinność przejściowych torfowisk emersyjnych odnaleziono jedynie na niewielkim torfowisku wokół dystroficznego, śródleśnego jeziora w oddz. 332Af, ok. 1 km E od Rusowa. Występuje tu dobrze zachowana fitocenoza zbiorowisko *Sphagnum recurvum*-*Eriophorum angustifolium* o strukturze bezkępkowej, z jednolitą warstwą mszystą, budowaną niemal wyłącznie przez torfowca *Sphagnum fallax* (*S. recurvum*), z warstwą zielną zdominowaną przez wełniankę wąskolistną, ale także z udziałem wełnianki pochwolistej. Bardzo licznie występuje także żurawina błotna, licznie – turzyca dzióbkowata, w rozproszeniu – trzęślica modra, siedmiopalecznik błotny, z grząskiego okrajka z płem czermieniowym wkracza czermień błotna, gorysz błotny, turzyca prosowa. Do najcenniejszych składników runa należy turzyca bagienna (Czerwona Księga!), tworząca kilka skupień na obrzeżach mszaru. Torfowisko zarasta stopniowo brzozą omszoną i sosną, które tworzą na razie luźny, 2-3-metrowej wysokości nalot. Torfowisko jest niemal niedostępne, otacza je wspomniany wcześniej, bardzo grząski okrajek z płem czermieniowym (z *Thelypteris palustris* i *Calla palustris*) – tylko w jednym, trudnym do odnalezienia miejscu (od strony Rusowa) można przejść po przerzuconych przez okrajek kłodach. Samo torfowisko jest podmokłym trzęsawiskiem z jedynymi stabilnymi miejscami w pobliżu porastających je luźno drzewek. Całość otacza wąski pas olszyny – również trudny do przejścia ze względu na wiatrolomy i gęstwinę jeżyn (od strony pól uprawnych). Całość sprawia, że ten cenny przyrodniczo ekosystem jest naturalnie zabezpieczony przed ingerencją ludzką, może jednak ulec przekształceniu, na skutek sukcesji, w zbiorowisko leśne.

3.4. Roślinność wodna i nadbrzeżna

Obszar gminy Ustronie Morskie ubogi jest w wody powierzchniowe - brak większych rzek i jezior. Do Bałtyku uchodzi niewielka rzeczka zwana Melechowską Strugą, do której wpływają nieliczne strumienie i rowy odwadniające. Na wysoczyźnie występuje kilkadziesiąt (ok. 40) niewielkich oczek wodnych, głównie śródpolnych, rzadziej śródleśnych, o powierzchni rzadko przekraczającej 200 m². W środkowej części gminy – NE od Kukinki powstało w ostatnich dziesięcioleciach kilkanaście zbiorników wodnych na skutek zalania wyrobisk gliny i piasku. Część z nich użytkowana jest jako stawy rybne. Dwa duże stawy rybne znajdują się ponadto w Kołobrzeskim Lesie, a do Łasińskiego Lasu od strony

miejsowości Gwizd przylega bujnie porośnięte przez roślinność rozlewisko (nazywane dalej oczkiem przyleśnym). W obrębie niewielkiej wyspy leśnej, ok. 1 km. E od Rusowa, znajduje się małe jezioro dystroficzne, otoczone mszarem. Na zapleczu klifu, ok. 0,5 km W od Sianożętów, znaleziono dwa płytkie okresowo wysychające oczka wodne. W obrębie torfowisk niskich, w pasie nadmorskim między Bagiczem a Sianożętami istnieje ponadto kilka zarastających, małych zbiorników wodnych.

W stawach w Kołobrzskim Lesie, w oczku przyleśnym w Gwiździe oraz w dystroficznym jeziorze E od Rusowa wykształciły się zbiorowiska makrohydrofitów zakorzenionych na dnie, o liściach pływających po powierzchni *Nupharo-Nymphaeetum albae*. W stawach obficie występują grzybienie białe, w oczku przyleśnym i w jeziorze znaleziono jedynie grążela żółtego z towarzyszącym mu żabiściekiem pływającym. Wśród ich liści pływają agregacje rzęsy trójrowkowej i spirodeli wielokorzeniowej. Oba te gatunki oraz rzęsa drobna i rzadziej spotykany wątrobowiec – wgłębka tworzą rozpowszechnione w gminie w stawach, oczkach, wyrobiskach i rowach melioracyjnych zbiorowiska pleustonowe: *Lemnetum trisulcae*, *Spirodeletum polyrhizae*. W rowie SE od Rusowa bardzo licznie występuje rzadko spotykana rzęsa garbata, tworząca tu zbiorowisko *Lemnetum gibbae*.

Przy brzegach stawów w Kołobrzskim Lesie licznie występuje żabiściek pływający, który tworzy płyty zespołu *Hydrocharitetum morsus-ranae*. W stawie przylegającym do domku właściciela, który hoduje tu amury błękitne, rozwija się – mimo intensywnego zgryzania – rzadko spotykane zbiorowisko przestki *Hippuris vulgaris* w formie podwodnej *Hippuridetum submersae*. Naprzemiennie towarzyszą mu fitocenozy wywłócznika kłosowego *Myriophylletum spicati*. W drugim stawie pod wodą rozwijają się fitocenozy rogotka sztywnego *Ceratophylletum demersi*, któremu licznie towarzyszy pływacz zwyczajny. Gatunek ten znaleziono ponadto w oczku przyleśnym w Gwiździe, gdzie tworzy bardzo gęste, niemal jednogatunkowe agregacje – zbiorowisko *Utricularia vulgaris*.

W zalanych wyrobiskach piasku i gliny (w tym kilku użytkowanych jako stawy hodowlane), których zanotowano kilkanaście na obszarze między Kukinką, Gwizdem i Ustroniem Morskim, bardzo często spotykanym zbiorowiskiem podwodnej roślinności są zarośla moczarki kanadyjskiej *Elodeetum canadensis*, której gęste skupienia wypełniają nierzadko całą toń wodną. Na powierzchni wody równie często notowano fitocenozy rdestnicy pływającej *Potametum natantis*, zaś w jednym z największych wyrobisk – w stawie na polu w Gwiździe, rozległe płyty tworzy rdest ziemnowodny *Polygonetum natantis*. W wyrobisku NE od Kukinki, w pobliżu wysypiska śmieci, w wodzie rośnie łąka ramienicowa *Charetum fragilis* z dużym udziałem rdestnicy drobnej.

Na brzegach zbiorników wodnych i rowów melioracyjnych zwykle występuje pas roślinności szuwarowej. Nad zalanymi wyrobiskami najczęściej tworzą go fitocenozy: pałki szerokolistnej *Typhetum latifoliae* i trzciny pospolitej *Phragmitetum australis*. W obu typach fitocenz zaznacza się udział, m.in.: żabieńca babki wodnej, szczawiu lancetowatego. Nad wyrobiskiem-stawem w Gwińdzie przybrzeżne łany tworzy turzycza zaostrowa budując agregacyjną fitocenozę *Caricetum gracile* z udziałem rzadko spotykanej wierzbownicy błotnej. W wyrobisku N od Kukinki, położonym najbliżej wysypiska śmieci, o roślinności najbardziej zróżnicowanej, na brzegach występują fitocenozy: skrzypu bagiennego *Equisetum fluviatilis*, turzycy sztywnej *Caricetum elatae* z udziałem marka szerokolistnego, mozgi trzcinowatej *Phalaridetum arundinaceae*, ponikła błotnego *Eleocharitetum palustris*, trzciny oraz pałki szerokolistnej.

Do najciekawszych elementów florystycznych, spotykanych w/nad rowami melioracyjnymi należy kozłek bżowy. Przedstawiciele tego gatunku, o dużej żywotności i typowych cechach, występują w rozproszeniu nad kilkunastoma rowami przebiegającymi przez torfowiska niskie między Bagiczem a Sianożętami, na Łasińskich Łąkach i w Kołobrzeskim Lesie.

Brzegi stawów w Kołobrzeskim Lesie porastają fitocenozy manny mielec (spotykane także, poza oczkami śródpolnymi, nad oczkami śródleśnymi w Gwińdzie, w parku w Rusowie), turzycy błotnej *Caricetum acutiformis*, jeżogłówki gałęzistej *Sparganietum erecti*, pałki szerokolistnej, mozgi trzcinowatej.

W płytkich, astatycznych oczkach wodnych na zapleczu klifu, 0,5 km W od Sianożętów i na ich obrzeżach, rozwinęły się fitocenozy: - zespołu sitowia jeziornego *Scirpetum lacustris* z udziałem wnikających z obrzeży: kukułki plamistej, turzycy *Oedera* oraz głębiej wnikających: ponikła błotnego, turzycy nibyciborowatej, - zespołu pałki szerokolistnej *Typhetum latifoliae* z dużym udziałem turzycy pęcherzykowatej, ponikła błotnego i situ członowanego.

W oczkach na torfowisku niskim, ok. 1,5 km NE od Bagicza, zanotowano zbiorowiska: - z pałką szerokolistną *Typhetum latifoliae* z udziałem kosaćca, turzycy nibyciborowatej, ponikła błotnego, - z rdestnicą pływającą *Potametum natantis*, z udziałem rdestnicy drobnej i moczaraki kanadyjskiej - ze skrzypem bagiennym *Equisetum fluviatile* i turzycą sztywną *Caricetum elatae* z udziałem turzycy pospolitej.

Pełne spektrum zróżnicowania roślinności wodnej i nadbrzeżnej w gminie Ustronie Morskie dają stosunkowo liczne, jak na strefę nadmorską, ekosystemy śródpolnych oczek wodnych, opisane w kolejnym podpunkcie.

3.5. Roślinność segetalna, ruderalna i wydepczykowa

Na terenie gminy Ustronie Morskie rozpowszechnione są w uprawach zbóż zbiorowiska segetalne z rzędu *Centauretalia cyani*, nawiązujące do *Aphano-Matricarietum*. Nie znaleziono jednak fitocenozy o pełnym składzie gatunkowym. Brak jest rumianku pospolitego, skrytek polny rozpowszechniony jest tylko na polach w okolicach Kukinii. Spośród gatunków charakterystycznych i wyróżniających dla zbiorowiska najczęściej notowano: marunę bezwoną i przetacznik bluszczykowany. Na kilku stanowiskach znaleziono stosunkowo rzadko notowane obecnie chwasty, charakterystyczne dla omawianego rzędu – stokłosę żytnią *Bromus secalinus* (w uprawie zboża przy oczku w Melechowie, na polach S od Kukinii, wokół oczka w Rusowie, przy stawach – wyrobiskach na polach w Gwińdzie) oraz zagorzałka zwyczajnego (w okolicach Kukinii). Powszechnie w zbożach rosną natomiast inne gatunki, charakterystyczne i wyróżniające dla tego rzędu i związku *Aperion spicae-venti*: chaber bławatek, mak polny, wyka drobnokwiatowa, wyka wąskolistna, sporek polny, czerwiec roczny.

W uprawach okopowych i jarych na terenie gminy Ustronie Morskie znaleziono kilka stanowisk bardzo interesującego przyrodniczo subatlantyckiego zespołu *Spergulo-Chrysanthemetum segeti*. Należy on do najslabiej poznanych zespołów segetalnych. Dane o jego występowaniu na terenie Polski są nieliczne i niepełne, ale obserwacje wskazują, że zbiorowisko to wykazuje tendencję do rozprzestrzeniania się. W terenie badanej gminy fitocenozy tego typu znaleziono na kilku polach w okolicach Kukinii (najlepiej wykształcone w uprawach owsa wokół oczek). Zasadniczą rolę w strukturze i fizjonomii tego zespołu odgrywa złocien polny, któremu towarzyszy zwykle sporek polny. Spośród rosnących wraz z nim gatunków najliczniej reprezentowana jest grupa ze związku *Polygono-Chenopodion*: wilczomlecz obrotowy, mlecz koleczasty, jasnota purpurowa, maruna bezwonna, żóltlica drobnokwiatowa, farbownik polny. Występują tu również inne gatunki klasy *Stellarietea mediae*, m.in.: gwiazdnica pospolita, gorczyca polna, kurzyślak polny, szczaw polny, komosa biała, tasznik pospolity, rdest szczawiolistny. Sporadycznie pojawia się chaber bławatek, a w okolicach oczka – szczawik żółty. W wilgotniejszych płatach tego zbiorowiska, zwłaszcza w podtopionych brzdach spotykana jest babka wielonasienna i czyściec błotny.

Częściej spotykanym zbiorowiskiem w uprawach rzepaku i ziemniaków jest zespół *Veronico-Fumarietum officinalis*, m.in. w okolicach Kukinii, przy oczku w Kukinii, przy oczku w Gwińdzie, w okolicach oczek w Ustroniu Morskim. Na ostatnim z przykładowo wymienionych stanowisk na obrzeżach pól zanotowano komosę jesienną. Dymnica pospolita

należy jednak do sporadycznie spotykanych. Dominują fitocenozy z dużym udziałem farbownika polnego, mlecza polnego i wilczomlecza obrotnego. Towarzyszą im, m.in.: gorczyca polna, chwastnica jednostronna, komosa wielonasienna, iglica pospolita, szarota leśna, skrzyp polny oraz sporadycznie - mak wątpliwy i jastrun właściwy. Do częściej spotykanych gatunków rzędu *Polygono-Chenopodietalia* należą: komosa biała, bodziszek drobny, rdest ptasi, maruna bezwonna, sporek polny, jasnota purpurowa. W uprawach rzepaku dodatkowo pojawia się grupa gatunków towarzyszących rzędu *Centauretalia cyani*. Niekiedy zaznacza się duży udział perzu właściwego oraz poziewnika szorstkiego.

Do najpospolitszych zbiorowisk ruderalnych na terenie gminy Ustronie Morskie należy zespół *Sisymbrietum sophiae* - rozwijający się głównie na przypłociach i tworzony przez, m.in. stulichę psią i stulisza lekarskiego.

Na miejscach składowania gruzu, wysypiskach, na nasypach kolejowych rozwijają się krótkotrwałe zbiorowiska ze związku *Onopordion acanthii*. Najczęściej reprezentują go fitocenozy zespołu *Tanaceto-Artemisietum*. Charakterystyczne jest tu masowe występowanie bylicy pospolitej i wysokich kęp wrotyczu pospolitego, którym towarzyszą: łopian mniejszy, oset kędzierzawy, śláz dziki, bniec biały i duże skupienia pokrzywy zwyczajnej.

W miejscach silnie wydeptywanych rozwijają się zbiorowiska ze związku *Polygonion avicularis*. Na ścieżkach, przydrożach, poboczach pospolity jest zespół *Lolio-Polygonetum*, budowany przez niskie byliny i rośliny jednoroczne, charakterystyczne dla zbiorowisk dywanowych, m.in.: rumianek bezpromieniowy, wiechlina roczna, babka zwyczajna. Na ścieżkach biegnących przez tereny lasów liściastych często rozwijają się małopowierzchniowe fitocenozy *Prunello-Plantaginetum*. Oprócz głowienki pospolitej i gatunków charakterystycznych dla wydepczyisk, wymienionych w poprzednim opisie zaznacza się tu niewielki udział gatunków leśnych, m.in.: kuklika pospolitego, kostrzewy olbrzymiej.

Na drogach leśnych w niektórych pododdziałach Kołobrzeskiego Lasu, w których naturalny drzewostan bukowy został zmieniony poprzez nasadzenia drzew iglastych, wykształciły się fitocenozy *Juncetum tenuis*, należące do dynamicznego kręgu zespołów borowych. Gatunkami panującymi w tego typu zbiorowiskach dywanowych są: sit chudy i mietlica pospolita.

4. Charakterystyka flory

4.1. Ogólna charakterystyka flory

Na terenie gminy zanotowano 538 taksonów (gatunków, mieszańców międzygatunkowych, podgatunków, odmian) roślin naczyniowych. We florze reprezentowana jest większość głównych grup systematycznych roślin naczyniowych, tj.: skrzypowe (*Sphenophytina*), paprociowe (*Pterophytina*), nagozależkowe drobnolistne (*Pinophytina*) oraz okrytozależkowe (*Magnoliophytina*), w tym dwuliścienne (*Magnoliopsida*) i jednoliścienne (*Liliopsida*).

Gatunki występujące na terenie gminy należą do 297 rodzajów. Duży udział we florze (88,89%) mają rodzaje reprezentowane przez niewielką liczbę gatunków: 191 rodzajów 1-gatunkowych, 57 rodzajów 2-gatunkowych, 16 rodzajów 3-gatunkowych, pozostałe 33 rodzaje posiadają od 4 do 22 gatunków, w tym 1,34% rodzajów posiada przynajmniej 7 gatunków.

Na terenie gminy duży udział we florze mają taksony bardzo rzadkie i rzadkie, które stanowią 35,13% flory obecnej (z wyłączeniem gatunków nie odnalezionych). W grupie tej koncentrują się szczególnie interesujące gatunki rodzimego pochodzenia, w tym gatunki rosnące na wydmach, na zapleczu klifu, w oczkach wodnych i na torfowiskach (m.in.: rukwiel nadmorska, solanka kolczysta, honkenia piaskowa, skrzyp zimowy, kukulka krwista, k. plamista, grążel żółty, grzybień białe, rogatek sztywny, przętka pospolita, rześl hakowata, wierzbownica błotna, okrzężnica bagienna, czermień błotna, turzyca bagienna, turzyca Oedera, wełnianka wąskolistna i w. pochwowata, żurawina błotna, zachyłnik błotny), a także na obszarze przekształconych pod wpływem antropopresji olsów, łęgów, grądów i buczyn (m.in. czartawa pośrednia, perlówka zwisła, żankiel zwyczajny, złoć pochwolista, przylaszczka pospolita, gnieźnik leśny). Gatunki bardzo rzadkie w gminie takie jak, m.in.: krwawnik kichawiec, przywrotnik połyskujący, orlik pospolity, traganek szerokolistny, komosa jesienna, cymbalaria murowa, bodzisek gołębi, dziki bez hebd rosną na polach uprawnych, pastwiskach, poboczach dróg i ugorach. Najmniej zanotowano gatunków pospolitych, do których zaliczają się głównie gatunki rodzimego pochodzenia o silnych zdolnościach apofitycznych, zajmujące zarówno siedliska naturalne, jak i antropogeniczne.

4.2. Gatunki prawnie chronione

Na terenie gminy występuje ok. 30 gatunków prawnie chronionych w Polsce. Zanotowano 26 gatunków we florze spontanicznej, w tym 19 podlegających ochronie całkowitej i 7 – częściowej. Spośród nich 13 gatunków chronionych całkowicie oraz 3

gatunki chronione częściowo występują na terenie gminy rzadko i bardzo rzadko, pozostałe są rozproszone, pospolite lub częste. Tylko jeden gatunek, podlegający ochronie częściowej (kruszyna pospolita), występuje pospolicie, jeden (przytulia wonna) - często i jeden (bluszcz pospolity) – w rozproszeniu. Nie odnaleziono 2 gatunków chronionych, podanych w literaturze: wrzośca bagiennego i cisa pospolitego.

Zgodnie z Art. 157 Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004r, gatunki chronione podano za Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 11 września 2001r. w sprawie określenia listy gatunków roślin rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową. (Dz. U. Nr 106/01, poz. 1167). Dotychczas przepisy wykonawcze do wyżej wymienionej ustawy nie zostały wydane.

Tabela 1. Gatunki objęte ochroną ścisłą stwierdzone w latach 2002-2003 w gminie Ustronie Morskie

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Występowanie
1.	bluszcz pospolity	<i>Hedera helix</i>	Oddz. 20c, 20d, 19f, 20i, 38a, b, 3k, 14b/c, 3j, 2i, 26b, 25a, 26b, 5n, 4k, 1, 4j, 15f, g – Kołobrzesci Las (łącznie 19); oddz. 332 B f,a – grąd E od Rusowa (łącznie 2); zjazd z szosy przy Melechowskiej Strudze; buczyna nadmorska na klifie 0,5 km W od Sianożęt; Pomorski Las E od Ustronia Morskiego; cmentarz w Rusowie.
2.	cis pospolity	<i>Taxus baccata</i>	Park w Rusowie.
3.	gnieźnik leśny	<i>Neotia nidus-avis</i>	Oddz. 311b/c – Łasiński Las.
4.	grązel żółty	<i>Nuphar lutea</i>	Oczko przyleśne SE od Gwizdu; dystroficzne jezioro przy torfowisku mszarnym E od Rusowa.
5.	grzybienie białe	<i>Nymphaea alba</i>	Staw w oddz. 14f - Kołobrzesci Las.
6.	jarzab szwedzki	<i>Sorbus intermedia</i>	Gruzowisko przy budynku militarnym na lotnisku w Bagiczu (siewki).
7.	kruszczyk rdzawoczerwony	<i>Epipactis atrorubens</i>	Las mieszany na wydmach w NE gminy.
8.	kruszczyk szerokolistny	<i>Epipactis helleborine</i>	Kukinia – na skarpie w drodze do oczka wodnego; Łasiński Las oddz. 304d, 311h, 311b/c, a (łącznie 3); Kołobrzesci Las oddz. 20d, 19f, 20i, 21h, 19d, 19f, 18h, 38a,b, 14b/c, 27a, 25a, 26b, (łącznie 13); skraj lasu przy granicy gminy SE od Gwizdu; czynia przy drodze gruntowej ze stacji Bagicz do lasu; pobocze drogi przy aeroklubie w Bagiczu; zarośla przy oczku W od Sianożęt; brzezina na torfowisku kopolowym N od Kukinii; grąd N od torfowiska w Kukinii; dragowina sosnowa przy żwirowni E od Rusowa.

9.	orlik pospolity	<i>Aquilegia vulgaris</i>	Pobocze drogi, oddz. 37 g, f Kołobrzeski Las; pobocze drogi polnej z Łasina do Weniotowa.
10.	paprotka zwyczajna	<i>Polypodium vulgare</i>	Las mieszany na wydmach w NE części UM; zarośla na wydmy E od Ustronia Morskiego; tyczkowina na klifie przy E granicy gminy; pomorski las mieszany między Ustroniem Morskim a Weniotowem.
11.	rokitnik zwyczajny	<i>Hippophae rhamnoides</i>	Pomorski las mieszany między Ustroniem Morskim a Weniotowem.
12.	storczyk krwisty	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	Podmokłe zagłębienie na zapleczu klifu W od Sianożęt.
13.	storczyk plamisty	<i>Dactylorhiza maculata subsp. maculata</i>	Podmokłe zagłębienie na zapleczu klifu W od Sianożęt.
14.	szafirek drobnokwiatowy	<i>Muscari botryoides</i>	Park w Rusowie; kępa drzew przy drodze z Rusowa do Łasińskiego Lasu.
15.	śnieżyca wiosenna	<i>Leucojum vernum</i>	Rusowo – przypłocie przy parku; Rusowo-przydroże; kępa drzew przy drodze z Rusowa do Łasińskiego Lasu.
16.	śnieżyczka przebiśnieg	<i>Galanthus nivalis</i>	Kępa drzew przy drodze z Rusowa do Łasińskiego Lasu; Rusowo-park.
17.	wiciokrzew pomorski	<i>Lonicera periclymenum</i>	Lasek bukowo-grabowy przy ul. Polnej z Ustronia Morskiego; las mieszany na wydmach w NE części Ustronia Morskiego; zarośla na klifie E od Ustronia Morskiego; pobocze drogi betonowej z Łasina do Ustronia Morskiego; oddz. 62a – torfowisko Kukinia; czyżnia przy drodze gruntowej ze stacji Bagicz do lasu; oddz. 304d, 305 – Łasiński Las (łącznie 2); oddz. 20c, 19f, 38c, 53a, 39a, 38a, b, 14d, 3j, 27a, 15f, g, 3i, 2j – Kołobrzeski Las (łącznie 14); grąd N od torfowiska w Kukini – oddz. 62A; grąd oddz. 332A k/torfowiska mszarnego E od Rusowa.
18.	wrzosiec bagienny	<i>Erica tetralix</i>	Torfowisko kopułowe N od Kukinii; mszar Rusowo 1 km E.

Tabela 2. Gatunki objęte ochroną częściową stwierdzone w latach 2002-2003 w gminie Ustronie Morskie

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Występowanie
1.	kalina koralowa	<i>Viburnum opulus</i>	Park w Rusowie; pobocze drogi E od przejazdu kolejowego w Gwiżdzie; pobocze drogi w Bagiczu; park nadmorski w Ustroni Morskim; oddz. 39d – Kołobrzeski Las; oddz. 332B f, a – E od Rusowa (łącznie 2); pomorski las mieszany m. Ustroniem Morskim a Weniotowem; oddz. 62A – N od Kukinii;

			okolice oczka – N od Rusowa; okolice oczka – Ustronie Morskie.
2.	kocanki piaskowe	<i>Helichrysum arenarium</i>	Tyczkowina na klifie przy E granicy gminy; żwirownia E od Rusowa.
3.	konwalia majowa	<i>Convallaria majallis</i>	Lasek bukowo-grabowy przy ul. Polnej w Ustroniu Morskim; oddz. 304d – Łasiński Las; oddz. 3k, 15a, 14b/c, 3j, 2i – Kołobrzeski Las (łącznie 5); buczyna nadmorska na klifie 0,5 km od Sianożęt.
4.	kruszyna pospolita	<i>Frangula alnus</i>	Oddz. 305 – mokradło śródlądowe, Łasiński Las; oddz. 311 h – Łasiński Las; oddz. 62a – torfowisko Kukinia; oddz. 20c, 20d, 19f, 21h, 53a, 37g,f, 3j, 27a, 3i, 2j – Kołobrzeski Las (łącznie 11); oddz. 332Bd – E od Rusowa; las przy zjeździe z Ustronia Morskiego do Łasina; oczko na pastwisku k/torfowiska w Kukinii; torfowisko mszarne na E od Rusowa.
5.	marzanka wonna	<i>Galium odoratum</i>	Skraj lasu przy granicy gminy SE od Gwizdu; las mieszany na wydmach w NE części Ustronia Morskiego; park na klifie w Ustroniu Morskim; oddz. 311 h, 304d, 311b/c – Łasiński Las (łącznie 4); oddz. 20b, 20c, 20d, 19f, 20i, 51b, 38a, b, 3k, 14f, 3j, 26b, 25a, 4j, 15f, g, 3i, 2j - Kołobrzeski Las (łącznie 18); oddz. 332B f, a – na E od Rusowa- (łącznie 2); pomorski las mieszany m. Ustroniem Morskim a Weniotowem; buczyna nadmorska na klifie 0,5 km W od Sianożęt; grąd N od torfowiska w Kukini.
6.	porzeczka czarna	<i>Ribes nigrum</i>	Oddz. 332Bd – na E od Rusowa; 332B f, a – E od Rusowa, (łącznie 2); oddz. 39a, 15f,g, 3i, 2j – Kołobrzeski Las (łącznie 5).
7.	przyłuszczka pospolita	<i>Hepatica nobilis</i>	Kołobrzeski Las oddz. 4l – buczyna.
8.	turzyca piaskowa	<i>Carex arenaria</i>	Las mieszany na wydmach w NE części gminy; zarośla na klifie E od Ustronia Morskiego; tyczkowina na klifie przy E granicy gminy; buczyna nadmorska między Sianożętami a Bagiczem.
9.	wilżyna ciernista	<i>Ononis spinosa</i>	Zarośla na klifie E od Ustronia Morskiego.

4.3. Gatunki roślin wymarłe, ginące i zagrożone wyginięciem znajdujące się w czerwonych księgach regionalnych i ponadregionalnych

We florze gminy Ustronie Morskie łącznie znajduje się 79 gatunków rzadkich i zagrożonych wyginięciem w skali regionalnej lub krajowej.

Spośród nich 9 gatunków znalazło się wśród chronionych Rozporządzeniem o ochronie gatunkowej (ANEKS). Są to taksony wysoko wyspecjalizowane, zasiedlające

określone ekosystemy i przez to wrażliwe na zmiany środowiska. Niektóre z nich są z natury swej rzadkie i każde niszczenie ich stanowisk zubaża szatę roślinną terenu. Zachowanie tych gatunków ma ogromne znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej obszarów. Tak więc w gminie Ustronie Morskie stwierdzono:

- według Polskiej Czerwonej Księgi Roślin (Zarzycki, Kaźmierczakowa 1992) 1 gatunek;
- według Czerwonej listy roślin (Zarzycki, Wojewoda i in. 1992) 6 gatunków;
- według listy roślin zagrożonych Żukowskiego i Jackowiaka (1995) 16 gatunków flory ginącej i zagrożonej na Pomorzu. Większość z nich to dobrze zachowane i liczne populacje wielu gatunków, zasługujące na szczególną troskę;
- z zagrożonych gatunków flory torfowisk (Jasnowska, Jasnowski 1977) 7 gatunków;
- według czerwonej listy zagrożonych roślin wyższych Meklemburgii-Przedpomorza (Fukarek, 1991) 44 gatunków;
- według czerwonej listy zagrożonych roślin wyższych Brandenburgii (Benkert, Klemm) 58 gatunków.

Z powyższego zestawienia wynika, że najwięcej gatunków wytypowano na podstawie listy roślin zagrożonych w Meklemburgii-Przedpomorzu i Brandenburgii. Posługiwanie się tą listą w ocenie flory Pomorza jest zasadne ze względu na jednorodność geograficzną terenów Meklemburgii, Brandenburgii i Pomorza. Niektóre gatunki tam uznane za wymierające bądź zagrożone wymarciem jeszcze nie trafiły na czerwone listy roślin naszego regionu. Należy jednak spodziewać się na Pomorzu podobnych zagrożeń przyrodniczych w miarę wzrostu stopnia zainwestowania i antropopresji.

W tabeli poniżej przedstawiono kategorie zagrożeń, według czerwonych ksiąg i list roślin, dla taksonów chronionych i zagrożonych wyginieciem na Pomorzu.

Poszczególne kategorie zagrożeń oznaczają:

- **Ex** - gatunki wymarłe i zaginione,
- **E** - wymierające, których przeżycie jest mało prawdopodobne, jeśli nadal będą działać czynniki zagrożenia,
- **V** - narażone, tzn. jeżeli nie przestaną działać czynniki powodujące zagrożenie, w niedalekiej przyszłości znajdą się w kategorii wymierających na Pomorzu Zachodnim,
- **R** - rzadko spotykane, tzn. o ograniczonych zasięgach geograficznych, o małych obszarach siedliskowych lub też występujące w dużym rozproszeniu; ustępujące ze swoich stanowisk, jeśli nie przestaną działać czynniki powodujące zagrożenie w przyszłości znajdą się w kategorii narażonych,
- **I** - gatunek o nieokreślonym zagrożeniu (E,V lub R),
- **K** - gatunek o zagrożeniu niedostatecznie znanym.

Dla Polskiej Czerwonej Księgi Roślin:

- **EX** – gatunki całkowicie wymarłe,
- **EW** – gatunki wymarłe w warunkach naturalnych,
- **CR** – gatunki krytycznie zagrożone,
- **EN** – gatunki zagrożone,
- **VU** – gatunki narażone,
- **LR** – gatunki o zagrożeniu zaliczonym do klasy niższego ryzyka,

- **DD** – gatunki, których stopień zagrożenia jest trudny do określenia z powodu braku dostatecznej informacji.

Dla gatunków umieszczonych na czerwonej liście Meklemburgii i Brandenburgii zastosowano następujące kategorie:

Brandenburgia	Meklemburgia
• 0 zaginione,	0 wymarłe,
• 1 wymierające, bezpośrednio zagrożone wymarciem,	1 wymierające, bezpośrednio zagrożone wymarciem,
• 2 narażone, mocno zagrożone,	2 narażone, silnie zagrożone,
• 3 zagrożone,	3 zagrożone,
• R potencjalnie zagrożone,	4 potencjalnie zagrożone,
• ? zagrożenie niedostatecznie poznane,	? zagrożenie niedostatecznie poznane.

Tabela 3. Wykaz gatunków roślin rzadkich i zagrożonych wyginięciem, stwierdzonych w gminie Ustronie Morskie (inwentaryzacja 2002/2003)

czcionka pogrubiona – gatunek zagrożony będący również prawnie chroniony

skrót: Cz – Polska Czerwona Księga Roślin II Wyd. (Zarzycki, Kaźmierczakowa 1993), Lz – Lista roślin zagrożonych w Polsce (Zarzycki, Wojewoda, Heinrich, 1992), PZ – Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski (Żukowski, Jackowiak, 1995), M – Czerwona lista roślin Meklemburgii, B – Czerwona lista roślin Brandenburgii, T – Zagrożone gatunki flory torfowisk (Jasnowska, Jasnowski 1977).

Nazwa gatunku polska Nazwa gatunku łacińska	Cz	Lz	PZ	M	B	Stanowiska
1. bodziszek błotny <i>Geranium palustre</i>	-	-	-	-	3	Oczko koło Rusowa; rów przy odwodnionym oczku SW od Rusowa; pobocze drogi naprzeciw kościoła w Rusowie; pobocze drogi przy parku w Rusowie; okolice oczka W od Rusowa; łąki E od drogi do morza (Sianożęty).
2. chaber bławatek <i>Centaurea cyanus</i>	-	-	-	3	-	Okolice oczka koło Kukinia; uprawy zboża N od Gwizdu; uprawa zboża przy oczku w Ustroniu Morskim; uprawa zboża przy oczku koło Ustronia Morskiego; pobocze drogi z Rusowa do Łasińskiego Lasu; ugór przy torfowisku N od Kukinii; pole przy grądzie N od Kukinii; pole przy żwirowni E od Rusowa - uprawy jęczmienia.
3. chaber łąkowy <i>Centaurea jacea</i>	-	-	-	3	3	Okolice oczka koło Kukinia; pastwisko przy oczku koło Rusowa; ugór przy wyrobisku NE od Kukinki; czyźnia przy drodze gruntowej ze stacji Bagicz do Kołobrzесьkiego Lasu; zagłębienie na łące S od drogi do Bagicza, E od Sianożęt.
4. czartawa pośrednia <i>Circea x intermedia</i>	-	-	K	-	?	Kołobrzесьki Las oddz. 14j.

5. czermień błotna <i>Calla palustris</i>	-	-	-	-	3	Obrzeża torfowiska mszarnego E od Rusowa.
6. czworolist pospolity <i>Paris quadrifolia</i>	-	-	-	-	3	Oddz. 332Bd – oles E od Rusowa; oddz. 332B f, a – niski grąd, E od Rusowa.
7. dąbrówka rozłogowa <i>Ajuga reptans</i>	-	-	-	-	3	Oddz. 304d, 311h – Łasiński Las; oddz. 20b, 20d, 19f, 53a, 37g, f, 38a, b, 15a,f, g, 14f, 3j, 27a, 25a, 26 b, 3 i, 2j – Kołobrzski Las; oddz. 332B f, a – grąd E od Rusowa; grąd N od torfowiska w Kukinii oddz. 62A.
8. dzięgiel leśny <i>Angelica sylvestris</i>	-	-	-	3	-	Oddz. 37f, 39a – Kołobrzski Las – pobocze drogi.
9. dziurawiec rozestany <i>Hypericum humifusum</i>	-	-	R	-	-	Oddz. 51b – Kołobrzski Las; oddz. 311 – Łasiński Las.
10. firletka poszarpana <i>Lychnis flos-cuculi</i>	-	-	-	2	3	Oczko na torfowisku koło Bagicza; oczko na pastwisku koło torfowiska w Kukinii; łąki między Sianożętami a Bagiczem
11. gnieźnik liśny <i>Neotia nidus-avis</i>	-	-	V	-	2	Oddz. 311b/c – niski grąd, Łasiński Las.
12. gruszyca okrągolistna <i>Pyrola rotundifolia</i>	-	-	-	2	-	Zarośla na klifie E od Ustronia Morskiego.
13. grusza pospolita <i>Pyrus communis</i>	-	-	-	-	?	Czyżnia przy drodze gruntowej ze stacji Bagicz do lasu.
14. gwiazdnica błotna <i>Stellaria palustris</i>	-	-	-	3	3	Oczko w okolicy Ustronia Morskiego oraz S od Gwizdu.
15. jałowiec pospolity <i>Juniperus communis</i>	-	-	-	-	3	Zarośla na klifie E od Ustronia Morskiego.
16. jaskier płomiennik <i>Ranunculus flammula</i>	-	-	-	3	-	Oddz. 51b, 5n 4kl – Kołobrzski Las.
17. jaskier skąpopręcikowy <i>Ranunculus trichophyllus</i>	-	-	-	2	3	Oczko koło Ustronia Morskiego; rów wokół torfowiska w Kukinii.
18. jaskier różnolistny <i>Ranunculus auricomus</i>	-	-	-	-	3	Przydroże w Weniotowie; Rusowopark; kępa drzew przy drodze z Rusowa do Łasińskiego Lasu; obrzeża Łasińskiego Lasu oddz. 311j.
19. jastrum właściwy	-	-	-	2	3	Okolice oczka wodnego koło Ustronia Morskiego; łąki przy drodze polnej z Sianożęt do Bagicza.
20. jarzab szwedzki <i>Sorbus intermedia</i>	-	V	E	-	-	Gruzowisko przy budynku militarnym na lotnisku w Bagiczu.
21. knieć błotna <i>Caltha palustris</i>	-	-	-	3	-	Kołobrzski Las oddz. 20 b/c, 5n; szuwały właściwe i wysokoturzykowe k/Bagicza.

22. komonica zwyczajna <i>Lotus corniculatus</i>	-	-	-	-	2	Oddz. 51b – pobocze drogi; Kołobrzeski Las; przy drodze do morza – Sianożęty.
23. koniczyna łąkowa <i>Trifolium pratense</i>	-	-	-	3	-	Okolice oczka koło Kukinia; przejazd kolejowy w Ustroniu Morskim; pobocze drogi gruntowej do oczka koło Ustronia Morskiego; pobocze drogi z Gwizdu do Łasińskiego Lasu; oddz. 38a, b – Kołobrzeski Las; okolice oczka koło Kukinia; Łasińskie Łąki.
24. kosmatka polna <i>Luzula campestris</i>	-	-	-	3	-	Łąki przy drodze polnej z Sianożęt do Bagicza.
25. kruszczyk rdzawoczerwony <i>Epipactis atrorubens</i>	-	-	V	-	R	Las mieszany na wydmach w NE części Ustronia Morskiego.
26. krwawnik kichawiec <i>Achillea ptarmica</i>	-	-	-	3	3	Ugór przy wyrobisku NE od Kukinki; skraj lasu na granicy gminy SE od Gwizdu.
27. lipa szerokolistna <i>Tilia latyphyllos</i>	-	-	-	-	R	Lasek bukowo-grabowy przy ul. Polnej w Ustroniu Morskim; park na wydmach w Ustroniu Morskim; okolice oczka koło Rusowa; Pobocze drogi polnej z Łasina do Weniotowa.
28. niciennica polna <i>Filago arvensis</i>	-	-	-	2	2	Okolice oczka N od Rusowa.
29. okrzężnica bagienna	-	-	-	3	3	Oddz. 62a – torfowisko N od Kukinii; oczko E od Łasina Koszalińskiego; oczko S od Gwizdu.
30. orlik pospolity <i>Aquilegia vulgaris</i>	-	V	-	-	0	Oddz. 37g, f – Kołobrzeski Las, pobocze drogi; pobocze drogi polnej z Łasina do Weniotowa (zarośla przydrożne).
31. pięciornik kurze ziele <i>Potentilla erecta</i>	-	-	-	3	-	Oddz. 51b – Kołobrzeski Las.
32. pływacz zwyczajny <i>Urticularia vulgaris</i>	-	-	-	3	3	Oczko przyleśne SE od Gwizdu; oddz. 14h – staw, Kołobrzeski Las.
33. poziwchnik miękkokłósy <i>Galeopsis pubescens</i>	-	-	-	2	-	Oddz. 14h – Kołobrzeski Las.
34. porzeczka alpejska <i>Ribes alpinum</i>	-	-	-	-	?	Pomorski las mieszany między Ustroniem Morskim a Weniotowem; zarośla w koronie klifu E od Ustronia Morskiego; obrzeża torfowiska niskiego SE od Rusowa; oddz. 5n, 4k, l – łęg jesionowy, Kołobrzeski Las.
35. przętka pospolita <i>Hippuris vulgaris</i>	-	-	-	1	2	Oddz. 62a – staw, Kołobrzeski Las.

36. przetacznik błotny <i>Veronica scutellata</i>	-	-	-	3	-	Zagłębienie bezodpływowe E od ul. Kolejowej w Ustroniu Morskim; okolice oczka S od Gwizdu.
37. przytulnia bagienna <i>Galium uliginosum</i>	-	-	-	3	-	Szuwary turzycowe między Sianożętami a Bagiczem.
38. przywrotnik połyskujący <i>Alchemilla gracilis</i>	-	-	-	2	1	Łąka SE od Rusowa; łąka przy oczku wodnym koło Rusowa.
39. pszeniec gajów <i>Melampyrum nemorosum</i>	-	-	-	-	3	Zarośla na klifie E od Ustronia Morskiego; pomorski las mieszany między Ustroniem Morskim a Weniotowem; grąd N od torfowiska w Kukinii – oddz. 62A.
40. rdest wężownik <i>Polygonum bistorta</i>	-	-	-	2	2	Łasińskie Łąki; łąki E od drogi do morza w Sianożętach; oczko na pastwisku k/torfowiska w Kukinii.
41. rdestnica Berchtolda <i>Potamogeton berchtoldii</i>	-	-	K	3	3	Wyrobisko koło wysypiska śmieci NE od Kukini.
42. rogatek sztywny <i>Ceratophyllum demersum</i>	-	-	-	-	?	Oczko E od Łasina Koszalińskiego.
43. rukwiel nadmorska <i>Cakile maritima</i>	-	-	-	2	-	Wydma koło lotniska w Bagiczu; wydmy u nasady klifu 0,8 km W od Sianożęt.
44. rzeżucha gorzka <i>Cardamine amara</i>	-	-	-	-	3	Oddz. 304d – rów śródlęśny, Łasiński Las; oddz. 14 j, g 5n, 4 k, l, 3i, 2j – Kołobrzesci Las; oczko koło Ustronia Morskiego.
45. rzeżucha łąkowa <i>Cardamine pratensis</i>	-	-	-	3	-	Oczko S od Gwizdu; zagłębienie na łące W od Sianożęt.
46. rzęśl hakowata <i>Callitriche hamulata</i>	-	-	V	1	-	Oczko wodne – Ustronie Morskie.
47. siedmiopalecznik błotny <i>Comarum palustre</i>	-	-	-	3	3	Oddz. 62a – brzezina bagienna N od Kukinii; torfowisko mszarne E od Rusowa – oddz. 332Af.
48. siódmaczek leśny <i>Trientalis europaea</i>	-	-	-	-	3	Oddz. 19f nasadzenia świerkowe, Kołobrzesci Las.
49. sit skupiony <i>Juncus conglomeratus</i>	-	-	-	3	-	Wyrobisko NE od Kukinki; Łasińskie Łąki; łąki przy drodze polnej z Sianożęt do Bagicza; podmokłe zagłębienie na zapleczu klifu W od Sianożęt.
50. solanka kolczysta <i>Salsola kali</i>	-	-	-	3	3	Wydma koło lotniska w Bagiczu; nasada klifu i wydmy białe E od Ustronia Morskiego.
51. storczyk krwisty <i>Dactylorhiza incarnata</i>	-	-	-	2	2	Podmokłe zagłębienia na zapleczu klifu N od Sianożęt.

52. storczyk plamisty <i>Dactylorhiza maculata</i> <i>subsp. Maculata</i>	-	V	V	2	2	Podmokłe zagłębienia na zapleczu klifu N od Sianożęt.
53. śnieżycza wiosenna <i>Leucojum vernum</i>	-	V	I	-	1	Rusowo – przypłocie przy parku; Rusowo – przydroże; kępa drzew przy drodze z Rusowa do Łasińskiego Lasu.
54. śnieżyczka przebiśnieg <i>Galanthus nivalis</i>	-	-	I	-	-	Kępa drzew przy drodze z Rusowa do Łasińskiego Lasu; park w Rusowie.
55. szelężnik większy <i>Rhinanthus angustifolius</i>	-	-	-	-	3	Oczko na torfowisku koło Bagicza; łąki przy drodze polnej z Sianożęt do Bagicza.
56. szczaw gajowy <i>Rumex sanguineus</i>	-	-	V	-	-	Granica oddz. 306 i 307, 311 b/c – Łasiński Las; oddz. 20c, d 19d, 19f, 14 j, g, 14 h, 23c, 26b, 27a, 15 f, g Kołobrzeski Las.
57. świerk pospolity <i>Picea abies</i>	-	-	-	-	1	Oddz. 304 d, 311h, b/c – Łasiński Las; park nadmorski w Ustroniu Morskim; zarośla na klifie E od Ustronia Morskiego; pobocze drogi z Łasina do Ustronia Morskiego; park w Rusowie; oddz. 20b, 20d, 19 f, 27a – Kołobrzeski Las. oddz. 332B f, a – niski grąd E od Rusowa; pomorski las mieszany m. Weniotowem a Ustroniem Morskim.
58. tomka wonna <i>Anthoxanthum odoratum</i>	-	-	-	3	-	Łąka N od drogi polnej z Sianożęt do Bagicza; zwirownia E od Rusowa.
59. topola biała <i>Populus alba</i>	-	-	-	-	?	Czyżna w drodze do oczka koło Rusowa; okolice stawu w parku w Rusowie; park nadmorski w Ustroniu Morskim.
60. topola czarna <i>Populus nigra</i>	-	-	V	-	2	Oczka w okolicy Rusowa.
61. turzycza bagienna <i>Carex limosa</i>	LR	V	V	2	2	Torfowisko mszarne E od Rusowa.
62. turzycza dzióbkowata <i>Carex rostrata</i>	-	-	-	3	3	Oczko E od Łasina Koszalińskiego; torfowisko mszarne E od Rusowa oddz. 332Af.
63. turzycza Oedera <i>Carex oederi</i>	-	-	-	2	-	Podmokłe zagłębienie na zapleczu klifu ok. 150 m W od Sianożęt.

64. turzyca pęcherzykowata <i>Carex vesicaria</i>	-	-	-	3	3	Oddz. 39a – oles kępowy, Kołobrzeski Las; oczko koło Kukinii; oczko W od Rusowa; oczka koło Ustronia Morskiego; oczka E od Łasina Koszalińskiego; oczko S od Gwizdu; Łasińskie Łąki; podmokłe zagłębienie na zapleczu klifu W Sianożęt; zagłębienie na łące S od drogi do Bagicza, W od Sianożęt; rów wokół torfowiska w Kukinii.
65. turzyca pospolita <i>Caerx nigra</i>	-	-	-	3	3	Brzeg oczka na torfowisku koło Bagicza.
66. turzyca żółta <i>Carex flava</i>	-	-	-	2	2	Wyschnięty rów na obrzeżu grądu N od Kukinii.
67. wełnianka pochwowata <i>Eriophorum vaginatum</i>	-	-	-	-	3	Torfowisko mszarne E od Rusowa oddz. 332Ag.
68. wełnianka wąskolistna <i>Eriophorum angustifolium</i>	-	-	-	3	3	Torfowisko mszarne E od Rusowa oddz. 332Ag.
69. wiąz górski <i>Ulmus glabra</i>	-	-	-	-	3	Okolice oczka koło Kukinii; droga do oczka koło Kukinii; pobocze drogi w Rusowie.
70. wierzba płoząca <i>Salix repens</i>	-	-	-	3	3	Zarośla na klifie E od Ustronia Morskiego.
71. wilżyna ciernista <i>Ononis spinosa</i>	-	-	-	-	3	Zarośla na klifie E od Ustronia Morskiego.
72. wilżyna rozłogowa <i>Ononis repens</i>	-	-	V	-	-	Pobocze drogi – Kukinka; droga polna z Łasina do Weniotowa; żwirownia E od Rusowa.
73. wierzbownica błotna <i>Epilobium palustre</i>	-	-	-	-	3	Stawy SW od Gwizdu; zagłębienie bezodpływowe przy stawie rybnym E od ul. Kolejowej w Ustroniu Morskim; oczko przyleśne SE od Gwizdu; oczko koło Melechowa; oczko koło Ustronie Morskiego.
74. wrzosiec bagienny <i>Erica tetralix</i>	-	-	V	2	2	Torfowisko kopułowe N od Kukinii; Rusowo 1 km E.
75. złocień polny <i>Chrysanthemum segetum</i>	-	-	-	3	3	Uprawy owsa przy oczkach koło Kukinii; pole przy grądzie N od Kukinii.
76. zagorzałek późny <i>Odonatites serotina</i>	-	-	-	3	-	Ugór przy oczeku, koło Kukinii.
77. złoć pochwolistna	-	V	V	-	R	Kołobrzeski Las oddz. 20a, 20b/c.
78. zabiściek pływający <i>Hydrocharis morsus - ranae</i>	-	-	-	3	3	Oddz. 14f – staw, Kołobrzeski Las; dystroficzne jezioro przy torfowisku mszarnym E od Rusowa – oddz. 332Af.
79. żurawina błotna <i>Vaccinium oxycoccus</i>	-	-	-	-	3	Torfowisko mszarne E od Rusowa – oddz. 332Af.

4.4. Gatunki rzadko spotykane w skali regionalnej lub lokalnej

Na terenie gminy zanotowano 189 taksonów rzadkich i bardzo rzadkich, co stanowi 35,13% flory obecnej gminy. W wyniku przeprowadzenia analizy częstości występowania poszczególnych taksonów na badanym obszarze sporządzono lokalną czerwoną listę roślin naczyniowych. Zaliczono do niej 88 taksonów. Znalazły się na niej gatunki z Czerwonej Listy Pomorza Zachodniego i Polski (l.c.), zagrożone gatunki flory torfowisk Polski (l.c.), gatunki, które na terenie gminy mają nieliczne stanowiska oraz gatunki, które występują na siedliskach zagrożonych działalnością człowieka, m.in. poprzez osuszanie terenów torfowisk niskich, penetrację przez wczasowiczów obszaru wydm, klifów i pasa lasów nadmorskich; przekształcenia struktury lasów łęgowych, olsów, grądów i buczyn.

Lista gatunków roślin naczyniowych (spontaneofitów) rzadko spotykanych na terenie gminy, uznanych za zagrożone i proponowanych do **lokalnej czerwonej listy**.

1. *Achillea ptarmica* - krwawnik kichawiec
2. *Alchemilla gracilis* – przywrotnik połyskujący
3. *Angelica sylvestris* – dzięgiel leśny
4. *Aquilegia vulgaris* – orlik pospolity
5. *Astragalus glycyphyllos* – traganek szerokolistny
6. *Atriplex patula* – łoboda rozłożysta
7. *Bromus secalinus* – stokłosa żytnia
8. *Cakile maritima* – rukwiel nadmorska
9. *Calla palustris* - czermień błotna
10. *Callitriche hamulata* – rzęśl hakowata
11. *Campanula trachelium* – dzwonek pokrzywolistny
12. *Carex digitata* – turzyca palczasta
13. *Carex flava* – turzyca żółta
14. *Carex limosa* – turzyca bagienna
15. *Carex muricata* – turzyca najeżona
16. *Carex oederi* – turzyca Oedera
17. *Carex palescens* – turzyca blada
18. *Carex pilulifera* – turzyca pigułkowata
19. *Ceratophyllum demersum* – rogatek sztywny
20. *Chenopodium ficifolium* – komosa jesienna
21. *Chrysanthemum segetum* – złocień polny
22. *Circea x intermedia* - czartawa pośrednia
23. *Convallaria majalis* – konwalia majowa
24. *Crepis paludosa* – pępawa błotna
25. *Cymbalaria muralis* – cymbalaria murowa
26. *Cynosurus cristatus* – grzebienica pospolita
27. *Dactylorhiza incarnata* – kukulka krwista
28. *Dactylorhiza maculata* – kukulka plamista
29. *Epilobium palustre* – wierzbownica błotna
30. *Epilobium tetragonum* – wierzbownica czteroboczna
31. *Epipactis atrorubens* – kruszczyk rdzawoczerwony
32. *Equisetum hyemale* – skrzyp zimowy
33. *Eriophorum angustifolium* – wełnianka wąskolistna
34. *Eriophorum vaginatum* – wełnianka pochwowata
35. *Euphorbia esula* – wilczomleczeń lancetowaty
36. *Gagea sphatacea* – złoć pochwolistna
37. *Galanthus nivalis* – śnieżyczka przebiśnieg
38. *Geranium columbinum* – bodziszek gołębi

39. *Helichrysum arenarium* – kocanki piaskowe
40. *Hepatica nobilis* – przylaszczka pospolita
41. *Heracleum mantegazzianum* – barszcz mantegazyjski
42. *Hippochaë rhamnoides* – rokitnik zwyczajny
43. *Hippuris vulgaris* – przętka pospolita
44. *Honkenya peploides* – honkenia piaskowa
45. *Hottonia palustris* – okrzężnica bagienna
46. *Hydrocharis morsus-ranae* – żabiściek pływający
47. *Hypericum humifusum* – dziurawiec rozestłany
48. *Juncus compressus* – sit ściśniony
49. *Juncus inflexus* – sit siny
50. *Lathraea squamaria* – łuskiwnik różowy
51. *Lemna gibba* – rzęsa garbata
52. *Leucojum vernum* – śnieżyca wiosenna
53. *Lysimachia nemorum* – tojeść gajowa
54. *Lysimachia thyrsoiflora* – tojeść bukietowa
55. *Malva alcea* – ślaz zygmarek
56. *Melampyrum nemorosum* – pszeniec gajowy
57. *Melica uniflora* – perłówka zwisła
58. *Monotropa hypopitys* – korzeniówka pospolita
59. *Myriophyllum spicatum* – wywłócznik kłosowy
60. *Neottia nidus-avis* – gnieźnik leśny
61. *Nuphar lutea* – grązel żółty
62. *Nymphaea alba* - grzybienie białe
63. *Ononis spinosa* - wilżyna ciernista
64. *Orthilla secunda* – gruszczyca jednostronna
65. *Oxycoccus palustris* – żurawina błotna
66. *Paris quadrifolia* - czworolist pospolity
67. *Petasites hybridus* – lepiężnik różowy
68. *Potamogeton berchtoldii* – rdestnica Berchtolda
69. *Potamogeton pectinatus* – rdestnica grzebieniasta
70. *Potamogeton pusillus* – rdestnica drobna
71. *Pyrola rotundifolia* – gruszczyca okrągłolistna
72. *Ranunculus trichophyllus* - jaskier skąpopręcikowy
73. *Rhinanthus angustifolius* – szelężnik większy
74. *Rubus laciniatus* – jeżyna strzępolistna
75. *Salsola kali* – solanka kolczysta
76. *Sambucus ebulus* – dziki bez hebd
77. *Scirpus lacustris* – sitowie jeziorne
78. *Sorbus intermedia* - jarzab szwedzki
79. *Sparganium emersum* – jeżogłówka pojedyncza
80. *Stellaria palustris* – gwiazdnica błotna
81. *Thalictrum aquilegifolium* – rutewka orlikolistna
82. *Thelypteris palustris* – zachyłnik błotny
83. *Thymus pulegioides* – macierzanka zwyczajna
84. *Utricularia vulgaris* – pływacz zwyczajny
85. *Valeriana sambucifolia* - kozłek bżowy
86. *Veronica anagallis-aquatica* – przetacznik bobownik
87. *Veronica scutellata* – przetacznik błotny
88. *Viola palustris* – fiołek błotny

4.5. Flora będąca przedmiotem zbioru dla celów leczniczych

Na niewielkim terenie gminy Ustronie Morskie ponad połowę obszaru zajmują fitocenozy stosunkowo ubogie w zioła - użytkowane gospodarczo buczyny i grądy. Torfowiska niskie w północnej części gminy porośnięte są z kolei przez agregacyjne fitocenozy szuwarów właściwych i wysokoturzycowych. Niewiele jest łąk i pastwisk,

sprzyjających rozwojowi zielarskich roślin dwuliściennych. Pospolite rośliny lecznicze o szerokiej skali ekologicznej spotykane są w pobliżu osad ludzkich, ale zwykle nie tworzą dużych populacji, uzasadniających celowość zbioru.

Tłustym drukiem zaznaczono gatunki, których wielkość populacji i lokalizacja ewentualnie sprzyjają zbiorowi surowca leczniczego:

1. *Achillea millefolium* – krwawnik pospolity – pospolity – pobocza dróg, ugory, murawy – Kukinia - okolice oczka VII, zarośla na klifie E od Ustronia Morskiego, droga z Rusowa do lasu, Kołobrzesci Las oddz. 19f – pobocze drogi betonowej, Kołobrzesci Las – pobocze drogi, oddz. 26b, buczyna nadmorska na klifie 0,5 km od Sianożęt, oczko koło Rusowa, rów na łąkach między Bagiczem a Sianożętami,
2. *Aesculus hippocastanum* – kasztanowiec zwyczajny – częsty - przydroża leśne, parki, aleje, zadrzewienia przydrożne - lasek bukowo-grabowy przy ul. Polnej w Ustroniu Morskim, park nadmorski w Ustroniu Morskim, park w Rusowie, pobocze drogi betonowej z Łasina do Ustronia Morskiego,
3. *Agrimonia eupatoria* – rzepik pospolity – rozproszony - pobocza dróg - zarośla na klifie E od Ustronia Morskiego, oczko koło Rusowa,
4. *Betula pubescens* – brzoza omszona – częsty - brzeziny bagienne; łożowiska; – mokradło śródlęśne oddz. leśny 305, oles oddz. 332 b,d – E od Rusowa (na granicy gminy), brzezina bagienna N od Kukinii oddz. 62a,
5. *Capsella bursa-pastoris* – tasznik pospolity – pospolity – przydroża - ścieżka przy polu w okolicach oczka, okolice oczka koło Sianożęt, Rusowo-przydroże, Kukinia przydroże, Malechowo – pobocze drogi, Rusowo - park, droga przez Łasińskie Łąki,
6. *Chelidonium majus* – glistnik jaskółcze ziele – częsty - przydroża leśne; płyty przejściowe między lasem brzoźowo-dębowym a borem - pobocze drogi betonowej z Łasina do Ustronia Morskiego, Rusowo park – nad stawem, brzeg lasu w Ustroniu Morskim,
7. *Cichorium intybus* – cykoria podróżnik – rozproszony - świeże łąki; skraje upraw zbożowych; ugory; przydroża; przychacia – Kołobrzesci Las oddz. 20i – przydroże, przydroże w koloni Rusowo, przy drodze głównej w Ustroniu Morskim,
8. *Convallaria majalis* – konwalia majowa – rzadki – grądy, buczyny - lasek bukowo-grabowy przy ul. Polnej w Ustroniu Morskim, Łasiński Las oddz. 304d, Kołobrzesci Las oddz. 3k - grąd, Kołobrzesci Las oddz. 15a - buczyna, Kołobrzesci Las - buczyna przy drodze oddz. 14b/c (nielicznie), Kołobrzesci Las oddz. 3j, Kołobrzesci Las oddz. 2i – buczyna, buczyna nadmorska na klifie 0,5 km od Sianożęt,
9. *Equisetum arvense* – skrzyp polny – częsty – uprawy, wyrobiska, ugory – Kukinia - uprawy rzepaku w drodze do oczka, wyrobisko koło wysypiska śmieci NE od Kukinki, okolice oczek
10. *Frangula alnus* – kruszyna pospolita – pospolity - monokultury i młodniki sosnowe; lasy bagienne; łożowisko na torfowisku przejściowym; – mokradło śródlęśne oddz. leśny 305, buczyna oddz. leśny 311h Rusowo, oddz. leśny 62a brzezina – Kukinia, Kołobrzesci Las - oddz. 20c, 20d, 19f, 21h, 53a, 37g, f, 3j, 27a, oles i łożowiska oddz. 332 b,d E od Rusowa, Łasiński Las oddz. 305 – las mieszany z dominacją brzozy (licznie), 100 - letni oles, las przy zjeździe do Łasina, oczko na pastwisku koło torfowiska w Kukini, torfowisko mszarne E od Rusowa,
11. *Helichrysum arenarium* – kocanki piaszkowe – bardzo rzadki – miejsca piaszczyste, wyrobiska zwirowni – tyczkowina na klifie przy granicy gminy, zwirownia E od Rusowa,

12. *Hypericum perforatum* – dziurawiec zwyczajny – częsty – pobocza dróg, ugory – Kukinka - pobocze drogi w okolicach oczka, ugor przy wyrobisku NE od Kukinki, pobocze drogi gruntowej do oczka, droga z Rusowa do lasu, Łasińskie Łąki pod Weniotowem, łąki między Sianożętami a Bagiczem,
13. *Juniperus communis* – jałowiec pospolity – bardzo rzadki – lasy i zarośla - zarośla na klifie E od Ustronia Morskiego,
14. *Lamium album* – jasnota biała – rozproszony – nieużytki; przychacia; przypłocia; parki – przydroże w Rusowie, Kukinii, park w Rusowie, Ustronie Morskie, przychacia w Gwizdzie,
15. *Mentha arvensis* – mięta polna – rozproszony - oczko wodne i śródpolne zagłębienia bezodpływowe – Kołobrzeski Las oddz. 38a,b - buczyna, Kołobrzeski Las – buczyna, przy drodze od oddz. 27a, Kukinia – oczko wodne, Gwizd – oczko wodne, Kołobrzeski Las oddz. 3i, 2j –100-letni oles, okolice oczek W od Kukinii, oczka S od Gwizdu,
16. *Plantago lanceolata* – babka lancetowata – bardzo częsty – pobocza dróg, przejazdy kolejowe – Kukinka - pobocze drogi w okolicach oczka, przejazd kolejowy w Ustroniu Morskim, pobocze drogi gruntowej z Gwizdu do lasu, droga z Rusowa do lasu, oddz. leśny 62a brzezina – Kukinia, czyżnia przy drodze gruntowej ze stacji Bagicz do lasu, Kołobrzeski Las – pobocze drogi, oddz. 26b, okolice oczka koło Kukinii, łąki E od drogi do morza (Sianożęty),
17. *Plantago major* – babka zwyczajna – bardzo częsty – przejazdy kolejowe, parki, przydroża - przejazd kolejowy w Ustroniu Morskim, pobocze drogi gruntowej z Gwizdu do lasu, park nadmorski w Ustroniu Morskim, droga z Rusowa do lasu, Kołobrzeski Las oddz. 20d, 19d – pobocze drogi, Kołobrzeski Las – pobocze drogi, oddz. 26b,
18. *Polygonum aviculare* – rdest ptasi – częsty – uprawy zbóż, przejazdy kolejowe - uprawy owsa przy oczku, uprawy zboża przy stawach N od wysypiska - Gwizd, przejazd kolejowy w Ustroniu Morskim, uprawa zboża przy oczku S od Malechowa, oczko koło Ustronia Morskiego, oczko E od Gwizdu,
19. *Ribes nigrum* – porzeczek czarna – rzadki – lasy wilgotne i bagienne - Kołobrzeski Las oddz. 39a – oles kępowy (licznie), oles oddz. 332 b,d E od Rusowa (na granicy gminy), niski grąd na obrzeżach olesu oddz. 332B f, a E od Rusowa (na granicy gminy), Kołobrzeski Las oddz. 15 f,g – oles, Kołobrzeski Las oddz. 3i, 2j –100-letni oles,
20. *Rubus caesius* – jeżyna popielica – rozproszony – pobocza dróg, torów, brzegi oczek - pobocze torów koło Gwizdu, park w Ustroniu Morskim przy drodze, okolice oczek koło Malechowa koło Ustronia Morskiego,
21. *Rubus idaeus* – malina właściwa – częsty – zasypane śmieciami oczka śródpolne, wyschnięte oczka wodne, przejazdy kolejowe – Kukinia - zasypane śmieciami oczka, wyschnięte oczko E od Rusowa, przejazd kolejowy w Ustroniu Morskim, Kołobrzeski Las – oddz. 37g, f – pobocze drogi zwirowej od dębu Warcisław, przy torach w Podczelu, droga przy wjeździe do Bagicza,
22. *Salix alba* – wierzba biała – częsty – zarośla przydrożne, brzegi oczek; zarośla tarniny na skraju brzeziny SE od Rusowa, czyżnia przy drodze gruntowej ze stacji Bagicz do lasu, okolice oczek koło Kukinii, oczko W od Rusowa, oczko koło Rusowa, oczko koło Ustronia Morskiego, oczka S od Gwizdu, droga polna z Łasina do Weniotowa,
23. *Sambucus nigra* – bez czarny – bardzo częsty – zarośla przydrożne, zagłębienia śródpolne - Rusowo, lasek bukowo-grabowy przy ul. Polnej z Ustronia Morskiego, czyżnia przy drodze gruntowej ze stacji Bagicz do lasu, niski grąd na obrzeżach olesu oddz. 332B f, a E od Rusowa (na granicy gminy), pomorski las mieszany

między Ustroniem Morskim a Weniotowem, Łasiński Las oddz. 311 – łąg, oles m. Sianożętami a Bagiczem (za buczyna na klifie), okolice oczek koło Sianożęt, Kukinii, oczko N od Rusowa, oczko koło Ustronia Morskiego, oczko E od Gwizdu, S od Gwizdu,

24. *Thymus pulegioides* – macierzanka zwyczajna – bardzo rzadki - przydroża – Kołobrzesci Las oddz. 51b – pobocze drogi zwirowej w kierunku dębu Warciśław,
25. *Tilia platyphyllos* – lipa szerokolistna – rozproszony - pobocza dróg; parki - lassek bukowo-grabowy przy ul. Polnej z Ustronia Morskiego, park na wydmach w Ustroniu Morskim, okolice oczka koło Rusowa, droga z Łasina,
26. *Urtica dioica* – pokrzywa zwyczajna – pospolity – przejazdy kolejowe, parki, przydroża, pobocza dróg - przejazd kolejowy w Ustroniu Morskim, park nadmorski w Ustroniu Morskim, obrzeże lasu w Rusowie, brzezina – Kukinia, czyżnia przy drodze gruntowej ze stacji Bagicz do lasu, pobocza dróg leśnych – Bagicz, Kołobrzesci Las, Łasiński Las, okolice oczek wodnych (Sianożęty, Malechowo, Kukinia, Rusowo, Ustronie Morskie, Łasin Koszaliński, Gwizd),
27. *Viola tricolor* – fiołek trójbarwny – rozproszony - przydroża; pola uprawne - droga przez Łasińskie Łąki, pola wokół Rusowa i Kukinia.

4.6. Gatunki ekspansywne

Punktem wyjścia gatunków, których zdolności ekspansywne ujawniają się w związku z narastającą presją antropogeniczną są biocenozy naturalne. Nowe formy antropopresji eliminują dużą część składników naturalnych flory, wywołując jednocześnie napływ nielicznych gatunków, zdolnych do pokonania kolejnych, stworzonych przez człowieka barier. Ze względu na mały obszar gminy oraz stosunkowo niewielkie zróżnicowanie siedlisk (z dominacją słabo przekształconych) możliwości ekspansji antropofitów na analizowanym obszarze są stosunkowo niewielkie. Na tym etapie synantropizacji flory gminy, jako ciekawostkę przyrodniczą można odnotować grupę obcych gatunków wnikających do naturalnych fitocenoz, jednak w stopniu nie zagrażającym na razie ich strukturze. W niektórych przypadkach jednak można zaobserwować silną dynamikę tego procesu pod względem rozprzestrzeniania - na stosunkowo licznych stanowiskach pojawiają się być może „forpoczty” przyszej, szerzej zakrojonej ekspansji.

1. *Aster novi-belgii* – aster nowobelgijski – bardzo licznie wzdłuż rowu melioracyjnego, przebiegającego przez ugory S od Rusowa oraz na przypłociach w Rusowie,
2. *Acorus calamus* – tatarak zwyczajny – tworzy agregacje w oczkach wodnych i śródpolnych zagłębieniach bezodpływowych,
3. *Elodea canadensis* – moczarka kanadyjska – bardzo licznie w zalanych wyrobiskach i kilku oczkach wodnych - wyrobiska koło wysypiska śmieci NE od Kukinki, stawy na N od wysypiska – Gwizd, oczko przylesne na SE od Gwizdu, oczka koło Ustronia Morskiego, oczka S od Gwizdu, oczko na torfowisku k/Bagicza,

4. *Geranium pyrenaicum* – bodziszek pirenejski – stosunkowo liczne stanowiska, ale zwykle pojedyncze okazy – oczka wodne, pobocza dróg, przypłocia, pastwisko przy drodze ze wsi Kukinia, przy drodze do działek w Łasinie, droga przy wjeździe do Bagicza, żwirownia E od Rusowa,
5. *Heracleum mantegazzianum* – barszcz mantegazyjski – kilka rozprzestrzeniających się stanowisk – zadrzewienia śródpolne, pobocza dróg – Kukinia - okolice oczka, obrzeże zagłębienia śródpolnego E od Rusowa, pobocze drogi E od przejazdu kolejowego w Gwiździe, droga z Rusowa do Łasińskiego Lasu, obrzeże grądu N od Kukinii,
6. *Impatiens parviflora* – niecierpek drobnokwiatowy – częsty, ale zwykle nieliczne - przydroża leśne; buczyny; monokultury dębowe; brzeziny bagienne - las mieszany na wydmach w NE części Ustronia Morskiego, park nadmorski w Ustroniu Morskim (dominuje w runie), pobocze drogi betonowej z Łasina do Ustronia Morskiego, Kołobrzeski Las 15a,f – pobocze drogi gruntowej, Kołobrzeski Las oddz. 2i – buczyna, pomorski las mieszany m. U. Morskim a Weniotowem (na wydmach), Kołobrzeski Las oddz. 4j – grąd, oles m. Sianożętami a Bagiczem (za buczyna na klifie), okolice oczka koło Ustronie Morskie, las przy zjeździe do Łasina, grąd N od torfowiska w Kukini,

4.7. Charakterystyka i analiza zmian w składzie flory gminy Ustronie Morskie

Przegląd literatury wykazał bardzo słaby stan zbadania flory gminy. Jedne z niewielu doniesień o stanowiskach gatunków roślin z tego terenu można znaleźć w monografii dotyczącej rozmieszczenia wrzośca bagiennego na Pomorzu (Jasnowska i Jasnowski 1979) – gdzie podane są jego stanowiska także z terenu gminy Ustronie Morskie. Spośród nielicznych torfowisk wysokich i przejściowych większość uległa obecnie przekształceniom lub całkowitemu zniszczeniu. Na północ od Kukinii znajduje się stosunkowo duże, ale silnie zdegradowane torfowisko kopułowe, porośnięte przez fragmentarycznie wykształconą brzezinę bagienną, olesy i łozowiska (oddz. 62). Dwa znane z literatury, niewielkie torfowiska wysokie między Rusowem a Łasińskim Lasem zostały osuszone i są użytkowane jako pastwiska. Przetrwało jedynie małe torfowisko emersyjne, położone w lesie ok. 1 km E od Rusowa, wokół dystroficznego jeziora. Na żadnym ze stanowisk nie potwierdzono obecności wrzośca bagiennego.

4.8. Flora wymagająca podjęcia działań konserwatorskich

Tabela 4. Wykaz gatunków roślin wymagających podjęcia działań konserwatorskich.

Lp.	Nazwa polska <i>Nazwa łacińska</i>	Liczba stanowisk	Wykaz stanowisk poszczególnych gatunków	Naturalność stanowiska (tak/nie/?)	Uwagi dot. stanu zachowania, zagrożeń, naturalności
1.	Czermień błotna <i>Calla palustris</i>	1	Obrzeża torfowiska emersyjnego E od Rusowa.	tak	Podsychające, naturalne pło czermieniowe z rozproszonymi okazami kwitnącymi czermieni.
2.	Gnieźnik leśny <i>Neottia nidus-avis</i>	1	Oddz. 311b/c – niski grąd, Łasiński Las.	tak	Nieliczne osobniki, na niewielkim obszarze – wokół prowadzona wycinka drzew.
3.	Gruszyca okrągłolistna <i>Pyrola rotundifolia</i>	1	Zarośla na klifie E od Ustronia Morskiego.	tak	Nieliczne, rozproszone osobniki w dynamicznej strefie korony klifu – zagrożone naturalnymi procesami abrazyjnymi oraz penetracją ludzi z pobliskiego osiedla.
4.	Kukułka krwista <i>Dactylorhiza incarnata</i>	1	Podmokłe zagłębienie na zapleczu klifu W od Sianożęt.	tak	Nieliczne osobniki, na niewielkim obszarze podsychającego zagłębienia – zagrożone rozbudową osiedla i presją turystyczną.
5.	Kukułka plamista <i>Dactylorhiza maculata</i>	1	Podmokłe zagłębienie na zapleczu klifu W od Sianożęt.	tak	Liczne osobniki, ale na niewielkim obszarze podsychającego zagłębienia – zagrożone rozbudową osiedla i presją turystyczną.
6.	Łuskiwnik różowy <i>Lathraea squamaria</i>	1	Obrzeże Kołobrzieskiego Lasu – oddz. 20d.	tak	Nieliczne osobnik, na niewielkim obszarze, na skraju lasu – przy rozjeżdżonej drodze leśnej.
7.	Przęstka pospolita <i>Hippuris vulgaris</i>	1	Oddz. 14f – staw, Kołobrzieski Las.	tak	Liczne osobniki, ale ich egzystencja uwarunkowana jest zachowaniem dotychczasowych, ekstensywnych sposobów gospodarki w stawie.
8.	Przylaszczka pospolita <i>Hepatica nobilis</i>	1	Kołobrzieski Las oddz. 41 – buczyna.	tak	Nieliczne osobniki, w niewielkim fragmencie lasu penetrowanego przez ludzi – w pobliżu stacji PKP.
9.	Rdestnica Berchtolda <i>Potamogeton berchtoldii</i>	1	Zalane wyrobisko k/wysypiska śmieci NE od Kukunki.	tak	Liczne osobniki, ale o słabej żywotności w niewielkim zbiorniku – zagrożone wpływem biogenów z pobliskich pól oraz składowaniem w zagłębieniu odpadków.
10.	Tojeść gajowa <i>Lysimachia nemorum</i>	3	Kołobrzieski Las oddz. 27a – przydroże, oddz. 25a, 26b – buczyna (łącznie 3).	tak	Liczne osobniki, ale w obrębie oddziałów, w których prowadzi się zabiegi gospodarcze, m.in. oranie ściółki.

11.	Turzyca bagienna <i>Carex limosa</i>	1	Torfowisko emersyjne E od Rusowa oddz. 332Af.	tak	Nieliczne skupienia – prawdopodobnie pozostałość po poprzednim stadium sukcesyjnym na torfowisku emersyjnym.
12.	Turzyca Oedera <i>Carex oederi</i>	1	Podmokłe zagłębienie na zapleczu klifu ok. 150 m na W od Sianożęt.	tak	Liczne osobniki, ale na niewielkim obszarze podsychającego zagłębienia – zagrożone rozbudową osiedla i presją turystyczną.
13.	Turzyca żółta <i>Carex flava</i>	1	Wyschnięty rów i pobliskie pastwisko na obrzeżu grądu N od Kukinii.	tak	Nieliczne kępy, utrzymujące się tylko w najwilgotniejszych miejscach.
14.	Welnianka pochwowata <i>Eriophorum vaginatum</i>	1	Torfowisko emersyjne E od Rusowa oddz. 332Af.	tak	Liczne osobniki, ale na niewielkim terenie zarastającego stopniowo torfowiska.
15.	Welnianka wąskolistna <i>Eriophorum angustifolium</i>	1	Torfowisko emersyjne E od Rusowa oddz. 332Af.	tak	Bardzo liczne osobniki, ale na niewielkim terenie zarastającego stopniowo torfowiska.
16.	Złoc pochwolista <i>Gagea sphatacea</i>	2	Kołobrzesci Las oddz. 20a, 20 b/c (łącznie 2).	tak	Nieliczne osobniki, na pierwszym ze stanowisk zagrożone wycinką lasu.
17.	Żurawina błotna <i>Oxycoccus palustris</i>	1	Torfowisko emersyjne E od Rusowa oddz. 332Af.	tak	Liczne osobniki, ale na niewielkim terenie zarastającego stopniowo torfowiska.

4.9. Zagrożenia i perspektywy gatunków roślin chronionych, zagrożonych wyginięciem i rzadko spotykanych

Na terenie gminy zanotowano 28 gatunków chronionych roślin naczyniowych, spośród których 5 gatunków chronionych całkowicie i 3 - częściowo występuje pojedynczo lub na nielicznych stanowiskach. Z tego względu, a także uwzględniając zagrożenia poszczególnych siedlisk, uznano je (t.j.: orlik pospolity, konwalia majowa, kruszczyk rdzawoczerwony, kocanki piaskowe, przylaszczka pospolita, rokitnik zwyczajny, gnieźnik leśny, jarząb szwedzki) za zagrożone. Pozostałe gatunki chronione na terenie gminy są rozproszone i obecnie nie ma wyraźnych zagrożeń dla ich dalszego istnienia.

Spśród gatunków znajdujących się na liście zagrożonych gatunków flory torfowisk Polski na terenie gminy zanotowano 7 taksonów i uznano je za zagrożone, włączając do lokalnej czerwonej listy. Są to gatunki: czermień błotna, krwawnik kichawiec, turzyca żółta, t. bagienna, t. Oedera, okrzemka bagienna, kukułka plamista. Gatunki te występują na terenie gminy rzadko i bardzo rzadko, na siedliskach zagrożonych przez działalność człowieka

(głównie przez osuszanie mokradeł lub na niektórych obszarach - przez rozbudowę osiedli ludzkich). Do gatunków lokalnie zagrożonych zaliczono 13 gatunków z czerwonej listy Pomorza Zachodniego i Polski; są to m.in.: orlik pospolity, rzęśl hakowata, kruszczyk rdzawoczerwony, złoć pochwolista, jarzab szwedzki. Zaliczono tu także 38 gatunków z czerwonej listy Meklemburgii i Brandenburgii. Najbardziej zagrożone są gatunki stenotopowe, o małej tolerancji ekologicznej i ściśle przywiązane do swoich siedlisk. Nawet niewielka zmiana biotopu powoduje ich wypadanie i eliminację. Do gatunków tych zalicza się, m.in. gatunki torfowisk wysokich, przejściowych i niskich (m.in.: turzyca bagienna, turzyca Oedera, turzyca żółta, kukułka plamista, kukułka krwista, czermień błotna, żurawina błotna), dla których głównym zagrożeniem jest osuszenie mokradeł. Dodatkowo torfowiska podlegają naturalnym procesom sukcesji (np. zarastanie trzciną, wkraczanie fitocenozy leśnych), które zachodzą, m.in. na skutek przeobrażeń w sposobach gospodarowania w rolnictwie i porzucania dawnych obszarów pastwisk.

Nadmierne osuszanie jest przyczyną np.: degradacji cennego torfowiska kopułowego N od Kukini, a co za tym idzie także przyczynia się do degeneracji roślinności. Niegdyś notowano tam otwarte fitocenozy z wrzoścem bagiennym, obecnie spotkać można tylko fragmentarycznie wykształcone brzeziny bagienne, olsy i łożowiska, otoczone wąskim pasem pastwisk i polami uprawnymi. Jedyne zachowane torfowisko emersyjne z pięknie wykształconą fitocenozą wełnianki wąskolistnej i torfowca *Sphagnum falax* (1 km E od Rusowa), z cennymi gatunkami (m.in. turzycą bagienną) wydaje się być na razie nie zagrożone, dzięki niedostępności terenu. Zachodząca powoli sukcesja prowadzi jednak do przekształcania się tego otwartego, śródleśnego torfowiska w bór bagienno lub brzezinę.

Gatunki typowo leśne, występujące w przekształconych w różnym stopniu płatach buczyn, grądów, łągów jesionowo-olszowych i olsów także zaliczono do grupy narażonych na wyginięcie. Należą tu, m.in.: tojeść gajowa, gnieźnik leśny, żankiel zwyczajny, pszeniec gajowy, dąbrówka rozłogowa, turzyca blada, turzyca długokłosa, turzyca rzadkokłosa, gwiazdnica wielkokwiatowa, perłówka jednokwiatowa, czworolist pospolity, porzecza czarna. Gatunkom leśnym, zwłaszcza występującym w runie, zagraża gospodarka leśna – oranie ściółki, miejscami intensywne wyręby prowadzone w Łasiński Lesie, wyręby i odmładzanie drzewostanu Kołobrzесьkiego Lasu. W podmokłych fragmentach obu wspomnianych, największych kompleksów leśnych w gminie widoczne są także ślady zabiegów odwadniających, prowadzące do przekształceń roślinności olesów i łągów.

Kolejnym problemem, na który należy zwrócić uwagę, jest nadmierne wydeptywanie i zaśmiecanie przez turystów obszaru klifów i wydm nadmorskich, porośniętych przez inicjalne

murawy, zarośla i las pomorski brzoźowo-dębowy. W miarę nasilającego się sezonowo ruchu turystycznego (ale także z roku na rok) i rekreacyjnego, przy jednoczesnym braku dostatecznego zaplecza sanitarnego, wzrasta zagrożenie wydeptywaniem, zaśmiecaniem i eutrofizacją tych z reguły oligotroficznych siedlisk. Powoduje to wzrost zagrożenia, niekiedy wręcz bezpośrednią eliminację, występujących tam ciekawych gatunków roślin jak: solanka kolczysta, honkenia piaszkowa, rukwiel nadmorska, lepiężnik biały, gruszyca okrągłolistna, gruszkówka jednostronna, pszeniec gajowy, wiciokrzew pomorski, kruszczyk rdzawo-czerwony, kocanki piaskowe, przelot nadmorski.

W trakcie badań terenowych stwierdzono degradację kilkunastu oczek śródpolnych, poprzez osuszenie, zaoranie bądź zasypanie śmieciami. Obecnie istniejące oczka są zagrożone podobnymi czynnikami. Ich zniszczenie byłoby nieocenioną stratą dla flory gminy. Rośnie w nich wiele cennych i rzadkich gatunków, które mają tu jedyne lub jedno z nielicznych stanowisk: jaskier skąpoprzecikowy, rzęsa garbata, wierzbownica błotna, w. czteroboczna, okrzędnica bagienna, rzęśl hakowata, sitowie jeziorne, jeżogłówka pojedyncza, turzyca dzióbkowata, sit spłaszczony, trzy gatunki ramienic.

Na polach coraz rzadziej spotyka się pospolite niegdyś chwasty polne, jak: skrytek polny, bodziszek gołębi, złocień polny. Spowodowane jest to stosowaniem skutecznych środków chwastobójczych. Nadmierna intensyfikacja rolnictwa może niemal całkowicie wyeliminować je z obszaru gminy.

5. Pomniki przyrody i zieleń parkowa

Parki wiejskie, aleje oraz starodrzewy przykościelne i cmentarne stanowią wartościowy element krajobrazu gminy zarówno jako składnik szaty roślinnej i ostoja fauny, jak i część zasobów kulturowych.

5.1. Drzewa pomnikowe i aleje

Na terenie gminy Ustronie Morskie rośnie 6 pojedynczych drzew i 4 grupy drzew uznane za pomniki przyrody. Pomniki te zostały szerzej omówione w rozdz. V.

W trakcie badań zinwentaryzowano wiele okazałych drzew i alej przydrożnych znajdujących się w lasach, na terenach wiejskich i parkowych. Najcenniejsze z nich przewidziano do ochrony pomnikowej (patrz rozdz. V).

5.2. Parki

W trakcie inwentaryzacji przyrodniczej na terenie gminy Ustronie Morskie zarejestrowano 1 park podworski w Rusowie. Park o powierzchni 37,62 ha, w tym 0,18 ha

zajmują wody. Założenie parkowe w stylu angielskim z elementami stylu romantycznego pochodzi z II połowy XIX wieku. W skład założenia wchodzi: drzewostan parkowy, drzewostan leśny oraz trzy łąki parkowe, staw i resztki fundamentów pałacu. W silnie zdewastowanym parku w roku 2002 rozpoczęto planowe prace inwentaryzacyjne, porządkowe, pielęgnacyjne. Roślinność parku nawiązuje do niskich grądów. Nad strumieniem, przy centralnej łące rosną łąny lepieźnika różowego. W drzewostanie parku odnotowano 44 drzewa o rozmiarach pomnikowych.

Do parku przylega fragment lasu grądowego, rozwijający się na stromych zboczach niecki terenu, w centralnej części porośniętej przez pięknie wykształcony ols porzeczkowy, miejscami przechodzący w łożowiska i szuwary.

Na terenie parku wyznaczona została ścieżka przyrodniczo-edukacyjna. W wyznaczonych miejscach ustawione zostały tablice informacyjne dotyczące wybranych okazów pomnikowych drzew oraz prezentujące ogólne zagadnienia dotyczące ekologii i ochrony lasu. Niestety na kosztownych tablicach pojawiły się błędy w pisowni nazw łacińskich gatunków, np. *Platanus acectolla* zamiast *Platanus x acerifolia*, *Qverqus* zamiast *Quercus*, *Aesculus hippocastani* zamiast *Ae. hippocastanum*.

Przeprowadzona przez mgr inż. J. Olszewskiego i mgr inż. J. Skrypko (2002) inwentaryzacja objęła 1233 drzewa i wykazała obecność 26 gatunków: głóg jednoszyjkowy, jesion wyniosły, czeremcha zwyczajna, kasztanowiec biały, leszczyna pospolita, jarząb pospolity, klon pospolity, wierzba krucha, jabłoń pospolita, grusza pospolita, czereśnia ptasia, lipa drobnolistna, buk pospolity (także w odmianie czerwonoлистnej), grab pospolity, topola biała, daglezwia zielona, dąb szypułkowy, świerk pospolity, klon jawor, orzech szary, olsza czarna, dereń biały, brzoza brodawkowata, wiaź polny, topola kanadyjska, platan klonolistny. Dodatkowo odnaleziono żywotnika wschodniego i suchodrzew tatarski. Natomiast nie odnaleziono notowanych w latach 70-tych: tulipanowca amerykańskiego, sosny wejmutki, cisa pospolitego, lilaka pospolitego.

Numer rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków: 918.

6. Ocena wartości przyrodniczych szaty roślinnej gminy metodą SWOT

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - duży kompleks leśny z zachowanymi fragmentami starodrzewu (Kołobrzski Las); - liczne drzewa o rozmiarach pomnikowych; - stosunkowo liczne i dobrze zachowane siedliska marginalne – śródpolne oczka wodne. 	<ul style="list-style-type: none"> - przesuszenie i degradacja torfowisk; - niemal zupełny brak zarośli śródpolnych; - nadmierna eksploatacja turystyczna pasa wydm nadmorskich prowadząca do degradacji fitocenozy nadmorskich; - intensywna gospodarka leśna prowadząca do juvenalizacji drzewostanu i wprowadzenia obcych gatunków w lasach.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - ekologizacja gospodarki leśnej; - promocja agroturystyki i szlaków turystycznych w oparciu o szczególne walory przyrodnicze; - zrównoważone nakłady finansowe na ochronę środowiska w obrębie całej gminy. 	<p>Bardzo silna presja turystyczna w pasie nadmorskim i wynikające z tego: niedostateczne zaplecze sanitarne wzdłuż pasa wydm oraz niedostateczna (zwłaszcza w sezonie letnim) infrastruktura w zakresie usuwania i utylizacji odpadów i ścieków.</p>

III WALORYZACJA FAUNISTYCZNA

Fauna Pomorza Zachodniego w porównaniu z innymi rejonami Polski, na których działają od lat silne ośrodki naukowe została słabo poznana. Niewiele jest prac o występowaniu i rozmieszczeniu bezkręgowców, a spośród kręgowców jedynie ornitofauna jest stosunkowo dobrze opisana.

Przeprowadzone lustracje terenowe i analiza literatury przedmiotu pozwoliła wytypować najcenniejsze pod względem faunistycznym obszary i określić ich walory. Największy nacisk położono na środowiska wodne i wodno-błotne, albowiem zgodnie z obecnym stanem wiedzy, tego typu tereny są z jednej strony najciekawsze przyrodniczo i cechują się największą różnorodnością gatunkową, a z drugiej strony bardzo szybko ulegają degradacji i zanikaniu na skutek gospodarczej działalności człowieka.

W Polsce prawną ochroną gatunkową objętych jest 471 gatunków zwierząt, z czego najwięcej gatunków chroni się spośród ptaków, bo aż 319, a następnie spośród owadów (72 gatunki). Poza tym wiele gatunków zwierząt łownych (ssaków, ptaków i ryb) podlega ochronie okresowej. Należy jednak zaznaczyć, że lista zwierząt chronionych znacznie się wydłużyła na skutek zmian wprowadzonych stosownym rozporządzeniem w styczniu 1995 roku. Ochroną gatunkową objęto wówczas między innymi ślimaka winniczka i pijawkę lekarską - zwierzęta, które uważano do tej pory za bardzo pospolite i nie zagrożone w swoim istnieniu na terenie kraju.

1. Dotychczasowy stan wiedzy o faunie gminy

Szczegółowa kwerenda danych literaturowych wykazała prawie całkowity brak danych literaturowych o faunie tej gminy. Znanych jest kilka opracowań odnoszących się w niewielkiej części do terenu tej gminy. Jedną z takich jest praca Antczaka i Ziółkowskiego (1991) traktująca o gniazdowaniu sieweczki obrożnej i rybitwy białoczelnej na środkowym wybrzeżu Bałtyku. Kolejnymi są prace Górskiej (1991). Jednakże w każdej z nich brak jest danych o tych gatunkach z terenu tej gminy.

Natomiast stosunkowo bogate są materiały odnoszące się do wschodnich terenów gminy i miasta Kołobrzeg, a w szczególności obszarów Eko-Parku.

Również w Planie Urządzenia Gospodarstwa Leśnego Nadl. Gościno brak jest dla terenu gminy Ustronie Morskie danych z zakresu fauny. To ubóstwo danych wynika z tego, że Nadleśnictwo to nie zostało jeszcze objęte procedurą sporządzenia Programu ochrony przyrody.

Z lektury dostępnych opracowań wynika, że gmina Ustronie Morskie zarówno przed, jak i po 1945 roku nie była objęta kompleksową inwentaryzacją przyrodniczą. Stąd wynika, że wykonane i obecnie prezentowane dane są pierwszymi w tym zakresie. Należy nadmienić, że w Studium tej gminy brak jest danych dotyczących się fauny.

2. Wyniki inwentaryzacji wybranych grup fauny

W trakcie trwania inwentaryzacji, szczegółowej analizie poddano stanowiska występowania ginących i zagrożonych wyginięciem zwierząt ujętych w:

- Europejskiej czerwonej liście zwierząt i roślin zagrożonych wyginięciem w skali światowej (pod red. Wajdy i Żurka) – w tabeli symbol **E**,
- Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (pod red. Głowacińskiego 1992) w tabeli symbol **PL**,
- Stanie fauny kręgowców i wybranych bezkręgowców Polski – wykaz gatunków i ich występowanie, zagrożenie i status ochrony (pod red. Głowacińskiego 1980),
- Czerwonej księdze zwierząt kręgowych Pomorza Szczecińskiego (pod red. Zyski P. 1996) w tabeli symbol **PZ**,
- Dyrektywie Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory,
- Dyrektywie Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979r. w sprawie gatunkowej ochrony dzikich ptaków,
- Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 26 września 2001r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt,
[Zgodnie z Art. 157 Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004r, gatunki chronione podano za Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 26 września 2001r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. (Dz. U. Nr 130/01, poz. 1232). Dotychczas przepisy wykonawcze do wyżej wymienionej ustawy nie zostały wydane.]
- Czerwonej liście zwierząt Meklemburgii – w tabeli symbol **M**,
- Czerwonej liście zwierząt Brandenburgii – w tabeli symbol **B**.

W ANEKSIE podano wykaz gatunków zwierząt stwierdzonych na terenie gminy w trakcie inwentaryzacji przyrodniczej oraz wykazanych przez innych autorów.

Szczegółowo opisywane jest występowanie gatunków rzadkich i zagrożonych, gatunki pospolite umieszczono jedynie na listach zbiorczych.

W przypadku listy gatunków zwierząt posłużono się następującymi oznaczeniami:

- ♦ status ochronny poszczególnych gatunków:
 - OG - gatunek objęty ochroną gatunkową,
 - czOG - gatunek objęty częściową ochroną gatunkową,

OS - gatunek objęty ochroną strefową,

Ł - gatunek łowny,

W – gatunek wędkarski.

Ponadto zastosowano oznaczenia:

PCZ - gatunek umieszczony w „Polskiej czerwonej księdze zwierząt” lub na „Polskiej czerwonej liście zwierząt”,

INT - gatunek uznany za zagrożony w skali międzynarodowej (Europejska Czerwona Lista, konwencje międzynarodowe),

N - gatunek uznany za zagrożony w skali Brandenburgii lub Meklemburgii,

PZ - Pomorze Zachodnie.

Cz.L. - występowanie na czerwonych listach,

SOch - status ochrony.

2.1. Bezkregowce

O bezkręgowcach tej gminy brak jest jakichkolwiek doniesień, tak sprzed, jak i po 1945 r. Być może wynika to z tego, że obszar tej gminy ubogi jest w większe zbiorniki i cieki wodne. Dlatego też dla tej gminy brak jest informacji o pijawkach, wodnych mięczakach, rakach, a także owadach związanych z siedliskami wodnymi i wodno – błotnymi, np. ważkach.

Spośród gromady ślimaków w trakcie trwania inwentaryzacji natrafiono kilkakrotnie na osobniki ślimaka winniczka. Jego stanowiska stwierdzono na obrzeżu Łasińskiego i Kołobrzieskiego Lasu, a także w parku w Rusowie. Nigdzie nie był on reprezentowany licznie. Można przypuszczać jednak, że jest on bardziej pospolity, niż to by wskazywały obserwacje, gdyż rok 2003 był rokiem szczególnie suchym, nie sprzyjającym winniczkom.

Spośród innych gatunków ślimaków zarejestrowano gatunki pospolite. Były to ślimak zaroślowy, wstężyk gajowy i wstężyk ogrodowy, a także ślimaki bezskorupowe, wśród których obserwowano ślinika wielkiego i pomrowa wielkiego.

Ślimaki wodne tu bytujące są bardzo ubogo reprezentowane. Stwierdzono jedynie w polnych małych zbiornikach wody, m.in. koło Gwizdu błotniarkę stawową, zatoczkę *Anisus contortus* i żyworódkę rzeczną.

Na małże, a właściwie ich skorupy, natrafiono jedynie na plaży Bałtyku. Były to skorupy małży morskich. Ponieważ granica gminy przebiega po brzegu Bałtyku, stąd tą grupę małży pominięto z dalszej analizy.

Również nie zostały stwierdzone w tej gminie przedstawiciele skorupiaków rzędu

dziesięcionogów. Także poszukiwania, spośród gromady pajęczaków chronionych gatunków, nie przyniosły efektu.

Także mało owocne okazały się poszukiwania rzadkich i chronionych przedstawicieli owadów. Zarejestrowano z tej gromady tylko kilka gatunków objętych ochroną ścisłą. Były to zarówno przedstawiciele trzmieli, jak i chrząszczy.

Trzmiele były reprezentowane przez kilka gatunków. Ponieważ nie prowadzono ich odłowów (brak stosownej zgody organu ochrony przyrody) celem dokładnego oznaczenia co do gatunku, dlatego starano się je sklasyfikować na drodze obserwacji z bliskiej odległości i przy użyciu sprzętu optycznego oraz fotograficznego. Tą drogą stwierdzono obecność w tej gminie trzmieli podobnych do ziemnego, leśnego, gajowego, kamiennika, ogrodowego i rudego. Szczególnie owocne „połowy” miały miejsce na kwiatostanach barszczu Mantegazziego.

Zarejestrowano także obecność kilku gatunków chrząszczy objętych ochroną gatunkową. Z podobnych, jak to już wyżej podawano powodów, nie prowadzono ich odłowów przy użyciu pułapek, ani na upatrzonego. Dlatego postępowano podobnie jak w przypadku trzmieli. Na tej drodze udało się rozpoznać przedstawicieli kilku taksonów, wśród których tylko jeden raz stwierdzono biegacza złocistego, stwierdzonego w Sianożętach. Pozostałe, tj. biegacza ogrodowego, biegacza leśnego, biegacza fioletowego i biegacza gajowego, stwierdzono w różnych miejscach gminy, zarówno co najmniej na kilku stanowiskach, w typowych dla nich siedliskach.

Ważki były reprezentowane przez przedstawicieli dwóch podrzędów: ważki równoskrzydłe i ważki różnoskrzydłe. Z ważek równoskrzydłych obserwowano świteziankę dziewicę. Obserwowano jej obecność nad Malechowską Strugą oraz nad kilkoma oczkami, w tym nad polnymi oczkami między Rusowem a Strachominem.

Z ważek różnoskrzydłych obserwowano co najmniej 3 gatunki, ale nie udało się ich zakwalifikować do konkretnych gatunków. Z pewnością stwierdzono ważkę płaskobrzuchą.

Wśród motyli nie zarejestrowano żadnego gatunku objętego ochroną, ani zagrożonego wyginięciem. Wśród stwierdzonych byli przedstawiciele przede wszystkim bielinków, rusałek i zastojek.

2.2. Kręgowce

Stan kręgowców gminy Ustronie Morskie w świetle przeprowadzonej inwentaryzacji wydaje się być mało urozmaicony. Składa się na to mała powierzchnia gminy, brak większych zbiorników wodnych i rzek, a także bagnisk, silne przekształcenie łąk nadmorskich

związane z rozwojem funkcji turystyczno - wypoczynkowej tej gminy.

Pomimo tych ograniczeń w granicach gminy Ustronie Morskie stwierdzono kilka tzw. cennych gatunków kręgowców spośród 130 stwierdzonych tu taksonów ryb, płazów, gadów, ptaków i ssaków – rozradzających się tu lub stale przebywających. Zostały one omówione poniżej.

2.2.1. Minogi i ryby

W trakcie prowadzonych obserwacji oraz z wywiadu nie uzyskano ani jednej informacji o występowaniu w tej gminie przedstawicieli gromady bezzuchwowców. Sytuacja ta jest zrozumiała mając na uwadze to, że brakuje w tej gminie odpowiednich akwenów do bytowania minogów. Chociaż jest niewykluczone, że w Malechowskiej Strudze lub Łopienicze może on występować.

Głowaciński (2001) nie podaje dla obszaru gminy Ustronie Morskie żadnej informacji o występowaniu minogów. Również, ani Dębowski (1997,1999), ani Hesse (2000) nie podają informacji o występowaniu minogów w tej części powiatu kołobrzeskiego, chociaż ten ostatni autor wymienia minogi rzeczne i strumieniowe jako gatunki bytujące w zlewni Parsęty. Być może docierają one do jednego z obszarów zasilania tej rzeki zlokalizowanego koło Rusowa.

Ryby także są reprezentowane bardzo skąpo. Stan ryb wynika z takich samych powodów jak w przypadku minogów. Dlatego większość wykazanych tu gatunków znanych jest z wód morskich, leżących poza granicami gminy. Ryby są szczególnie chętnie odławiane z brzegu lub z dwóch mol wychodzących w Ustroniu Morskim głęboko w morze.

Z ciekawszych gatunków uznanych za zagrożone na czerwonych listach regionalnych wymienić należy: szczupaka, lina, ukleje, węgorza, cierniczka i sandacza.

2.2.2. Płazy

Wszystkie gatunki płazów objęte są ochroną gatunkową według Rozporządzenia Ministra Środowiska z 2001r. Stanowią one najbardziej zagrożoną wyginieciem grupę kręgowców, ze względu na osuszenie drobnych zbiorników wodnych i niegospodarną chemizację rolnictwa. Są one czułymi bioindykatorami stanu środowiska. W Polsce występuje 18 gatunków płazów z czego w gminie Ustronie Morskie występuje 8. Jak na tak małą gminę, o tak mało zróżnicowanym charakterze pod względem terenów wodno – błotnych i podmokłych, należy tą wielkość uznać za znaczącą. Jednakże pod względem składu dominują gatunki uważane w województwie za często spotykane. Do rzadkich tu występujących należy zaliczyć traszkę zwyczajną stwierdzoną na 6 stanowiskach zlokalizowanych na obszarze Kołobrzeskiego Lasu i Łasińskiego Lasu, a także grzebiuszkę

słyszana na co najmniej 8 stanowiskach. Zdecydowanie najrzadszym płazem jest kumak nizinny stwierdzony tylko na 1 stanowisku - koło Rusowa. Należy jednak sądzić, że liczba jego stanowisk może być większa, gdyż sezon lęgowy płazów w 2003 r. pod względem intensywności odzywania się ich głosem godowym przebiegał stosunkowo słabo.

Natomiast nie zarejestrowano obecności ropuchy zielonej i paskówki, które wg danych literaturowych występowały niedaleko na wschód - nad jez. Jamno stosunkowo licznie. Nie stwierdzono stanowisk rzekotki. Obserwacja ta potwierdza tezę o rzadkim występowaniu tego płaza w pasie przyzmarym.

Znaczna część stanowisk żab zielonych i brunatnych oraz ropuchy szarej zlokalizowana jest w obrębie Kołobrzckiego i Łasińskiego Lasu. Liczba ich stanowisk, w bardziej mokre lata niż 2003 r., jest na pewno większa.

Tabela 1. Wykaz i lokalizacja płazów stwierdzonych na terenie gminy Ustronie Morskie

Lp.	Nazwa polska	PZ	Cz.L	SOch	Występowanie
1.	grzebiuszka ziemna	+	N INT	OG	Zbiornik wody oddz. 304 Nadl. Gościno; zbiornik wody w Gwińdzie; zbiornik wody E od Łasina; zbiorniki wody powstałe w miejscu wydobywania żwiru - wysypisko; polne zbiorniki wody w Ustroniu; polne oczko wody SE od Rusowa; oczko i torfowisko w oddz. 332A Nadl. Gościno.
2.	ropucha szara	+	N INT	OG	Dolina Strugi; Kołobrzeczski Las oddz.13 Nadl. Gościno; łąki nadmorskie k. Bagicza; łąki nadmorskie między Bagiczem a Sianożętami; śródpolne zbiorniki wody E od Kukinki; zbiorniki wody oddz. 304 Nadl. Gościno; polne zbiorniki wody k. Gwizdu; zbiornik wody oddz. 301 Nadl. Gościno; zbiorniki wody w Gwińdzie; zbiornik wody E od Łasina; łąki między Łasinem a Waniotowem; zbiorniki wody powstałe w miejscu wydobywania żwiru - wysypisko; zbiornik wody przy wysypisku; dawne wylewisko; polne zbiorniki wody w Kukince; polne zbiorniki wody w Ustroniu; Kukinka zbiornik wody; polne zbiorniki wody w Ustroniu; polne zbiorniki wody w Łasinie; polne zbiorniki wody w Rusowie; polne oczko wody SE od Rusowa; misa dawnego jeziora w Rusowie; oczko i torfowisko w oddz. 332A Nadl. Gościno; staw w parku w Rusowie; żwirownia w Strachominie.
3.	kumak nizinny	+	N INT	OG	Polne oczko wody SE od Rusowa.
4.	traszka zwyczajna	+	INT N	OG	Kołobrzeczski Las dolina Strugi; Kołobrzeczski Las oddz.3 Nadl. Gościno; zbiorniki wody oddz. 304 Nadl. Gościno; zbiornik wody w Gwińdzie; oczko i torfowisko w oddz. 332A Nadl. Gościno.
5.	żaba jeziorkowa	+	INT N	OG	Łąki w sąsiedztwie rzeki Czerwonej; Kołobrzeczski Las oddz.14 i 15 Nadl. Gościno; łąki nadmorskie k. Bagicza; łąki nadmorskie między Bagiczem a Sianożętami; łąki nadmorskie N od Sianożęt; Kołobrzeczski Las oddz.18 Nadl. Gościno; śródpolne zbiorniki wody E od Kukinki; zbiornik

					wody oddz. 304 Nadl. Gościno; polny zbiornik wody k. Gwizdu; zbiornik wody oddz. 301 Nadl. Gościno; zbiorniki wody w Gwińdzie; zbiornik wody E od Łasina; łąki między Łasinem a Waniotowem; oczko polne w Waniotowie; zbiorniki wody powstałe w miejscu wydobywania żwiru – wysypisko; zbiorniki wody przy wysypisku; dawne wylewisko; polne zbiorniki wody w Kukince; polne zbiorniki wody w Ustroniu; Malechowo zbiornik wody; Kukinka zbiornik wody; polne zbiorniki wody w Ustroniu; polne zbiorniki wody w Łasinie; polne zbiorniki wody w Rusowie; misa dawnego jeziora w Rusowie; polne oczko wody SE od Rusowa; oczko i torfowisko w oddz. 332A Nadl. Gościno; staw w parku w Rusowie; żwirownia w Strachominie.
6.	żaba moczarowa	+	N INT	OG	Łąki w sąsiedztwie rzeki Czerwonej; Kołobrzeski Las dolina Strugi; Kołobrzeski Las oddz. 38, 39, 25, 8, 11, 13, 3, 14, 15, 30, 5 Nadl. Gościno; łąki nadmorskie k. Bagicza; łąki nadmorskie między Bagiczem a Sianożętami; łąki nadmorskie N od Sianożęt; dolina Malechowskiej Strugi; torfowisko - ols oddz. 62 Nadl. Gościno; dolina Łopienniczki; śródpolne zbiorniki wody E od Kukinki; zbiorniki wody oddz. 304 Nadl. Gościno; polny zbiornik wody k. Gwizdu; zbiornik wody oddz. 301 Nadl. Gościno; zbiornik wody w Gwińdzie; zbiornik wody E od Łasina; zbiornik wody powstałe w miejscu wydobywania żwiru – wysypisko; dawne wylewisko; polny zbiornik wody k. Kukinii; polne zbiorniki wody w Łasinie; misa dawnego jeziora w Rusowie; polne oczko wody SE od Rusowa; staw w parku w Rusowie; oczko i torfowisko w oddz. 332A Nadl. Gościno; żwirownia w Strachominie.
7.	żaba trawna	+	N INT	OG	Łąki w sąsiedztwie rzeki Czerwonej; Kołobrzeski Las dolina Strugi; Kołobrzeski Las oddz. 3, 14, 15, 39 i 44 Nadl. Gościno; dolina Strugi; łąki nadmorskie k. Bagicza; łąki nadmorskie między Bagiczem a Sianożętami; łąki nadmorskie N i E od Sianożęt; dolina Malechowskiej Strugi; torfowisko - ols oddz. 62 Nadl. Gościno; dolina Łopienniczki; śródpolne zbiorniki wody E od Kukinki; polny zbiornik wody k. Gwizdu; zbiornik wody oddz. 301 Nadl. Gościno; zbiornik wody w Gwińdzie; zbiornik wody E od Łasina; łąki między Łasinem a Waniotowem; łąki w Waniotowie; zbiorniki wody powstałe w miejscu wydobywania żwiru - wysypisko; dawne wylewisko; polne zbiorniki wody w Ustroniu; polne zbiorniki wody w Łasinie; łąki w Rusowie; misa dawnego jeziora w Rusowie; polne oczko wody SE od Rusowa; oczko i torfowisko w oddz. 332A Nadl. Gościno.
8.	żaba wodna	+	N INT	OG	Śródpolne zbiorniki wody E od Kukinki; zbiornik wody powstały w miejscu wydobywania żwiru – wysypisko; zbiornik wody przy wysypisku; polne zbiorniki wody w Kukince; polne zbiorniki wody w Ustroniu; polne zbiorniki wody w Łasinie.

2.2.3. Gady

Na terenie Polski występuje 9 gatunków gadów. Wszystkie gatunki gadów należą do chronionych według rozporządzenia według rozporządzenia o ochronie gatunkowej z 2001r. Gady w gminie były reprezentowane przez 3 gatunki – 2 jaszczurki i 1 węża. Ich stanowiska były ściśle związane z Kołobrzeskim i Łasińskim Lasem.

Tabela 2. Wykaz i lokalizacja gadów występujących na terenie gminy Ustronie Morskie

Lp.	Nazwa polska	PZ	Cz.L	SOch	Występowanie
1.	jaszczurka żyworodna	+	N INT	OG	Kołobrzeski Las oddz.11 Nadl. Gościno; misa dawnego jeziora w Rusowie; oczko i torfowisko w oddz. 332A Nadl. Gościno.
2.	padalec zwyczajny	+	N INT	OG	Kołobrzeski Las oddz.15 Nadl. Gościno; misa dawnego jeziora w Rusowie; oczko i torfowisko w oddz. 332A Nadl. Gościno.
3.	zaskroniec zwyczajny	+	N INT	OG	Oczko i torfowisko w oddz. 332A Nadl. Gościno.

2.2.4. Ptaki

Gromada ptaków pod względem liczby bytujących tu gatunków jest najbogatsza. Stwierdzono tu gniazdowanie lub stałe przebywanie co najmniej 84 gatunków ptaków. Z tego kilka znajduje się na listach taksonów szczególnie zagrożonych wyginieciem lub chronionych strefowo.

Łąki w tej gminie okazały się nadal sprawnymi siedliskami dla derkacza. Stwierdzono go tu na 15 stanowiskach. Również bekas kszyski i przepiórka posiadają w tej gminie bogaty wykaz stanowisk.

Gatunkiem tu stwierdzonym, a wpisanym do Czerwonej księgi i Czerwonych list jest kania ruda. W gminie Ustronie Morskie wydaje się, że mogą bytować 2 – 3 pary tego gatunku. Ich stanowiska znajdują się najprawdopodobniej na terenie Kołobrzeskiego i Łasińskiego Lasu. Kolejnym bardzo już rzadkim gatunkiem jest błotniak łąkowy operujący na pograniczu gminy Ustronie Morskie i Dygowo w miejscu koryta (misy) dawnego jeziora Rusowo należącego do zlewni Pyski.

Zwraca także uwagę stosunkowo liczna populacja bociana białego. Do ewenementów w skali województwa należy zaliczyć obecność aż 6 czynnych gniazd bociana w Rusowie. W misie dawnego jeziora leżącego w obrębie Rusowa, wykorzystywanej obecnie jako łąki i pastwiska, bociany białe znajdują bardzo dogodne warunki do żerowania. Oprócz lokalnej

populacji siedlisko to wykorzystują także bociany z innych miejscowości. Na początku czerwca stwierdzono żerowanie 15 osobników.

Tabela 3. Wykaz i lokalizacja cennych gatunków ptaków występujących na terenie gminy Ustronie Morskie

Lp.	Nazwa polska	PZ	Cz.L	Soch	Występowanie
1.	blotniak stawowy	+	INT N	OG	Wysypisko, łąki w Rusowie.
2.	blotniak łąkowy	+	PCZ INT N	OG	Łąki w Rusowie.
3.	bocian biały	+	INT N	OG	Pola S od stacji PKP Bagicz; Malechowo, Kukinia, Rusowo – 6 gniazd.
4.	brzegówka	+	INT N	OG	Skarpy zbiorników wody powstałe w miejscu wydobywania żwiru na wysypisko; żwirownia w Strachominie.
5.	czajka	+	INT N	OG	Łąki nadmorskie między Bagiczem a Sianożętami.
6.	czernica	+	INT	Ł	Zbiornik wody przy wysypisku.
7.	derkacz	+	N INT	OG	Łąki w sąsiedztwie rzeki Czerwonej; łąki nadmorskie k. Bagicza; łąki nadmorskie między Bagiczem a Sianożętami; łąki nadmorskie N od Sianożęt; dolina Malechowskiej Strugi; łąki W od Kukinii; łąki N od Gwizdu; łąki między Łasinem a Waniotowem; łąki W od Sianożęt; łąki w Ustroniu; łąki k. Kukinii; łąki w Rusowie.
8.	dzięcioł czarny	+	INT	OG	Kołobrzeski Las oddz. 24 i 59 Nadl. Gościno.
9.	gąsiorek	+	INT N	OG	Łąki nadmorskie W od Sianożęt; zakrzaczenia w Rusowie.
10.	głowienka	+	INT	Ł	Zbiornik wody przy wysypisku.
11.	golębiarz	+	INT N	OG	Kołobrzeski Las oddz. 39 Nadl. Gościno.
12.	kania ruda	+	PCZI NT N	OG OS	Kołobrzeski Las oddz. 40-45 Nadl. Gościno; wysypisko; oddz. 340 Nadl. Gościno.
13.	kokoszka wodna	-	INT	OG	Polne oczko wody SE od Rusowa.
14.	kruk	-	INT	OG	Kołobrzeski Las Nadl. Gościno; Rusowo.

15.	kszyk	+	INT N	OG	Łąki w sąsiedztwie rzeki Czerwonej; łąki nadmorskie między Bagiczem a Sianożętami; dolina Malechowskiej Strugi; łąki w Ustroniu; łąki w Rusowie.
16.	myszolów zwyczajny	-	INT	OG	Kołobrzeski Las oddz. 39 Nadl. Gościno; Łasiński Las.
17.	przepiórka	+	INT N	OG	Pola S od stacji PKP Bagicz; pola W od Kukinii; pola między Kukinią a Rusowem; pola w Kukince; pola w Rusowie.
18.	samotnik	+	N INT	OG	Dolina Malechowskiej Strugi; torfowisko – ols oddz. 62 Nadl. Gościno.
19.	słonka	+	INT N	Ł	Dolina Malechowskiej Strugi; torfowisko – ols oddz. 62 Nadl. Gościno.
20.	siniak	+	INT N	OG	Kołobrzeski Las oddz. 22, 38 i 59 Nadl. Gościno.
21.	srokosz	+	INT N	OG	Łąki nadmorskie N od Sianożęt.
22.	strumieniówka	+	INT N	OG	Misa dawnego jeziora w Rusowie.
23.	świerszczak	-	INT	OG	Łąki w sąsiedztwie rzeki Czerwonej; łąki nadmorskie między Bagiczem a Sianożętami; łąki nadmorskie N i E od Sianożęt; polne zbiorniki wody w Ustroniu; łąki W od Sianożęt; łąki w Rusowie; misa dawnego jeziora w Rusowie.
24.	trzcinniczek	-	INT	OG	Polny zbiornik wody k. Kukinii; misa dawnego jeziora w Rusowie, oczka polne SE od Rusowa.
25.	żuraw	+	INT N	OG	Torfowisko – ols oddz. 62 i 62A Nadl. Gościno.

2.2.5. Ssaki

Gromada ssaki jest reprezentowana przez co najmniej 21 gatunków. Najcenniejszymi są niewątpliwie nietoperze: nocek rudy, mroczek późny i borowiec wielki.

Również okresowo w wodach przybrzeżnych Bałtyku pojawiają się morświny (Głowaciński 2001), a na wybrzeżu morskim mogą się pojawiać foki. Świadczy o tym, np. informacja z 4 września 2003 r. (Gazeta Wyborcza) podająca, że na plażę w Grzybowie (około 20 km W od Ustronia) wyszła i zdechła foka szara.

Do najcenniejszych gatunków ssaków stwierdzonych na terenie gminy (oprócz podanych wyżej nietoperzy) należą: borsuk spotkany na polach między Kukinią a Rusowem, kret europejski, jeż, ryjówka aksamitna, zając szarak, kuna leśna, kuna domowa, tchórz zwyczajny, jelen europejski i sarna. Wszystkie wymienione wyżej gatunki łącznie z

nietoperzami znajdują się na czerwonych listach regionalnych i ponadregionalnych oraz na listach konwencji międzynarodowych.

3. Tereny ważne dla występowania fauny

Przeprowadzona inwentaryzacja nie pozwala na wskazanie obszarów ważnych dla gatunków bezkręgowców szczególnej troski i zainteresowania. Większość stwierdzonych gatunków bezkręgowców nie należy do tej kategorii.

Wyniki inwentaryzacji potwierdzają, że w obrębie tej gminy znajdują się obszary ważniejsze i mniej ważne dla bytowania gatunków kręgowców. Wśród obszarów istotnych dla fauny z punktu widzenia Konwencji Berneńskiej i Bońskiej można wyodrębnić trzy grupy obszarów ważnych dla gatunków szczególnej troski. Są to:

1. wybrzeże Bałtyku,
2. kompleksy leśne Kołobrzeskiego i Łasińskiego Lasu oraz koło Kukinii,
3. kompleksy łąk nadmorskich i w dolinie Pyszki.

Kompleksy leśne są siedliskiem bytowania chronionych, ujętych na wykazach Konwencji Berneńskiej, Bońskiej oraz czerwonych list i ksiąg gatunków płazów, gadów, ptaków i ssaków. Można przyjąć, że ze 130 gatunków kręgowców wykorzystuje te kompleksy leśne niewiele ponad 40 gatunków (1/3 liczby stwierdzonych gatunków kręgowców). Natomiast kompleksy łąk blisko 20 gatunków (około 1/7 stwierdzonych w gminie gatunków lęgowych lub stale przebywających).

Niewątpliwie w gminie tej nie ma wybijającego się obiektu - miejsca występowania ptaków ujętych w załącznikach Dyrektywy Ptasiej, który powinien być samoistnie wskazany do Natury 2000. Tym niemniej w obrębie granic gminy Ustronie Morskie stwierdzono występowanie gatunków ptaków ujętych na liście Dyrektywy Ptasiej UE w załączniku I i II (patrz rozdz. V). Należy podkreślić, że większość ptaków z list w/w załączników grupuje się w obrębie podanych wyżej kompleksów siedlisk. Natomiast analizując dostępną literaturę ornitologiczną oraz wyniki inwentaryzacji przyrodniczych innych nadmorskich gmin leżących między Mrzeżynem a Ustką należy stwierdzić, że gmina Ustronie Morskie wspólnie z tymi gminami stanowi ważny dla ptaków transgraniczny obszar, który powinien być zgłoszony na listę Dyrektywy Ptasiej. Granicą takiego obszaru może być południowa granica OChK „Koszaliński Pas Nadmorski”.

4. Charakterystyka fauny wymarłej na terenie gminy

Brak danych źródłowych nie pozwala na dokonanie całościowej charakterystyki fauny wymarłej na terenie tej gminy. Dlatego można jedynie domniemywać odnośnie występującej

tu niegdyś fauny. Pozwala na to analiza map oraz innych źródeł kartograficznych, ikonograficznych i historycznych, na podstawie, których określono zmiany w środowisku przyrodniczym, jakie zaszły w ostatnich kilkuset latach, a także wyniki prac archozoologicznych.

O obecności na tych terenach niektórych gatunków zwierząt można wnioskować na podstawie prac archeologicznych prowadzonych na terenie Kołobrzegu i w jego sąsiedztwie. W ich efekcie natrafiono, m.in. na pozostałości kości następujących ptaków: cietrzewia, głuszca, puchacza (Nogalski 1984), a także ssaków: łosia, sarny, jelenia, dzika, zająca, tura, niedźwiedzia, lisa, foki, wydry, bobra, wiewiórki (Wyrost 1965).

Ze źródeł literaturowych wiadomo jest, że jeszcze sto lat temu łąki leżące pomiędzy Ustroniem a Kołobrzegiem były w rolniczym wykorzystaniu. Również Malechowska Struga (Malechowski Strumień) jeszcze w latach trzydziestych XX wieku swobodnie uchodziła do morza. Wskutek budowy lotniska, co miało tuż przed wybuchem II wojny światowej i jego rozbudowy w latach czterdziestych, znaczna część łąk została zajęta pod płytę oraz hangary. Malechowska Struga została zmeliorowana. W efekcie nastąpiły nieodwracalne zmiany w środowisku przyrodniczym łąk nadmorski.

Wiadomo jest, że łąki takie są naturalnym siedliskiem dla kilku – kilkunastu gatunków ptaków siewkowatych, które tu przed laty mogły gniazdować. Wśród nich musiały być m.in. kulik wielki, rycyk, krwawodziób, biegus zmienny, kszczyk, czajka, czy derkacz. Dzisiaj z tego zestawu pozostały tylko derkacze, kszyki i sporadycznie czajki. Pozostałe można uznać za wymarłe.

Podobna sytuacja prawdopodobnie miała miejsce w przypadku łąk leżących w zlewni Pyski. Na ich obszarze zaniechanie użytkowania lub znaczne jego ograniczenie, jakie miało miejsce w ostatnich kilkunastu latach, mogło spowodować podobne reperkusje. Również ich silne zmeliorowanie przeprowadzone przed 1945 rokiem, jak i po tej dacie z pewnością wpłynęło na zanik niektórych gatunków zwierząt.

Bieżąca inwentaryzacja wykazała ubóstwo ptaków wodno – błotnych. Nie gniazdują tu perkozy, łabędzie, gęgawy, bąki, które występują jeszcze w sąsiednich gminach. Sytuacja ta była chyba inna jeszcze 150 lat temu. Wtedy to przy drodze Rusowo – Gąskowo zlokalizowane było jezioro Rusowskie, które liczyło 35 ha. W wyniku osuszenia jego zbiornika wodnego powstał kompleks łąki. Można sądzić po kształcie misy dawnego jeziora oraz jej obrzeżu, że było to jezioro o stosunkowo ostrym spadku dna i głębokości max do 10 m. Tak duży akwen musiał stwarzać dogodne warunki dla bytowania wielu gatunków bezkręgowców i kręgowców, które obecnie nie występują w granicach gminy.

Natomiast na podstawie ogólnie dostępnych opracowań odnoszących się do poszczególnych gatunków zwierząt można wnioskować, że na terenie dzisiejszej gminy Ustronie Morskie przed co najmniej kilkuset laty żyły tury, żubry, bobry, rysie, wilki, wytępione w poprzednim tysiącleciu. Być może także do gatunków wymarłych w tej gminie można zaliczyć orła przedniego, puchacza, orlika, kraski, dudka.

5. Charakterystyka fauny gatunków łownych lub będących przedmiotem pozyskania

W 2003 r. w gminie Ustronie Morskie brak było punktów skupu winniczków.

W gminie prowadzona jest gospodarka łowiecka. Występują tu ustawowe ograniczenia dotyczące polowań w pasie nadmorskim.

Zgodnie z danymi BULiGL o/Szczecinek (2003) obszar gminy Ustronie Morskie zawiera się w całości w dwóch obwodach łowieckich o numeracji: 7, 29. Stany hodowlane wg danych pochodzących z inwentaryzacji łowieckiej kształtowały się w ostatnich kilku lat na średnim poziomie przedstawionym w tabeli.

Numer obwodu	jeleń	sarna	dzik	lis	jenot	borsuk	kuny	zając	norka ameryk.	kuro-patwa
7/1	Bd	60	15	40	8	5	14	10	4	8
7/2	bd	85	60	60	13	6	12	20	6	4
29	4	95	25	120	31	5	18	32	12	15

7/1- część leżąca E od drogi Ustronie – Kukinia, 7/2 – część leżąca W od drogi Ustronie – Kukinia

6. Gatunki ekspansywne

Do takich gatunków należy zaliczyć racicznice zmienną, której skorupy stwierdzono na plaży Bałtyku, a także czernicę, sierpówkę, szczura, norkę amerykańską i jenota. Są to wszystko gatunki obce, które zasiedliły tą gminę w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat. Nie wiadomo jest czy w wodach tej gminy występuje rak amerykański. Taka ewentualność jest bardzo prawdopodobna.

Ich ekspansywność jest różna. Dlatego ich oddziaływanie na rodzimą faunę będzie się różniło. Norka amerykańska i jenot stanowią obecnie największy problem.

Obecnie w ekspansji jest rodzimy gatunek – kruk.

7. Charakterystyka fauny wymagającej podjęcia działań konserwatorskich

Przeprowadzenie takiej charakterystyki jest ryzykowne. Przy braku danych historycznych wyniki obecnej inwentaryzacji nie dają podstawy do dokonania kompleksowej oceny i wniosków. Mogą być one tylko pewnym sygnałem o toczących się procesach.

Uzyskane wyniki nasuwają następujące refleksje:

- obszarami najcenniejszymi na obszarze gminy są analizowane już powyżej kompleksy łąk nadmorskich i leżących w zlewni Pyski oraz kompleksy Kołobrzeskiego i Łasińskiego Lasu. Na ich obszarze koncentruje się większość stanowisk zwierząt gatunków uznawanych za cenne. Ponieważ ochrona poszczególnych gatunków powinna odbywać się na drodze ochrony ich siedlisk, stąd działania konserwatorskie powinny być nakierowane na zachowanie lub rewitalizację tych siedlisk;
- działania na rzecz ochrony cennych siedlisk lasowych, tj. kompleksu Kołobrzeskiego i Łasińskiego Lasu, powinny odbywać się, m.in. na drodze stosownych procedur administracyjnych. Jedną z takich jest procedura sporządzania i zatwierdzania Programu ochrony przyrody nadleśnictwa. W przypadku Nadleśnictwa Gościno do tej pory nie sporządzono takiego programu. Dlatego jak najszybsze spełnienie takiego wymogu należy uznać za działania konserwatorskie;
- plaża Bałtyku stanowi potencjalne bardzo cenne siedlisko dla rozrodu kilkunastu - kilkudziesięciu gatunków bezkręgowców i kręgowców związanych z takimi biotopami. Zmiany w sposobie zagospodarowania tej gminy służące totalnemu wykorzystaniu plaż dla celów turystyczno – wypoczynkowych, jakie nastąpiły w ostatnim wieku, spowodowały utratę funkcji ostoi przyrodniczej (miejsca rozrodu i wypoczynku dla zwierząt) w znacznej części długości pasa plaży. Działania konserwatorskie powinny być nakierowane na stwarzanie enklaw plaży nie podlegających zagospodarowaniu, a umożliwiających rozród tych organizmów;
- fauna wodno – błotna jest tu bardzo słabo reprezentowana. Wynika to z braku odpowiednich biotopów. Obecnie nie wydaje się aby istniały możliwości dla zmiany tego stanu rzeczy;
- populacja bocianów w tej gminie jest bardzo nieliczna, pomimo że w Rusowie gniazduje aż 6 par bociana. Stąd postuluje się ustawić nowe słupy z platformami gniazdowymi lub platformy na istniejących już słupach;
- tereny gminy Ustronie Morskie leżą na nadmorskim szlaku migracji ptaków. Dlatego wszystkie kompleksy leśne, zadrzewienia i zakrzaczenia, a także łąki stanowią etapy pośrednie w trakcie wędrówek drobnych ptaków śpiewających. Są również miejscem zerowania ptaków siewkowatych i drapieżnych. Podobną funkcję pełni plaża nad Bałtykiem. Zagospodarowując te tereny dla celów rekreacji i wypoczynku należy mieć ten element na uwadze, aby nie dopuścić do tworzenia barier ekologicznych. Jedną z takich barier mogą być fermy wiatraków (elektrowni wiatrowych). Ze względu na ich

oddziaływanie nie należy lokować w tej gminie ferm elektrowni wiatrowych. Postulat ten pokrywa się z założenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego.

8. Podsumowanie i wnioski

W trakcie trwania inwentaryzacji ustalono, że obszar gminy Ustronie Morskie jest miejscem rozrodu i okresowego przebywania zwierząt. Stwierdzono tu około dwustu gatunków bezkręgowców i kręgowców. Wśród nich są przedstawiciele zarówno pospolitych, rzadkich, jak i bardzo rzadkich gatunków kręgowców. Natomiast wśród bezkręgowców nie stwierdzono taksonów uznawanych za bardzo rzadkie i rzadkie. Sytuacja ta jest spowodowana niewielką powierzchnią gminy oraz małym zróżnicowaniem siedlisk. Między innymi brak jest na obszarze tej gminy dużych akwenów słodkowodnych, terenów podmokłych, bagnisk z szuwarem trzcinowym, co rzutuje na brak większości gatunków wodnych występujących w sąsiednich gminach.

Najcenniejszym pod względem faunistycznym obszarem jest kompleks Kołobrzeskiego Lasu oraz Łasińskiego Lasu i ols rosnący na torfowisku w sąsiedztwie Kukunii. Są to przede wszystkim drzewostany bukowe i olsy z wysiękami wody, w części z karierami po wydobywaniu torfu, tworzącymi bardzo interesujące siedliska olszyny bagiennej, miejscami w szczególnie wilgotnych okresach roku niedostępne, stanowiące dla niektórych bezkręgowców i kręgowców bardzo dogodne warunki do bytowania. Wśród kręgowców rozradzają się tu żaby brunatne i zielone oraz traszki zwyczajne i ropuchy szare, a z ptaków najprawdopodobniej kanie rude, a także żurawie, słonki, brodźce samotne. Ssaki są reprezentowane przez nietoperze oraz łasicowate.

Kolejnym cennym siedliskiem są pozostałości łąk nadmorskich oraz łąki leżące w dolinie Pyszki. Tutaj mamy do czynienia z gniazdowaniem lub prawdopodobnym gniazdowaniem derkaczy, kszyków, czajek, błotniaków stawowych i błotniaka łąkowego oraz świerszczaków i strumieniówek.

Wybrzeże morskie teoretycznie jest siedliskiem równie cennym. Zasadniczo pełni ono trzy funkcje: miejsca rozrodu bezkręgowców i kręgowców, szlaku migracji zwierząt oraz miejsca ich żerowania i odpoczynku. W przypadku gminy Ustronie Morskie te funkcje są silnie zaburzone ze względu na przekształcenie i zagospodarowanie tego obszaru, a które będzie nadal postępowało.

Walory faunistyczne gminy Ustronie Morskie na tle zagrożeń oraz słabych stron terenu tej gminy w formie analizy SWOT

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - lasy to w większości starodrzew, szczególnie cennym obiektem jest Las Kołobrzeski posiadający duży potencjał jako siedlisko dla zwierząt; - obecność zróżnicowanych siedlisk: torfowiska, łąki nadmorskie, brzeg morski; - występowanie siedlisk związanych z wybrzeżem morskim i pobrzeżem morskim będących przedmiotem zainteresowania konwencji i dyrektyw UE, co może ułatwić pozyskanie środków na ochronę środowiska; - istnienie w mieście obszarów silnie przekształconych i o dużej naturalności; - znaczne zróżnicowanie siedlisk; - dolina nadmorska charakteryzująca się występowaniem w przeszłości, jak i obecnie gatunków zwierząt kręgowych zaliczanych do ginących lub zagrożonych wyginięciem i ujętych w listach Konwencji Berneńskiej i Bońskiej oraz Dyrektyw UE. 	<ul style="list-style-type: none"> - mała lesistość; - brak dotychczas ustanowionej ochrony dla pobliskiej Parsęty i jej dopływów jako korytarzy ekologicznych rangi regionalnej i lokalnej; - brak większych zbiorników wodnych, a także małych oczek śródpolnych; - dotychczasowe słabe rozpoznanie zasobów przyrody; - powszechność procesów przesuszenia i degradacji torfowisk oraz innych siedlisk hydrogenicznych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - zachowanie najcenniejszych siedlisk, poprzez utrzymanie drożności i poprawę czystości wód spływających do Bałtyku; - wdrożenie programu Natura 2000 przyczyni się do racjonalności gospodarki cennymi siedliskami oraz wprowadzenia programu rekompensat; - wprowadzenie form ochrony przyrody w odniesieniu do najcenniejszych siedlisk umożliwi realizowanie planowej i racjonalnej gospodarki populacjami dzikich zwierząt, w tym większy wpływ gminy i służb administracji ochrony przyrody na podmioty gospodarcze; - intensyfikacja działań na rzecz edukacji ekologicznej społeczeństwa pozwoli na szybsze wykorzystanie potencjalnych walorów przyrodniczych. 	<ul style="list-style-type: none"> - wynikające z zaprzestania gospodarki kośno – pastwiskowej na terenie doliny przymorskiej, gdzie znajdują się łąki przymorskie; - obecność barier ekologicznych, stanowiących zagrożenie dla migrującej fauny, szczególnie prym ty wiedzie zblokowanie linii kolejowej i drogi kołowej Kołobrzeg - Koszalin; - intensywna penetracja części gminy przez turystów, dotyczy to szczególnie wybrzeża morskiego i pasa o szerokości do 3 km, gdzie zachodzi intensywne przekształcanie naturalnych siedlisk w tereny służące wypoczynkowi i rekreacji, w tym podlegające intensywnemu osuszeniu i zabudowie; - rzeczywista i potencjalna możliwość przekształcania terenów w dolinie nadmorskiej w ramach zabudowy turystycznej, a będącej cennymi obszarami faunistycznymi; - przebudowa Lasu Kołobrzeskiego i jego intensywna eksploatacja; - kłusownictwo.

IV PRZYRODA NIEOŻYWIONA I KRAJOBRAZ

Pełna ocena walorów przyrodniczych i krajobrazowych daje podstawę do racjonalnego gospodarowania zasobami przyrodniczymi. W tym rozdziale omówiono zagadnienia związane z takimi elementami przyrody nieożywionej, jak: obiekty geomorfologiczne, stan środowiska oraz dotyczące krajobrazu zarówno naturalnego i kulturowego. Obiekty przyrody nieożywionej występujące na terenie gminy nie są objęte obecnie żadną szczególną formą ochrony.

1. Geologia i geomorfologia

Historia powstania dzisiejszej struktury geomorfologicznej powiatu kołobrzeskiego sięga okresu wypiętrzania się Karpat mającego miejsce na początku trzeciorzędu. Utwory pochodzące z tego okresu są w całości przykryte przez utwory najmłodsze pochodzenia czwartorzędowego. Podłoże podczwartorzędowe budują osady mezozoiczne: triasu i jury oraz kenozoiczne - trzeciorzędowe: oligocenu i miocenu. Osady mezozoiczne to głównie łupki ilaste triasu oraz wapienie, dolomity i piaskowce jury. Trzeciorzęd reprezentują głównie osady miocenu wykształcone głównie jako piaski kwarcowe z lignitem oraz ropy, lokalnie występują piaski glaukonitowe z oligocenu. Nie występują osady pliocenu.

Czwartorzęd reprezentują osady plejstocenu i holocenu. Plejstocen tworzą naprzemianległe piaski i żwiry i gliny rzadziej ropy lub mułki o łącznej miąższości na ogół nie przekraczającej 100 m ppm.

Gmina Ustronie Morskie leży na obszarze wschodniego skłonu antykliny Kołobrzegu stanowiącej element Antyklinorium Kujawsko – Pomorskiego, obejmującego wysoko wypiętrzoną strukturę permo-mezozoiczną pociętą siecią uskoków. Struktura ta kontynuuje się pod dnem Bałtyku. W jądrze antykliny zalegają na powierzchni podczwartorzędowej, sięgającej poziomu 30 m ppm utwory jury dolnej i środkowej. Są to piaski i piaskowce z wkładkami mułowców, ropy, sydereytów i węgla. Na wschodnim skrzydle antykliny występują morskie osady jury środkowej wykształcone jako piaskowce chlorytowe, mułowce, ropy z sydereytami oraz zlepińce. W rejonie Podczela i Bagicza znajdują się w podłożu czwartorzędu na głębokości poniżej 30 m ppm osady wapienno-margliste jury górnej.

Warto nadmienić, że ze strukturą antykliny Kołobrzegu wiąże się występowanie wód mineralnych ujmowanych dla celów leczniczych. Należą one do reliktowych wód mezozoicznych, a odnawianie ich zasobów następuje drogą ascenzji wód słonych z poziomu triasowego i cechsztyńskiego wzdłuż linii tektonicznych. Wody te są izolowane od

powierzchni i posiadają utrudniony kontakt z wodami infiltracyjnymi.

Głównym tworzywem, które buduje powierzchnię terenu gminy są pozostałości ostatniego zlodowacenia oraz rezultat procesów, które nastąpiły po ustąpieniu lądolodu a więc w ciągu ostatnich kilkunastu tysięcy lat.

Działalność lądolodu i wód roztopowych w czasie kilkakrotnego nasunięcia się lądolodu skandynawskiego na teren Polski ukształtowała powierzchnię całego powiatu kołobrzeskiego i tej części województwa. Podczas pierwszej transgresji lodowiec modelował powierzchnię podczwartorzędową, a podczas kolejnych nasunięć niszczył również wcześniej ukształtowane przez siebie formy powierzchni ziemi, związane z recesjami lądolodu, które następowały na skutek ocieplania się klimatu. Decydujący wpływ na aktualną powierzchnię terenu miało ostatnie nasunięcie lądolodu zwane Zlodowaceniem Bałtyckim, w którego strefie położony jest cały obszar tego powiatu i sąsiednich powiatów.

Cofanie się lądolodu na skutek zmian klimatycznych nie było jednostajne. Były okresy szybszego cofania się jego czoła, w czasie których powstawała morena denna: płaska, falista i pagórkowata oraz okresy postoju jego czoła lub krótkotrwałych nasunięć, w czasie których powstawały ciągi moren czołowych. Te formy terenu zbudowane są z glin zwałowych często przemieszanych ze żwirami i piaskami.

Utwory plejstocénskie zalegają bezpośrednio na utworach jurajskich. Miąższość ich waha się w granicach 50 - 100 m (średnio 60 m w obrębie obniżen nadmorskich i 70 - 100 m w obrębie wysoczyzny). Spąg utworów czwartorzędowych zalega głównie na poziomie 50 m ppm. osiągając w rejonie Stramnicy 85 m ppm. W profilu poprzecznym zaznacza się duża miąższość utworów plejstocénских. Występują tu 3 rodzaje osadów: piaski i mułki zastoiskowe, gliny zwałowe oraz piaski ze żwirami.

Nieomal cały teren gminy, za wyjątkiem równiny bagiennej będącej niziną nadmorską, to północny, zdenudowany skłon wysoczyzn morenowych, silnie poprzecinany jest południkowym i równoleżnikowym systemem pradolin i dolin rzecznych, na obszarze której zaznaczyły się pojedyncze wzgórza moren czołowych. Pod względem budowy geologicznej tą część moreny dennej budują przede wszystkim gliny zwałowe, miejscami występują utwory wolnolodowcowe, tj. żwiry, piaski i iły zastoiskowe.

W okresie holocenu miała miejsce intensywna akumulacja pokładów torfów oraz zasypywanie jezior i osadów już utworzonych przez powoli i ustawiczne przemieszczające się wraz z cofaniem brzegu, utwory eoliczne. W wyniku tego ostatniego procesu wzdłuż wybrzeża uformował się wąski pas osadów akumulacji eolicznej budujący nadmorski wał wydmowy.

Z tego też okresu pochodzą torfy niskie zalegające na powierzchni ponad tysiąca

hektarów przymorskiej doliny wód roztopowych, rozciągającej się pomiędzy Ustroniem Morskim a Kołobrzegiem. Wśród tych torfów niskich, tuż przy granicy z Ustroniem Morskim, są pokłady torfów borowinowych, głównie budowanych przez torfy turzycowo – olchowe oraz turzycowo - mszyste, służące obecnie celom balneologicznym. Pod nimi znajdują się pokłady gytii. Osady torfów niskich występują również w obrębie zagłębień i niecek wytopiskowych na wysoczyźnie morenowej.

W obrębie obniżen terenowych, w tym przede wszystkim w dolinach rzecznych oraz w innych obniżeniach terenowych występują głównie utwory holocénskie wykształcone w postaci torfów, osadów i piasków rzecznych.

Torfy występujące w szerokich dnach pradolin zalegają najczęściej na piaskach ze żwirami.

2. Gleby

Rozmieszczenie typów gleb oraz wynikających z tego kompleksów przydatności rolniczej gleb związane jest przede wszystkim z geomorfologią terenu. Gmina Ustronie Morskie leży w regionie glebowo-rolniczym, gdzie dominują utwory moreny dennej (gliny) o rzeźbie niskofalistej lub płaskiej. Wg danych Studium (2000) położenie nadmorskie gminy sprawia, że występują tu bardzo dobre warunki do intensywnej produkcji rolniczej. Wyznacznikiem tej tezy jest obecność łagodnego klimatu, a przede wszystkim bardzo dobrych, zwięzłych gleb.

Większość gleb tego regionu wytworzona jest z glin lekkich, w górnych poziomach najczęściej płytko spłaszczonych. Uwilgotnienie gleb jest w większości właściwe; dość często spotykamy tu również gleby okresowo podmokłe. Głównie brunatne kwaśne i wyługowane, rzadziej brunatne właściwe i pseudobielicowe (grunty orne) oraz torfowe mułowotorfowe (użytki zielone). Zostały one wytworzone przede wszystkim z glin i piasków gliniastych. W obniżeniach terenu występują czarne ziemie.

Wg danych Studium w gminie Ustronie Morskie przeważają gleby kompleksu drugiego -pszennego dobrego, odpowiednie pod uprawę wszystkich płodów rolnych, które na tym terenie są najkorzystniejszymi grunty dla rolnictwa. Wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest wysoka i wynosi 76,5 punktów, a wskaźnik bonitacji 1,07. Najlepsze gleby występują wokół Rusowa. Uważa się, że są one najlepsze w gminie, ale także jedne z najlepszych w powiecie kołobrzeskim.

Oprócz gleb kompleksu drugiego w okolicach Rusowa, występują, także gleby kompleksu czwartego - żytniego bardzo dobrego. Uważane są za ziemie pszenno – żytnie i na

nich także występują korzystne warunki dla uprawy roślin zbożowych, motylkowych oraz okopowych.

Najmniej korzystne warunki glebowe występują na południe od Kukini. Tam wg danych rolniczo – glebowych występują gleby m.in. kompleksu pszennego – wadliwego i żytniego dobrego.

Pod względem cech bonitacyjnych gleby leżące na obszarze gminy Ustronie Morskie należą do IV klasy bonitacyjnej i stanowią prawie 54 % ogólnej powierzchni użytków rolnych. Mniej licznie, bo tylko w ponad 33% występują gleby III klasy bonitacyjnej, przede wszystkim w środkowej i południowej części gminy, gdzie powierzchnie ziemi pokrywają gliny zwałowe, będące efektem działalności ostatniego zlodowacenia.

Warto podkreślić, że w obrębie łąk trwałych najliczniej (ponad 41%) występują gleby należące do IV klasy bonitacyjnej. Natomiast wśród pastwisk trwałych najwięcej, bo ponad 70% gruntów, jest sklasyfikowanych do III klasy. Zarówno łąki jak i pastwiska zlokalizowane są głównie na równinie bagiennej oraz w dolinie Pyszki i powstały one na bazie torfów niskich zalegających te doliny.

Pod względem zasobności gleb w składniki mineralne należy stwierdzić (wyniki Okręgowej Stacji Chemiczno - Rolniczej w Koszalinie) że na znacznej części gleb występuje duże zakwaszenie wymagające wapnowania, a tym samym także daje się odczuć niska zawartość magnezu.

3. Hydrologia

Wody śródlądowe.

Rzeki, strumienie, kanały, rowy melioracyjne

Gmina Ustronie Morskie leży pomiędzy doliną dwóch rzek: Parsęty i Czerwonej. Przez południową część gminy przebiega wododział I rzędu, oddzielający dorzecze Parsęty od dorzecza rzeki Czerwonej. Środkowa część jest odwodniana przez niewielką rzeczkę Malechowską Strugę, uchodzącą bezpośrednio do Morza Bałtyckiego.

W obrębie tej gminy płynie kilka niewielkich strumieni i rzeczek, które wchodzi w skład zlewni w/w rzek. Są to:

- Łopieniczka, dopływ Czerwonej, zasilana wodami wysiękowymi w rejonie Rusowa i na obszarze Łasińskiego Lasu,
- Pyszka, dopływ Parsęty, mająca początek jednej z jej ramion w rejonie Rusowa,
- bezimienne dopływy w/w wymienionych cieków wodnych,
- bezimienne ciekі spływające z wysoczyzny morenowej Kołobrzeskiego Lasu w

kierunku północnym w stronę Bagicza i Podczela.

Sieć rowów odprowadza wody z obszaru gminy do Parsęty, Czerwonej oraz Malechowskiej Strugi.

Wody stojące

Gmina pod względem występowania jezior, stawów i innych stałych i okresowych zbiorników wód stojących jest zaliczana do gmin o najniższej jeziorności. W gminie tej brak jest większych zbiorników wodnych liczących powyżej 10 ha.

Na obszarze gminy rozlokowanych jest kilka małych śródpolnych zbiorników wody. Znajdują się one głównie między Kukinką a Gwizdem. Tam też położony jest kompleks stawów rybnych. W ich obrębie prowadzona jest hodowla ryb.

Do ciekawostek należy zaliczyć informację, że także w Rusowie, przy drodze Rusowo – Gąskowo, w miejscu gdzie dziś rozciąga się rozległy kompleks łąk jeszcze w drugiej połowie XIX wieku było jezioro Rusowskie, które liczyło 35 ha. W wyniku tego osuszenia zbiornika wodnego powstał kompleks łąk - obecnie stanowi depresję.

Bagna i mokradła

Tereny podmokłe obejmujące torfowiska, bagna, mokradła występowały na terenie tej gminy niegdyś powszechnie. Można to stwierdzić studiując archiwalne mapy sprzed kilkudziesięciu – kilkuset lat. Do dzisiaj pozostał z nich niewielki procent, jako że były obiektem „zacieklej” melioracji prowadzonej przed, jak i po 1945 roku. Największym takim obiektem było bagno zlokalizowane na obszarze dzisiejszej równiny bagiennej.

Źródła wód płynących i stojących

Wg danych Studium (2000) na obszarze wysoczyzny ma miejsce lokalnie zjawisko sączenia się wód w przewarstwieniach piaszczystych, a także w torfiastych dolinach. Zjawisko to szczególnie nasila się w okresach intensywnych opadów.

W trakcie pobieżnej lustracji tych cieków nie stwierdzono wyraźnych obszarów źródłkowych. Zasilanie cieków mających swój początek w tej gminie odbywa się na drodze zjawiska poziomego sączenia się wód na obszarach podmokłych skąd zaczynają swój początek te ciek i dopływy Parsęty i Czerwonej.

Wody podziemne

Analiza dostępnych danych źródłowych i publikacji wskazuje, że gmina Ustronie Morskie leży poza obszarem Głównych Zbiorników Wód Podziemnych. Najbliższy taki zbiornik leży w gminie Kołobrzeg.

Wody gruntowe głębszych poziomów występują na południe od miejscowości Bagicz. Są to wody występujące w warstwach czwartorzędowych. Z ich zasobów czerpana jest woda

wodociągowa.

Natomiast wody przypowierzchniowe nie tworzą ciągłego poziomu.

Wody morskie

Gmina ta sąsiaduje z Morzem Bałtyckim. Jednakże jego wody nie wchodzą w skład obszaru tej gminy. Są one zarządzane przez Urząd Morski w Słupsku.

Stan czystości wód podziemnych i powierzchniowych

Wyżej omawiany GZWP badany w otworze nr 202 we wsi Bogucino posiadał na przestrzeni lat 1996 - 2000 klasę jakości Ib, tj. wysokiej jakości (WIOŚ 2001).

Z dostępnej literatury i analiz prowadzonych przez służby powołane temu celowi brak jest danych o stanie czystości wód powierzchniowych i podziemnych (WIOŚ 2000, 2001).

Melioracje wodne

Dane ze Studium (2000) informują, że wg stanu na 1999 rok zmeliorowano 2 077 ha użytków rolnych, co wynosi około 70% powierzchni gruntów rolnych. Z tej wielkości melioracjami objęto 1 637 ha gruntów ornych i 440 ha użytków zielonych.

Rzadko spotykanym rozwiązaniem na naszym wybrzeżu jest odprowadzanie wód melioracyjnych i deszczowych do Bałtyku. W przypadku gminy Ustronie Morskie odprowadzenie takich wód z obszaru równiny bagiennej do morza ma miejsce w samym Ustroniu oraz Bagiczu. W Ustroniu Morskim wody melioracyjne i burzowe są odprowadzane dwoma rurociągami o średnicy 800 i 1000 mm wkopanymi w wydmę.

4. Surowce naturalne

Surowce mineralne

Gmina Ustronie Morskie jest uboga w naturalne surowce mineralne. Większość powierzchni gminy budują gliny zwałowe osadzone tu w trakcie procesu wycofywania się lodowca. Jednakże na obszarze tej gminy zasadniczo brak jest glin, iłów i innych surowców mineralnych spełniających wymogi dla przemysłowej produkcji z nich materiałów budowlanych. W związku z tym w gminie nie istnieje żaden zakład zajmujących się ich przeróbką, typu cegielnia, produkcja kamionki itp. Tym niemniej zaraz po zakończeniu I wojny światowej w Ustroniu Morskim wybudowano cegielnię, która musiała zaopatrywać się ze źródeł lokalnych.

Również z okresu czwartorzędu pochodzą zalegające w tej gminie miejscowo żwiry i piaski. Część z nich jest pochodzenia eolicznego. Do nich należą również piaski morskie plaży i wydmy. Inne osadzone zostały w procesie wędrówki i topienia się lodu. Jednakże nie mają one większego znaczenia gospodarczego.

Dla potrzeb własnych ludność wydobywa niewielkie ilości kruszywa mineralnego, piasku i żwiru w miejscowości Rusowo — Strachomino (2 punkty eksploatacji).

Z rozpoznania geologicznego wynika, że można się spodziewać ewentualnych złóż nadających się do eksploatacji w rejonie na zachód od wsi Kukinia (wzgórza kemowe – pogranicze gmin Ustronie Morskie i Dygowo) oraz na wschód od wsi Rusowo.

Z pewnością w podłożu skorupy ziemskiej pod obszarem gminy Ustronie Morskie mogą występować złoża solanek, o podobnym składzie jak w Kołobrzegu. Przemawia za tym fakt, że gmina ta leży na obszarze Antykliny Kołobrzesckiej, zasobnej w solanki o działaniu balneologicznym. Dowodem na to jest fakt, że w XIII wieku w Kukini była ważona sól pochodząca ze źródła solankowego leżącego w okolicy tej wsi.

Surowce organiczne

Z innych utworów czwartorzędowych, jednakże pochodzenia organicznego, szczególnie licznie występują torfy i gytie. Rozlokowane są one na całej powierzchni gminy, a szczególnie obficie występują na równinie bagiennej, w dolinie Pyszki, na obszarze Kołobrzesckiego Lasu. W sąsiedniej gminie i mieście Kołobrzeg torfy niskie leżące w ciągu równiny bagiennej są eksploatowane dla celów balneologicznych.

Torf jest bardzo młodym z punktu widzenia nauk geologicznych tworem naturalnym. Jego pokłady tworzyły się w okresie holoceniście.

Obszar Ustronia Morskiego obejmuje swoim zasięgiem obszary gdzie zlokalizowane są pokłady torfu znajdujące się w zagłębieniach wytopiskowych i dolinach bagiennych. Trzon pokładów torfu występuje na równinie bagiennej. Jego pokłady ciągną się z licznymi odnogami od granicy zachodniej gminy do centrum Ustronia Morskiego. Jego szerokość wynosi około 500 m a miąższość torfów max. wynosi nawet prawie 5 metrów.

Jest to torf głównie olesowy oraz olesowo - turzycowiskowy, o niskiej popielności wynoszącej około 15 %. Pokłady te stanowią tylko część pokładów torfu zalegających na obszarze doliny przymorskiej na odcinku Podczele – Bagicz - Ustronie Morskie. Całe to torfowisko ma powierzchnię około 290 ha przy zasobności około 8 mln m³. Dno tego złoża wyścielają pokłady gytii ilastej o zasobach około 1,8 mln m³. Stopień rozkładu tego torfu w tym złożu wynosi 40 %. Niestety zasoby tego torfu, ze względu na pozostawanie w zasięgu występowania zasolonych wód gruntowych i wykonanej w latach minionych bardzo stanowczej melioracji prowadzącej do przesuszenia torfu, nie stanowią odpowiedniego surowca dla celów balneologicznych, tak jak ma to miejsce w sąsiadującym Kołobrzegu.

Torf w minionych latach był przedmiotem eksploatacji. Można to naocznie stwierdzić dzisiaj w terenie lub studiując mapy sprzed kilkadziesiąt lat. Łącznie pokłady torfu niskiego

leżące w pradolinie przymorskiej na torfowisku tym zostały eksploatowane na powierzchni około 45 ha (dot. to zarówno gminy Ustronie Morskie, jak i gminy Kołobrzeg).

Niewielkie zasoby także torfu niskiego występują w granicach dzisiejszego Kołobrzесьkiego Lasu w obniżeniach równiny denno – morenowej. Łącznie na tym obszarze zajmują one prawie 50 ha i posiadają zasoby do 1 mln m³. Ich miąższość średnia kształtuje się na poziomie blisko 2 m, a max. ponad 5 m.

Zasoby torfu niskiego występują również na całej długości doliny Malechowskiej Strugi. Jego szerokość waha się w granicach do 300 metrów. Znajduje się tu torf utworzony na piaskach i mułkach den dolinnych i zagłębień. Kolejne duże złoża występuje w obrębie wsi Kukinia. W lokalnym obniżeniu znajduje się soczewka pokładu torfu niskiego, w kształcie elipsy o średnicy 1,2 x 0,9 km, obecnie porośniętego drzewostanem olszy czarnej. On także był przedmiotem eksploatacji górniczej dla celów najprawdopodobniej grzewczych.

Kolejnym dużym torfowiskiem jest torfowisko niskie w rejonie Rusowa. Leży ono na granicy gminy Ustronie Morskie i Dygowo. Jego powierzchnia wynosi około 30 ha, a zasoby są oceniane na około 450 tys. m³. Torfowisko to pod względem historii powstania zaliczane jest do torfowisk olesowych. W złożu tym występuje również gytia o zasobach przekraczających zasoby torfu.

W gminie znajduje się także kilkadziesiąt małych soczewek torfu, głównie niskiego, o powierzchni około 1 ha, występujących na obszarze równiny denno – morenowej w lokalnych obniżeniach terenu. I one także były w części przedmiotem eksploatacji.

Torfowiska przejściowe i wysokie występują w tej gminie sporadycznie. Niewielkie ich oczka zlokalizowane są między Rusowem a Stojkowem.

5. Wyniki Inwentaryzacji

5.1. Ukształtowanie powierzchni gminy

Teren gminy Ustronia Morskiego generalnie podnosi się systematycznie od morza w kierunku południowym. Sąsiedztwo Morza Bałtyckiego stanowi o położeniu tej gminy na takich a nie innych rzędnych nad poziomem morza. Wysokość ta, w zależności od miejsca położenia waha się od 0,0 m npm do prawie 35 m npm. Również taka tendencja występuje we wschodniej części gminy, gdzie przepływa rzeka Czerwona i jej dopływ Łopieniczka. Jednakże nawet w centralnej i południowej części obszaru gminy znajdują się lokalne obniżenia leżące na rzędnej poniżej 10 m npm. Takie obszary są głównie miejscem występowania złóż torfu, jak ma to miejsce w rejonie Rusowa, gdzie znajduje się obszar źródliskowy jednej z dopływów Pyski.

Układ granic tej gminy oraz położenie sprawiają, że w gminie tej najdalej oddalony od wybrzeża punkt jest położony w odległości około 10 km. Znaczy to, że na każdy kilometr gminy położony na południe od morza przypada 3 m wzniesienia terenu.

Pomimo, że gmina ta leży bezpośrednio nad morzem występują tu wzniesienia morenowe przekraczające 25 m npm, wyróżniające się w nadmorskim krajobrazie. Z tego powodu społeczność żyjąca tu przed 1945 większości z nich nadała nazwy własne. Do dzisiaj nazwę własną, identyczną z nazwą niemiecką *Schife Berg*, posiada jedynie góra, „Krzywa Góra”, jedna z najwyższych w gminie. Leży ona w zachodniej części gminy, w obrębie kompleksu leśnego Nadl. Gościno zwanego Kołobrzeskim Lasem i wznosi się na wysokość 33 m npm. Ten kompleks leśny wchodzi w skład Obszaru Chronionego Krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski”, i dzięki tej górze stanowi element wyróżniający się w tym obszarze chronionym. Kolejnym wzniesieniem o rzędnej przekraczającej 30 m npm jest bezimienny pagórek leżący między kompleksem Kołobzieskiego Lasu a miejscowością Kukinka.

Jednakże najwyższym wzniesieniem na terenie gminy jest bezimienny pagórek leżący w sąsiedztwie osady Gwizd, a wznoszący się na wysokość ponad 34 m npm. Od tego miejsca teren obniża się w kierunku wschodnim ku dolinie rzeki Czerwonej i jej dopływów.

Z pewnością do wyróżniających się w terenie obiektów należy zaliczyć klif nadmorski, wznoszący się miejscami na wysokość ponad 5 m npm, miejscami nawet ponad 10 m npm. Dodatkowym elementem wyróżniającym go w terenie, sprawiając, że jest on widoczny z daleka jest drzewostan bukowy rosnący na jego skarpie w północno – wschodniej części gminy.

Powierzchnia terenu gminy jest lekko pofałdowana, występują obszary bezodpływowe, oczka wytopiskowe, oraz doliny boczne w strefach przykrawędziowych. Większość obszaru gminy Ustronie Morskie znajduje się na wysokości 15 - 25 m npm, z tym że kulminacja terenowa położona pomiędzy Kądzielnem i Stramnicą osiąga wysokość do 35 m npm. Z kolei obszary najniżej położone leżą w obrębie równiny bagiennej. Tam rzędne wysokości nie przekraczają – 3 m npm. Na obszarze tej gminy nie występują obszary depresyjne, chociaż kilka kilometrów na zachód od granic gminy Ustronie Morskie, w gminie Kołobrzeg takie przypadki mają miejsce.

Analizując mapy geomorfologiczne oraz fizyczne, a także prowadząc obserwacje w terenie rodzi się spostrzeżenie, że główne formy krajobrazowe w tej gminie i w gminach sąsiadujących, uformowane zostały równoleżnikowo. Ten pasmowo - równoleżnikowy układ głównych jednostek fizyczno-geograficznych przecinają doliny rzeczne przebiegające z południa na północ. Są to dolina Parsęty a także rzek mających odrębną, morską zlewnię wód.

Do takich niewątpliwie należy Czerwona, Błotnica czy też Dębosznicza. Są to szerokie i głębokie doliny.

W krajobrazie tej gminy wyróżnić można kilka podstawowych jednostek powstałych w trakcie czwartorzędu, kiedy to „modelowana” była dzisiejsza powierzchnia ziemi. Są to:

- wybrzeże morskie,
- brzeg wysoczyzny morenowej,
- równina bagienna,
- równina denno – morenowa,
- wzniesienia moreny czołowej,
- dna dolin rzecznych i rynien glacialnych.

Oprócz elementów wybrzeża morskiego obejmującego brzeg morza i plaże, wszystkie inne położone są na obszarze wysoczyzny morenowej, której rzeźbę urozmaicają: szerokie o płaskich dnach doliny wypełnione torfami, liczne niewielkie obniżenia wytopiskowe oraz niewielkie wzniesienia będące pagórkami morenowymi.

Odcinek wybrzeża morskiego na odcinku tej gminy jest jednym z obszarów cenniejszych krajobrazowo. Na to składa się zróżnicowanie tego pasa pod względem budowy i walorów estetycznych. W zachodniej części gminy na wysokości Bagicza odcinek brzegu morskiego plaża pod względem szerokości jest zmienna. Mamy tu do czynienia z dwoma diametralnie różnymi formami brzegowymi, z pasem wydmy, o różnej szerokości budowanym przez piaski eoliczne i wybrzeżem klifowym, wznoszącym się miejscami na wysokość przekraczającą nawet 10 m n.p.m. Stanowi on krawędź wysoczyzny morenowej, która od niepamiętnych czasów jest poddawana „niszczycielskiemu” działaniu wód Bałtyku i wiatrów. O intensywności tego procesu świadczy to, że jest on corocznie niszczone, tam gdzie nie jest zabezpieczony przed takim oddziaływaniem, do 1 m w głąb. Dzięki temu krajobraz takiego odcinka jest krajobrazem zmiennym, aktywnym.

Ograniczona od północy, z reguły umocnionym brzegiem klifowym, wysoczyzna morenowa przechodzi bez wyraźnych krawędzi w kilkusetmetrową dolinę przymorską. Rzędne wysokości w obrębie zatorfionej doliny przymorskiej wynoszą od 0,5 m n.p.m. do 2,5 m n.p.m. Nachylenie dna bagienną równiną wskazuje na odpływ wód ekstraglacialnych ku dolinie Parsęty. Niegdyś teren ten był silnie podmokły. Jednakże prace melioracyjne, które jeszcze prowadzono po 1945 r. spowodowały radykalne przekształcenie tego bardzo interesującego z przyrodniczego punktu widzenia obszaru, stanowiącego korytarz ekologiczny.

Wyżej wskazano na naturalne elementy wyróżniające się w terenie. Jednakże nie tylko

one stanowią o zróżnicowaniu rzeźby terenu. Do takich elementów podnoszących walory krajobrazowe można zaliczyć licznie występujące tu obniżenia terenu. Wśród nich są i takie, których rzędna powierzchni leży na wysokości 0,5 m npm. Takim obszarem jest dolina bagienna ciągnąca się z zachodu na wschód pomiędzy drogą nr 11 Kołobrzeg – Koszalin a wybrzeżem morskim, która ograniczona jest wzniesieniami równiny denno – morenowej leżącymi na wysokość do 10 m npm.

Obniżenia takie, jednakże nie charakteryzujące się tak niską rzędną powierzchni npm rozlokowane są na obszarze całej gminy. Przeplatają się one nawzajem ze wzniesieniami wzgórz moren czołowych i wzniesieniami równiny denno – morenowej, co jest elementem charakterystycznym dla krajobrazu polodowcowego.

5.2. Głazy i głazowiska

Przeprowadzona lustracja terenowa wykazała obecność licznie występujących tu małych i średnich kamieni i głazów, skoncentrowanych na obrzeżach pól, głównie wyoranych w trakcie prac polowych. Jednakże nie natrafiono na egzemplarze okazałe, które można by określić jako pomnikowe eratyki, tj. o obwodzie przekraczającym 3 m.

Jedynym miejscem, gdzie okresowo pokazują się głazy jest wybrzeże klifowe. W wyniku procesu abrazji są wymywane z glin zwałowych wysoczyzny morenowej. Tym niemniej zjawisko nie należy do częstych.

O obecności w tej gminie okazałych głazów można przekonać się po starych budowlach tu istniejących. Jedną z takich jest kościół w Rusowie, w znacznej części zbudowany z polnych głazów, nawet o średnicy do 1 metra. Również w tej miejscowości jeszcze w XIX wieku, na jego rogatkach stał olbrzymi głaz narzutowy, upamiętniający zbrodnie popełnione w tym miejscu, i będący swego rodzaju krzyżem pokutnym.

5.3. Odkrywki

Na obszarze gminy Ustronie Morskie brak jest większych sztucznych odsłonień terenu, będących miejscami po dawnych lub obecnie funkcjonujących żwirowniach, wyrobiskach gliny, kopalniach odkrywkowych. Oczywiście na obszarze gminy występują w kilkunastu miejscach ślady po dawnej eksploatacji żwiru czy gliny dla potrzeb własnych gospodarstw i budowy budynków o ścianach szachulcowych. Jednakże żadne z nich nie stanowią obszaru cennego i godnego ochrony np. jako stanowisko dokumentacyjne, pomnik przyrody lub też rezerwat geologiczny.

Ponadto na obszarze gminy występuje obiekt, będący naturalną odkrywką geologiczną, posiadającą bardzo wysokie walory merytoryczne i dydaktyczne. Jest nim klif nadmorski.

Stanowi on krawędź wysoczyzny morenowej. Występujące tu procesy abrazyjne okresowo odsłaniają nowe warstwy (przekroje) geologiczne tej formacji, przez co możliwe jest na bieżąco, jak w muzeum lub wystawie geologicznej, śledzenie budowy geologicznej tego fragmentu obszaru. Pomimo, że klif ten jest chroniony przez Urząd Morski na mocy przepisów stosowanych do ochrony wybrzeża morskiego, to jednak wydaje się, że powinien on na całej swej długości uzyskać status stanowiska dokumentacyjnego. Działania takie nie tylko służyłyby celom dydaktycznym i edukacyjnym, ale także stanowiłyby skuteczną zaporę dla zakusów niektórych osób, które chciałyby zabudować krawędź wysoczyzny, tuż przy klifie, obiektami służącymi turystyce.

5.4. Walory krajobrazowe wód

Jedynie wody morskie są ważnym składnikiem środowiska geograficznego i przyrodniczego gminy Ustronie. M.in. dla walorów widokowych od lat przez cały rok przyjeżdżają tu ludzie, odbywają o różnych porach dnia spacer, lub przybywają nad brzeg morza o wschodzie i zachodzie słońca dla podziwiania tego zjawiska nad linią horyzontu będącą w całości linią morza.

W tym miejscu należy wspomnieć o walorach dolin Malechowskiej Strugi i Łopieniczki, które ze względu na dużą deniwelację terenu wyróżniają się w terenie tej gminy.

5.5. Walory krajobrazowe lasów

Kołobrzeg wraz z uzyskaniem praw miejskich w 1255 roku otrzymał Kołobrzeski Las, ciągnący się wówczas na wschód wzdłuż wybrzeża aż do jeziora Jamno. Tak rozwlekły las potrzebny był, m.in. do pozyskiwania drewna, które służyło jako opał przy produkcji soli i do wypalania cegieł.

Z pewnością dzisiejszy kompleks Kołobrzeskiego Lasu nie przypomina ówczesnego. Obecnie lasy i zadrzewienia w Ustroniu Morskim zajmują blisko 30% powierzchni obszaru gminy. Trzy kompleksy leśne posiadają duże walory krajobrazowe, ze względu na:

- drzewostany liściaste, a więc duża dynamika kolorystyczna i zmienność zależnie od pory roku,
- ich ekspozycję – na obszarze wzniesień oraz na klifie.

Tymi drzewostanami są Kołobrzeski Las i Łasiński Las będące w zarządzie Nadl. Gościno oraz drzewostany rosnące na wybrzeżu klifowym, będące w zarządzie Urzędu Morskiego. Są to drzewostany głównie w starszych klasach wieku, przez to okazałe. Na obszarze Kołobrzeskiego Lasu rośnie wiele egzemplarzy drzew dorodnych i okazałych,

spełniających wymogi dla ochrony jako pomniki przyrody. Tutaj właśnie rosną, m.in. dąb „Bolesław” i „Warcisław”, uważane za jedne z najstarszych w kraju.

5.6. Wartościowe krajobrazowo obiekty kulturowe

W gminie Ustronie Morskie nie występuje duże nagromadzenie obiektów powstałych ręką człowieka o dużych walorach kulturowych i krajobrazowych. Wynika to z tego, że na przestrzeni wieków obszar tej gminy nie podlegał większym przeobrażeniom gospodarczym i kulturowym, demograficznym, a także krajobrazowym.

Pomimo, że obszar pomiędzy Kołobrzegiem a Mielnem już od XIII w. był miejscem intensywnego osadnictwa, to tereny dzisiejszej gminy przez długi czas pozostawały praktycznie w stanie niezmienionym. Na terenach tych przez długi czas dominowały lasy i torfowiska. Widać to jeszcze na mapach z końca XVIII wieku. Pozostałości tych kompleksów istnieją do dziś.

Mając na uwadze definicję Kondrackiego w zakresie krajobrazu naturalnego poniżej, za autorami Studium (2000) oraz na podstawie danych znajdujących się w zasobach służb ochrony zabytków, ANR, a także danych literaturowych, scharakteryzowano walory krajobrazowe poszczególnych miejscowości leżących w gminie Ustronie Morskie.

Bagicz

Wieś powstała około połowy XIII wieku. Dzisiaj praktycznie nie istnieje. Została po 1945 zlikwidowana przez stacjonujące w jej sąsiedztwie (dawne lotnisko niemieckie) przez 50 lat wojska sowieckie. W 1939 roku mieszkało tu 571 mieszkańców. Obecnie w Bagiczu mieszka tylko 10% stanu sprzed 1939 r.

Kukinia

Kukinia to jedna z dwóch najstarszych wsi gminy Ustronie Morskie, założona w średniowieczu. Powstała w drugiej połowie XIII wieku na miejscu wykarczowanego i wypalonego fragmentu Lasu Kołobrzieskiego. Leży przy starym trakcie, który wiódł z Koszalina, przez Rusowo do Kołobrzegu.

Wieś jest typową ulicówką ciągnącą się na długość około 1 km. Liczba mieszkańców w 1939 r. wynosiła 430, obecnie około połowy tej liczby. Osada w przeciągu całej swojej historii była wsią typowo włościańską. Nie było tu dworu, folwarku, a po 1945 r. nawet Państwowego Gospodarstwa Rolnego.

Jak podają dane źródłowe, jeszcze w latach osiemdziesiątych we wschodniej części wsi, znajdował się drewniany wiatrak, koźlak pochodzący z 2 połowy XIX w. Dzisiaj nie istnieje. Nawet na mapach brak informacji o dokładnym miejscu występowania tego obiektu, jak ma to

miejsce w sąsiedniej gminie Dygowo.

Kukinka

Powstała w połowie XIX wieku jako nowa osada, kolonia Kukinii, w której osiedlili się koloniści w 17 gospodarstwach rolnych zbudowanych dla nich w ramach akcji kolonizacyjnej. W 1905 roku mieszkało tu już 140 osób, obecnie połowa tej liczby. Przed 1939 r. Kukinka była bogatą wsią, działały tu: masarnia, piekarnia, mleczarnia, dwa młyny, kuźnia, a nawet sklep z artykułami kolonialnymi.

Rusowo

Na południowy zachód o centrum Rusowa, w odległości kilkuset metrów odkryto tu osadę z okresu wczesnej epoki żelaza (650 - 550 lat p.n.e.). Dokonane tu odkrycie oraz inne w tym rejonie, wg niektórych autorów, mogą sugerować, że przez Rusowo przebiegał „bursztynowy szlak”, który przez kilka tysiącleci łączył wybrzeże Bałtyku z krajami śródziemnomorskimi.

Wieś położona jest w sąsiedztwie obszaru źródliskowego Pyski. Rusowo to jedna z najstarszych wsi tej gminy. Osada została założona jako pastwisko, częściowo na terenach po wyrębie Lasu Kołobrzeskiego. Liczba mieszkańców w 1939 roku wynosiła 399. Obecnie mieszka tu podobna liczba osób.

W XIX wieku zbudowano tu piękny mieszkalny pałac, będący siedzibą rodową rodziny Schroder. Oprócz pałacu stworzono tu park krajobrazowy o charakterze romantyczno - naturalistycznym o powierzchni prawie 38 ha składający się z drzewostanu o charakterze parkowym i leśnym oraz łąki krajobrazowej.

Najcenniejszym zabytkiem tej wsi, i chyba całej gminy, jest gotycki kościół p.w. M.B. Różańcowej. Kościółek ten zlokalizowany jest na wzniesieniu najprawdopodobniej usypanym ręką ludzką. Liczy sobie ponad 600 lat i jest jedną z najstarszych świątyń chrześcijańskich na Pomorzu Środkowym. Kościółek usytuowano dokładnie na osi wschód - zachód, czyli jest on zwrócony miejscem przeznaczonym na główny ołtarz na Jerozolimę - Grób Pański. Świątynia zgodnie ze starym zwyczajem otoczona była cmentarzem grzebalnym. Dzisiaj po nim praktycznie niewiele zostało.

Uważa się, że ziemia leżąca wokół wsi jest najlepszą nie tylko w gminie ale i powiecie. Dzięki temu we wsi tej rozwija się rolnictwo. Tu także jej mieszkańcy zdecydowali się uruchomić gospodarstwa agroturystyczne.

Sianożęty

Sianożęty to wieś letniskowa położona w bezpośrednim sąsiedztwie morza, na zachód od Ustronia Morskiego o kilkusetletnim rodowodzie. Dziś, ta dawna osada rybacko - rolnicza,

to wciąż rozwijająca się miejscowość turystyczno – rolnicza. Jej szczególnym walorem jest położenie pomiędzy brzegiem Bałtyku, który jest tu wydumą a równina bagienną.

We wsi tej brak jest wybijających się zabytkowych obiektów kultury materialnej. Istniejące do dzisiaj domy i pensjonaty pochodzą głównie z XX wieku.

Ustronie Morskie

W przeszłości Ustronie Morskie było przede wszystkim wsią rolniczą, tylko mała grupa ludzi utrzymywała się z rybołówstwa. Nadmorskie położenie podkreśla herb Ustronia Morskiego, przedstawiający Gryfa stojącego na brzegu morza i trzymającego w „rękach” kwiatostan mikołajka nadmorskiego.

Podobnie jak Sianożęty Ustronie Morskie leży wzdłuż brzegu morskiego na długości 3,5 kilometra. Klif tutaj jest wysoki i stromo opadający ku plaży. Jego maksymalna wysokość dochodzi nawet do 16 m. Jest to swoisty ewenement w skali Wybrzeża Środkowego. W kronice szkolnej z 1885 roku, kronikarz odnotował, że w ostatnim stuleciu morze zabrało tu blisko 80 m lądu. W celu przeciwdziałania zaczęto stosować kilkadziesiąt lat temu różnego rodzaju umocnienia brzegu: wybiegające w morze drewniane ostrogi, betonowe płyty, betonowe opaski i gwiazdobloki. Pomimo tych zabezpieczeń morze, co roku niszczy tu część klifu, a także „zabiera plażę”.

Rozwój tej miejscowości jako osady letniskowej przypada na koniec XIX wieku. Przełomowym był rok 1905, kiedy to Ustronie otrzymało na wniosek miejscowej ludności od Cesarza Niemiec status siedziby władz gminnych. Jednocześnie została utworzona gmina. Niewątpliwą atrakcją Ustronia Morskiego jest przystań rybacka. Łodzie rybackie, które można tu oglądać wraz z wyposażeniem wyciągane są na plażę za pomocą wyciągu liniowego. Przystań rybacka należy do tych miejsc, które najczęściej odwiedzane są przez turystów.

Warto nadmienić, że w Ustroniu Morskim w okresie międzywojennym XX wieku powstała Pomorska Wyższa Szkoła Rolnicza (Pommersche Bauern – Hochschule). Jej obiekty były zlokalizowane przy dzisiejszej ul. Rolnej.

Gwizd, Wieniotowo, Olszynka

Wsie te pod kątem krajobrazu kulturowego nie przedstawiają większych walorów.

5.7. Zagospodarowanie turystyczne

Na terenie gminy istnieją warunki urozmaiconego spędzania wolnego czasu. Można tu korzystać z kąpielii morskich, plażowania, uprawiać sporty wodne, wędkarstwo nadbrzeżne, hippikę. Dużą atrakcję stanowią mola wybiegające na ponad 100 metrów w morze. Miłośnicy turystyki pieszej i rowerowej mogą korzystać ze specjalnie wyznaczonych szlaków

turystycznych ciągnących się wzdłuż wybrzeża morskiego. Do dyspozycji turystów pozostają boiska sportowe, korty tenisowe, sala gimnastyczna oraz sprzęt pływający oraz ośrodki sportów wodnych. Dużą popularnością cieszą się loty turystyczno - widokowe motolotnią, a także skoki spadochronowe, organizowane na terenie lotniska w Bagiczu. Tu też planuje się budowę wielu obiektów służących obsłudze turystyki pobytowej i przejazdowej. Zadaniem powyższego przedsięwzięcia jest stworzenie zabudowy turystycznej o wysokim standardzie europejskim, uatrakcyjnienie pobytu turystów krajowych i zagranicznych poprzez lepszą jego organizację, czynny wypoczynek i zapewnienie odpowiedniego standardu usług oraz wydłużenie sezonu turystycznego do całego roku.

Studium (2000) ocenia, że tereny rozwojowe w gminie dla celów turystycznych położone są przede wszystkim w wąskim pasie wzdłuż brzegu morskiego i obejmują wsie Bagicz, Sianożęty, Ustronie Morskie i Wieniotowo.

Szlaki turystyczne

Przed 1945 r. w gminie tej istniał czerwony szlak turystyczny prowadzący od dworca kolejowego w Bagiczu do dębu (obecnie noszącego nazwę „Bolesław”) znajdującego się na obszarze Kołobrzeskiego Lasu. Pierwsza znana edycja tego szlaku została zawarta w przewodniku po Kołobrzegu wydany w 1912 r. Na mapie tej zaznaczono także odnogi tego szlaku prowadzące do Podczela i Malechowa. Ta ostatnia nitka przebiegała przez leśną restaurację Malechowo (Malchobrück) leżącą także na terenie Kołobrzeskiego Lasu.

Po wojnie obszar na którym rośnie dąb był mało znany, ze względu na to, że nie był ogólnie dostępny do 1992 roku, w jego pobliżu znajdowało się lotnisko radzieckie. Obecnie do tego drzewa prowadzi ścieżka spacerowo – rowerowa. Dla uświetnienia tego miejsca 19 sierpnia 2000 r. miała miejsce uroczystość „chrzcin” tego dębu uważanego za najstarszy dąb szypułkowy w Polsce. Otrzymał on imię „Bolesław” dla upamiętnienia króla Bolesława Chrobrego. Drugi dąb, nieco młodszy, rosnący także na obszarze Kołobrzeskiego Lasu w trakcie tej uroczystości nadano imię „Warcisław”. Przy obu drzewach postawiono okolicznościowe tablice. Te uroczystości stały się kanwą do utworzenia pieszego szlaku turystycznego oznakowanego na kolor niebieski, a który uzyskał nazwę „Trzech Dębów”. Prowadzi on z Ustronia Morskiego przez Sianożęty, lotnisko Bagicz do trzech rosnących dębów bezimiennego, „Bolesława” i „Warcisława”. Dalej biegnie przez Stramniczkę, Stojkowo i Kukinię, aby skończyć się w Rusowie w miejscu zabytkowego parku. Całkowita długość tego szlaku wynosi około 20 km. Warto dodać, że dęby te są przedmiotem legendy, której bohaterem jest Bolesław Chrobry.

Przez gminę przebiega także szlak turystyczny biegnący wzdłuż brzegu morskiego, z

Kołobrzegu na wschód. W gminie tej szlak ten jest szlakiem przeznaczonym dla pieszych i rowerzystów. Jest to tzw. „Błękitny Szlak”. Obejmuje on kilka odcinków, m.in. szlak pieszy o długości 15 km, prowadzący wzdłuż wybrzeża morskiego w strefie chronionego krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski” do latarni w Gąskach, szlaki turystyki rowerowej o łącznej długości prawie 30 km, obejmuje trzy trasy:

- szlak niebieski z Ustronia Morskiego, przez Wieniotowo, Łasin, Pleśną, do latarni w Gąskach,
- szlak czerwony z Ustronia Morskiego, przez Sianożęty, Bagicz, Podczele do Kołobrzegu,
- szlak żółty z Ustronia Morskiego do Rusowa (przez Malechowo, Kukinkę i Kukinię) i z powrotem.

5.8. Stan środowiska naturalnego

Gmina charakteryzuje się dwoma istotnymi cechami: wybitnymi walorami krajobrazowo - przyrodniczymi i klimatyczno - zdrowotnymi w części północnej oraz żyznymi glebami zaliczonymi do wysokich klas bonitacyjnych III i IVa.

Generalnie stan czystości środowiska przyrodniczego w gminie Ustronie Morskie jest zadowalający, chociaż lokalnie występują zanieczyszczenia, jak również nastąpiły niekorzystne przekształcenia i dewastacje.

Obszar gminy, za wyjątkiem miejsc wskazanych w pkt 3, cechuje się względną równowagą ekologiczną, gdyż nie występują większe, istotne zagrożenia.

Określenie stanu czystości podstawowych elementów składowych środowiska nie jest proste do scharakteryzowania. Wynika to z faktu, że w tej gminie nie prowadzi się szeroko rozumianego monitoringu środowiska. Jego parametry można ocenić na podstawie danych z gmin sąsiadujących, tj. Dźwirzyna, Mielna i Kołobrzegu (za studium 2000 oraz danymi WIOŚ). Przedstawiają się one następująco:

Powietrze atmosferyczne

Stan powietrza atmosferycznego należy do dobrych. Należy przypuszczać, że w gminie Ustronie Morskie wartości zapylenia są podobne jak w Mielnie i Dźwirzynie, co odpowiada dopuszczalnym normom dla obszarów chronionych tj. $40 \text{ g/m}^2 / \text{rok}$.

Wody powierzchniowe

Wody powierzchniowe przybrzeżnej strefy morskiej należą do względnie czystych (wszystkie kąpieliska dopuszczone są przez SANEPID do użytkowania), natomiast wody rzek i niektórych rowów są zanieczyszczone. Zanieczyszczone są wody rzeki Malechowskiej

Strugi oraz rów opływający miejscowości Bagicz i Sianożęty, jak również rowy - dopływy rzeki Czerwonej. Są to zanieczyszczenia wieloczynnikowe chemiczne (fosfor, azot, a w rowie koło Bagicza produkty ropopochodne) oraz bakteriologiczne.

W latach dziewięćdziesiątych do zanieczyszczenia rzeki Czerwonej przyczyniały się w pewnej mierze odcieki z wylewiska nieczystości usytuowane koło wsi Kukinka.

Rowy melioracyjne przecinające wysoczyznę morenową (dopływy rzeki Łopieniczki - główny dopływ rzeki Czerwonej oraz dopływy Malechowskiej Strugi, a na południowym wschodzie rzeki Pyszki, dopływu Parsęty) nie posiadają obudowy biologicznej i są narażone na zanieczyszczenia środkami chemicznymi z uprawy pól.

Gleby i powierzchnia ziemi

Gleby wykazują znaczny stopień zakwaszenia. Gleby określone jako bardzo kwaśne i kwaśne zajmują 85 % powierzchni. Powoduje to ich degradację, obniża żyzność, sprzyja wchłanianiu zanieczyszczeń.

Nie wykazują natomiast skażeń metalami ciężkimi. Z 6 badanych stanowisk jedynie w 2 stwierdzono nieznaczną zawartość kadmu i w 1 zawartość niklu, pozostałe nie wykazały zwiększonej zawartości.

Gleby gminy pod względem zawartości zanieczyszczeń metalami ciężkimi zaliczono do grupy „O” (zanieczyszczenia w naturalnej ich zawartości).

Powierzchnia ziemi jest zanieczyszczona produktami ropopochodnymi w rejonie baz paliwowych dawnego lotniska w Bagiczu.

V OCHRONA PRZYRODY

Uwarunkowania ochrony przyrody tworzy splot elementów, na który składają się m.in.: sytuacja społeczno-gospodarcza, wymagania formalno-prawne oraz stwierdzony stan środowiska przyrodniczego w gminie. Przedstawione w niniejszym opracowaniu wyniki inwentaryzacji przyrodniczej pozwalają wskazać na uwarunkowania związane ze środowiskiem przyrodniczym.

Szata roślinna gminy nosi duże piętno gospodarki rolnej. Grunty rolne w przeszłości PGR-owskie nie są obecnie w pełni wykorzystywane, a użytki zielone stopniowo zarastają i przestają spełniać swoją rolę. Tereny nie użytkowane gospodarczo stają się jednocześnie siedliskiem różnych gatunków zwierząt, które nie niepokojone przez człowieka znajdują tu dla siebie korzystne warunki bytowania i rozrodu. Tak, więc załamanie gospodarki rolnej z jednej strony niesie z sobą pewne straty gospodarcze, z drugiej jednak przez wzbogacenie środowiska przyrodniczego prowadzi do zmiany wartości tych obszarów i umożliwia inne ich zagospodarowanie, np. turystyczne.

Na terenach nie użytkowanych można uznać za słusze zaniechanie konserwacji urządzeń melioracyjnych, gdyż ogranicza to straty wody tak potrzebnej w krajobrazie, ale skutkiem tego jest zarastanie łąk i zanikanie półkulturowych zespołów roślinnych, które były miejscem występowania cennych taksonów, np. storczyków łąkowych oraz związanej z tymi biotopami fauny zwłaszcza ptaków. W rozległych zatorfionych dolinach rozprzestrzeniają się ziołorośla i łożowiska, co prowadzi do unifikacji roślinności, kosztem jej różnorodności. W ciągu dalszej sukcesji rozwiną się tu lasy olszowe – bagiennie i łęgowe, bowiem na siedliska powróci samorzutnie roślinność dostosowana do cech biotopu. Taka jest prognoza na przyszłość, korzystna dla ekosystemów bagiennych z ich światem zwierzęcym, ale jednocześnie zabazającą różnorodność biologiczną. Dlatego w stosunku do wybranych obiektów przedstawiono projekt wprowadzenia czynnych form ochrony przyrody.

Lasy z reguły mają bliższy związek z naturalną roślinnością, ale jako lasy produkcyjne są urządzone według potrzeb gospodarki leśnej. Często odbiegają od roślinności potencjalnej, ze względu na dobór drzew o określonej wartości użytkowej. W gminie występują jednak partie leśne z cennymi starodrzewami o cechach naturalności. Ważne jest zachowanie takich enklaw przez realizację programów ochrony przewidzianych dla lasów państwowych.

Gmina posiada obszary i obiekty godne zachowania i ochrony. Proponując formy ochrony krajobrazu i przyrody ożywionej wzięto pod uwagę wyniki inwentaryzacji oraz istniejące

projekty ochronne, które nie doczekały się jeszcze realizacji, jak również zastaną sytuacją – obszary chronione już ustanowione. Wzięto również pod uwagę posiadane przez Biuro informacje o walorach gmin sąsiednich i propozycje ochrony w nich zawarte. Ma to na celu stworzenie możliwości planowania sieci terenów chronionych w skali województwa.

1. Obszary i obiekty cenne pod względem przyrodniczym

1.1. Istniejące w gminie obszary i obiekty chronione

- Ustawa o ochronie przyrody przewiduje różne formy ochrony przyrody. W gminie Ustronie Morskie istnieje 1 obiekt przestrzenny i 10 obiektów punktowych w postaci pomników przyrody powołanych na podstawie wymienionej ustawy.

1.1.1. Obszar chronionego krajobrazu

Na terenie gminy istnieje jeden obszar chronionego krajobrazu: „Koszaliński Pas Nadmorski”. Powołany został na podstawie ustawy o planowaniu przestrzennym (a nie na podstawie ustawy o ochronie przyrody) i wg Dziennika Urzędowego noszą nazwę stref chronionego krajobrazu. W niniejszym opracowaniu strefy te są traktowane jako obszary chronionego krajobrazu.

Forma ochrony i nazwa	Obszar Chronionego Krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski”
Podstawa prawna	Utworzony został w 1975 roku (Uchwała Wojewody z dnia 17 listopada 1975r. X/46/75, Nr 9. poz. 49).
Lokalizacja	W skład OChK wchodzi część obszaru gminy pomiędzy brzegiem morza a drogą krajową z Koszalina do Kołobrzegu oraz kompleks leśny Kołobrzесьkiego Lasu.
Cel i przedmiot ochrony	Zgodnie z zapisami ustawy o ochronie przyrody tworzenie takich form ochrony przyrody ma na celu ochronę wyróżniających się krajobrazowo terenów o różnych typach ekosystemów. Zagospodarowanie tych systemów powinno zapewnić stan względnej równowagi ekologicznej. Przedmiotem ochrony w tej gminie jest wybrzeże morskie obejmujące dwa typy form brzegowych: klif nadmorski i wydmy.
Opis walorów	Jest to obszar o powierzchni około 2 500 ha, tj. około połowy powierzchni gminy. Brzeg przechodzi w obniżającą się ku południu równinę bagienną, którą tworzą złoża torfu niskiego na powierzchni kilkuset hektarowe. Dalej teren wznosi się w kierunku południowym na wysokość blisko 35 m npm, gdzie znajduje się jedno z najwyższych w tej gminie wzgórz morenowych porośniętych drzewostanem Kołobrzесьkiego Lasu. W obrębie tego obszaru znajdują się doliny rzeczne Malechowskiej Strugi i cieków składających się na zlewnię Czerwonej, tworzące głębokie doliny ułożone prostopadłe do wybrzeża i pasowo do leżącej równiny bagiennej. W granicach OChK znajdują się siedliska ważne dla bytowania, cennych kręgowców, takich jak traszka zwyczajna, ropucha szara, żaby: jeziorkowa, trawna i moczarowa, jaszczurki: żyworodna i padalec, derkacz, kszysk, kania ruda i błotniaki: stawowy oraz łąkowy, świerszczak oraz strumieniówka, dzierzby, nietoperze i łasicowate. Teren tej gminy leżący w granicach OChK stanowi także korytarz ekologiczny, ważny dla migrujących wzdłuż Bałtyku organizmów. Wybrzeże Bałtyku jest okresowo wykorzystywane przez foki, które przed stu laty nawet tu mogły się

	rozradzać. Również jeszcze stosunkowo niedawno plaże Bałtyku, jak i łąki nadmorskie stanowiły z pewnością biotop dla lęgów ptaków siewkowatych, takich jak rzyk, kulik, krwawodziób, biegus zmienny, a być może także bekasik. Teren gminy leżący w granicach OChK stanowi fragment większego obszaru o randze regionalnej i krajowej. Całość obszaru stanowi przekrój różnych siedlisk, jakie wytworzyły się wzdłuż wybrzeża po przejściu lodowca.
Ocena walorów	Obszar o znaczeniu regionalnym.
Dyrektywa siedliskowa	Siedliska: wydmy piaszczyste na wybrzeżach Bałtyku, morskie wybrzeża klifowe, lasy mieszane na wydmach nadmorskich, wody stojące, torfowiska wysokie, lasy grądowe, żyzne buczyny, brzezina bagienna. Fauna: żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba wodna.
Dyrektywa ptasia	Bocian biały, kania ruda, derkacz, przepiórka, kszyszek, czajka, żuraw, siniak, dzięcioł czarny, dzierzba gąsiorek.
Konwencja Berneńska	Trasza zwyczajna, ropucha szara, żaba jeziorkowa, trawna, moczarowa, wodna, jaszczurka żyworodna i padalec, bocian biały, kania ruda, derkacz, kszyszek, przepiórka, żuraw, czajka, siniak, dzięcioł czarny, świerszczak oraz strumieniówka, dzierzby gąsiorek i srokosz, jeż, ryjówka aksamitna, nietoperze i łasicowate.
Zagrożenia	Typowe dla terenów nadmorskich, tj. obszar ten znajduje się pod silną presją osób zainteresowanych jego zabudową lub rozbudową istniejących ośrodków wypoczynkowych, melioracja łąk i pastwisk leżących w dolinie bagiennych, intensywna eksploatacja drzewostanów Kołobrzeskiego Lasu. Kolejnymi zagrożeniami są silna penetracja ludzka wynikająca ze zmiany sposobu zagospodarowania terenu gminy (z rolniczo - rybacko - leśnej na turystyczno - wypoczynkową), a co za tym idzie możliwość spowodowania pożaru przypadkowego lub celowego.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Nie stwierdzono w terenie urzędowego oznakowania granic obszaru chronionego. Podjąć działania dla jego oznakowania. W przyszłości realizować wszelkie prace zgodnie z zapisami w/w rozporządzenia Wojewody Zachodniopomorskiego z sierpnia 2003 r. oraz zapisami ustawy o ochronie przyrody.

1.1.2. Pomniki przyrody

W gminie Rozporządzeniem Wojewody zostało powołanych 9 pomników przyrody w formie pojedynczych drzew, grup drzew. 1 pomnik w postaci grupy drzew został powołany przez Radę Gminy.

Symbol na mapie 1: 25 000	Miejscowość	Opis obiektu	Nr orzeczenia
1.	Ustronie Morskie, przy boisku sportowym.	Buk zwyczajny o obw. 235 cm i dąb szypułkowy o obw. 300 cm.	Rozporządzenie nr 7/92 Woj. Kosz. z dnia 8 września 1992r. (Dz. Urz. Woj. Kosz. nr 15 z dnia 30 września 1992r)
2.	Łasiński Las, oddz. 311.Nadl. Gościno.	Daglezja zielona o obw. 380 cm.	Rozporządzenie nr 7/92 Woj. Kosz. z dnia 8 września 1992r. (Dz. Urz. Woj. Kosz. nr 15 z dnia 30 września 1992r)

3.	Łasiński Las, oddz. 311.Nadl. Gościno.	Dagleżja zielona o obw. 315 cm.	Rozporządzenie nr 7/92 Woj. Kosz. z dnia 8 września 1992r. (Dz. Urz. Woj. Kosz. nr 15 z dnia 30 września 1992r)
4.	Kołobrzeski Las oddz. 27a Nadl. Gościno.	2 dagleżje zielone o obw. 310 i 285 cm.	Rozporządzenie nr 7/92 Woj. Kosz. z dnia 8 września 1992r. (Dz. Urz. Woj. Kosz. nr 15 z dnia 30 września 1992r)
5.	Kołobrzeski Las oddz. 21f Nadl. Gościno.	Dąb szypułkowy „Bolesław” o obw. 691 cm.	Rozporządzenie nr 7/92 Woj. Kosz. z dnia 8 września 1992r. (Dz. Urz. Woj. Kosz. nr 15 z dnia 30 września 1992r)
6.	Kołobrzeski Las oddz. 19f Nadl. Gościno.	Dąb szypułkowy o obw. 455 cm.	Rozporządzenie nr 7/92 Woj. Kosz. z dnia 8 września 1992r. (Dz. Urz. Woj. Kosz. nr 15 z dnia 30 września 1992r)
7.	Kołobrzeski Las oddz. 19f Nadl. Gościno.	Dąb szypułkowy o obw. 455 cm.	Rozporządzenie nr 7/92 Woj. Kosz. z dnia 8 września 1992r. (Dz. Urz. Woj. Kosz. nr 15 z dnia 30 września 1992r)
8.	Lasy Nadl. Gościno oddz. 32c.	Grupa 4 żywotników zachodnich i 2 dagleżji zielonych o obw. 93-310 cm.	Uchwała Rady Gminy nr XXXIV/211/2001 z 19 września 2001r. (Dz. Urz. Woj. Zach. nr 41).
9.	Kołobrzeski Las oddz. 51b Nadl. Gościno.	Dąb szypułkowy „Warcisław” o obw. 618 cm.	Rozporządzenie nr 7/92 Woj. Kosz. z dnia 8 września 1992r. (Dz. Urz. Woj. Kosz. nr 15 z dnia 30 września 1992r)
10.	Ustronie Morskie, obok wydmy przy przystani rybackiej.	Grupa buków zwyczajnych o obw. 130-255cm.	Rozporządzenie nr 7/92 Woj. Kosz. z dnia 8 września 1992r. (Dz. Urz. Woj. Kosz. nr 15 z dnia 30 września 1992r)

1.1.3. Lasy ochronne

W gminie Ustronie Morskie część lasów jest chronionych (Ustawa o lasach z 28 września 1991r.) jako lasy znajdujące się w strefie ochrony uzdrowiskowej C oraz w obszarze chronionego krajobrazu. Zajmują one powierzchnię 1235,98 ha, w tym ca 500 ha zajmują lasy cenne przyrodniczo.

W lasach ochronnych obowiązują zasady ochrony i gospodarki wyrębowej, pielęgnacyjnej, określone w planach urządzenia lasów. Chroniony jest obszar leśny jako całość przed zmianą użytkowania. Część lasów dopuszczona jest dla penetracji turystycznej i rekreacyjnej (Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992 roku).

1.2. Obiekty przewidziane do ochrony zasobów przyrodniczych

Na terenie gminy Ustronie Morskie ochroną objęta jest duża część jej powierzchni. Nowy plan zagospodarowania przestrzennego powinien uwzględnić propozycje opisane w niniejszym opracowaniu. Przeprowadzona inwentaryzacja walorów w dużym stopniu rozszerza zakres form i przestrzeni proponowanej do ochrony. Wszystkie zaproponowane do ochrony obiekty wymagają opracowania dokumentacji według wymogów prawnych, a następnie zatwierdzenia przez odpowiedni organ (Wojewodę lub Radę Gminy). W rozporządzeniach powołujących obiekty powinny zostać określone szczegółowe wytyczne konserwatorskie gwarantujące zachowanie walorów przyrodniczych tych obszarów.

Do czasu powołania powierzchniowych form ochrony należy w planach zagospodarowania i Studium (...) zapisać, odnośnie tych obszarów, zakaz zmiany form użytkowania gruntów i w miarę możliwości wskazania konserwatorskie wymienione dla każdego z obszarów. Odnośnie terenów zaproponowanych do włączenia do użytków ekologicznych, należy także wprowadzić zakaz prywatyzacji gruntów państwowych lub innych nieprywatnych.

Poniżej wymieniono i omówiono obszary przewidziane do ochrony przez poszczególne zespoły autorskie operatów szczegółowych. Przedstawione zostały także konkluzje wynikające z całościowego spojrzenia na uwarunkowania przyrodnicze, a także w pewnym zakresie przestrzenne i gospodarcze gminy ustalone na podstawie dokumentów znajdujących się w gminie.

Obszary i obiekty na terenie gminy Ustronie Morskie, zasługujące na prawną ochronę i powołanie na podstawie ustawy o ochronie przyrody, podzielić można na następujące grupy:

- ☐ obszar chronionego krajobrazu,
- ☐ rezerwat przyrody,
- ☐ zespół przyrodniczo-krajobrazowy,
- ☐ użytki ekologiczne,
- ☐ pomniki przyrody.

1.2.1. Obszar chronionego krajobrazu

OChK obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspakajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Ustanowienie OChK nie wyklucza działalności człowieka na obszarze chronionym, jednakże nie może być ona sprzeczna z potrzebami zachowania stanu przyrody. Należy podkreślić, że

jest to bardzo korzystne dla człowieka i przyrody rozwiązanie umożliwiające zachowanie walorów krajobrazowych i środowiskowych chronionego terenu, tym samym stanowiąc o jego ciągłej atrakcyjności.

Na terenie gminy zaproponowano powiększenie już istniejącego OChK „Koszaliński Pas Nadmorski”

Forma ochrony i nazwa	Obszar Chronionego Krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski”
Lokalizacja	Gmina Ustronie Morskie, na S i SE drogi Kołobrzeg – Koszalin poprzez włączenie wsi Kukinia, Rusowo i Strachomino wraz z terenami je otaczającymi, na co składają się pola, łąki, torfowiska niskie, przejściowe i wysokie, a także włączenia obszaru źródłiskowego Pyski, tj. obszaru gdzie jeszcze sto lat temu znajdowało się jezioro Rusowo. W skład tego obszaru wszedłby również kompleks Łasińskiego Lasu.
Cel i przedmiot ochrony	Ochrona siedlisk gatunków zwierząt chronionych i rzadkich.
Opis walorów	Teren ten oprócz walorów krajobrazowych, poprzez obecność małych wodnych oczek polnych, dolin cieków płynących w kierunku północnym jest siedliskiem bytowania płazów, gadów ptaków i ssaków gatunków zaliczanych do cennych. Wśród nich do najrzadszych należy zaliczyć stanowiska traszki zwyczajnej, kumaka nizinnego, grzebiuszki, ropuchy szarej, żab zielonych i brunatnych, jaszczurki żyworodnej i beznogiej jaszczurki – padalca, zaskronica, błotniaka stawowego i łąkowego, kania rudej, derkacza, przepiórki, jaskółki brzegówki, żurawia, brodziec samotnego, także słonki i borsuka. Godnym podkreślenia jest także to, że w Rusowie gniazdują aż 6 par bociana białego. Natomiast w zwirowni w Strachominie stwierdzono stanowiska dwóch storczyków: najprawdopodobniej kruszczyka szerokolistnego i storczyka krwistego. Z elementów szaty roślinnej warto wskazać na brzegi misy dawnego jeziora Rusowo. Na jego skarpach rośnie co najmniej sto około stuletnich lub starszych egzemplarzy czereśni składających się na oddz. 332B – park. Każda z nich charakteryzuje się średnicą wynoszącą co najmniej 0,6 m. Są wśród nich egzemplarze osiągające nawet 1 m średnicy. Pomiędzy nimi rosną także okazałe egzemplarze dębów szypułkowych o średnicy przekraczającej nawet 1,2 m. Podsumowując można stwierdzić, że drzewostan ten, a właściwie starodrzew w całości spełnia wymogi dla jego ochrony jako drzewostan pomnikowy.
Ocena walorów	Obiekt o znaczeniu ponadregionalnym.
Dyrektywa siedliskowa	Siedliska: wydmy piaszczyste na wybrzeżach Bałtyku, morskie wybrzeża klifowe, lasy mieszane na wydmach nadmorskich, wody stojące, torfowiska wysokie, lasy grądowe, żyzne buczyny, brzezina bagienna. Fauna: kumak nizinny, grzebiuszka ziemna,
Dyrektywa ptasia	Błotniak stawowy i łąkowy, kania ruda, derkacz, przepiórka.
Konwencja Berneńska	Traszka zwyczajna, kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, żaby zielone i brunatne, jaszczurka żyworodna, padalec, zaskroniec, błotniak stawowy, derkacz, brzegówka, przepiórka.
Zagrożenia	Zanieczyszczenie wód, zwiększająca się penetracja terenu przez ludzi, kłusownictwo.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Wprowadzić w życie tę propozycję.

1.2.2. Rezerwat przyrody

Rezerваты przyrody obejmują obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Plan ochrony, którego sporządzenie jest w przypadku rezerwatów obowiązkowe, uwzględni wszelkie aspekty dotyczące zagrożeń i sposobów zapobiegania ich degradacji. Jednakże skomplikowana procedura powołania rezerwatu, jak również długi tok tworzenia planu ochrony, skłania do wskazania na istniejące przepisy o ochronie gatunkowej roślin i zwierząt (ANEKS), które w pewien sposób gwarantują ochronę tym unikalnym obszarom.

W obrębie rezerwatu wykluczone jest prowadzenie działalności nie związanej z ochroną chronionych elementów środowiska przyrodniczego (procesów, ekosystemów lub gatunków).

Na terenie gminy Ustronie Morskie do ochrony rezerwatowej zaproponowano jeden obiekt.

Forma ochrony i nazwa	Rezerwat przyrody „Torfowisko koło Rusowa”
Symbol i lokalizacja na mapie	R – 1 P 13
Lokalizacja	Rusowo, Oddz. 332A
Cel i przedmiot ochrony	Ochrona jedyne go, dobrze zachowanego torfowiska z kalsy <i>Scheuchzeria-Caricetea</i> , w interesującym stadium dynamicznym (pośrednim między torfowiskiem przejściowym i wysokim).
Opis walorów	Niewielkie, trudno dostępne torfowisko emersyjne, zarastające jezioro śródlądowe, otoczone okrajem z plem czermieniowym i dalej – olesem. W jeziorze – zbiorowisko <i>Nupharo-Nymphaeetum</i> , na torfowisku – Zb. <i>Sphagnum recurvum-Eriophorum angustifolium</i> , z nalotem sosny zwyczajnej i brzozy brodawkowej (2-3 m wysokości, rozproszone). Cenne gatunki: turzyca bagienna, żurawina błotna, wężianka pochwowata, w. wąskolistna, turzyca dzióbkowata, czermień błotna, zachyłka błotna, turzyca biała, bniec czerwony, grązel żółty, żabiściek pływający, torfowiec.
Ocena walorów	Obiekt o walorach ponadregionalnych.
Dyrektywa siedliskowa	Siedliska: torfowiska przejściowe i trzęsawiska, naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne.
Dyrektywa ptasia	Nie dotyczy.
Konwencja Berneńska	Nie dotyczy.
Zagrożenia	Naturalne procesy sukcesyjne – wkraczanie na otwarte torfowisko gatunków drzewiastych; na brzegu jeziora od strony olesu – zaśmiecenie przez wędkarzy.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	- zakaz wędkowania, - zachowanie stosunków wodnych, - ewentualnie usuwanie nalotu drzew.

1.2.3. Obszary Natura 2000

Europejska sieć ekologiczna NATURA 2000 jest krokiem Unii Europejskiej w kierunku trwałego zabezpieczenia zasobów przyrodniczych na obszarze państw członkowskich. Dlatego Rada Ministrów ratyfikowała m.in. następujące dyrektywy:

- * Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992r., w sprawie siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory, tzw. Dyrektywa Siedliskowa;
- * Dyrektywa 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1997r., w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków, tzw. Dyrektywa Ptasia.

Szerzej opisano je w punkcie 3.2 niniejszego rozdziału.

Mają one na celu powstanie wspólnej europejskiej sieci terenów chronionych, na którą składają się:

- obszary specjalnej ochrony - ptaków,
- specjalne obszary ochrony - siedlisk.

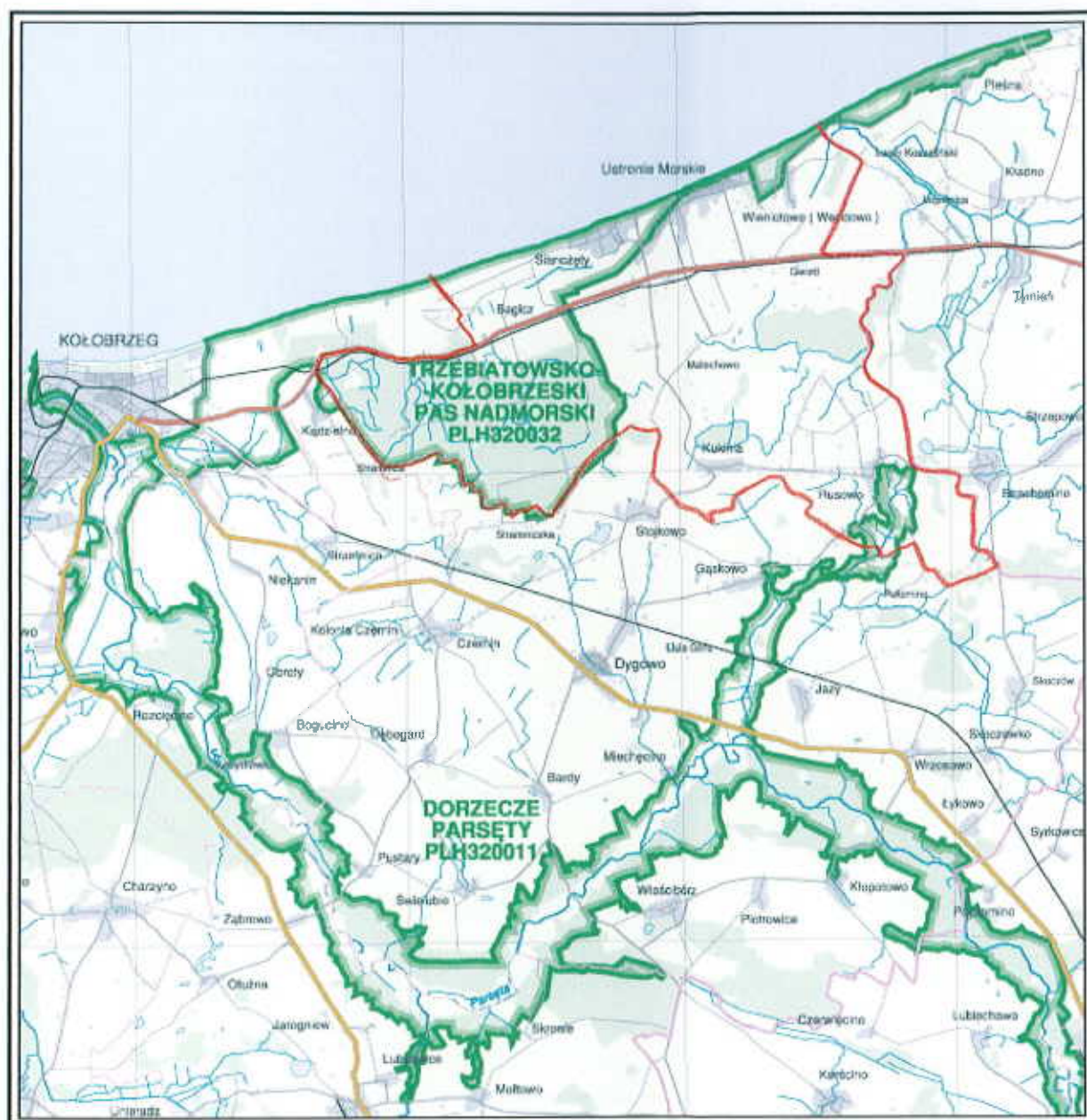
Zgodnie z art. 25 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. Nr 92. poz. 880. z 30 kwietnia 2004r.) obszar Natura 2000 może obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w ustawie o ochronie przyrody.

Na teren gminy Ustronie Morskie zachodzą granice trzech obszarów. Obszar ptasi to „Zatoka Pomorska” – kod PLB990003 – obejmująca wody Bałtyku przyległe do gminy Ustronie Morskie. Obszary siedliskowe to: „Trzebiatowsko-Kołobrzeski Pas Nadmorski” – kod PLH320032 oraz „Dorzecze Parsęty” kod PLH320011. Zarys granic tych obszarów przedstawiono na załączonych mapach.

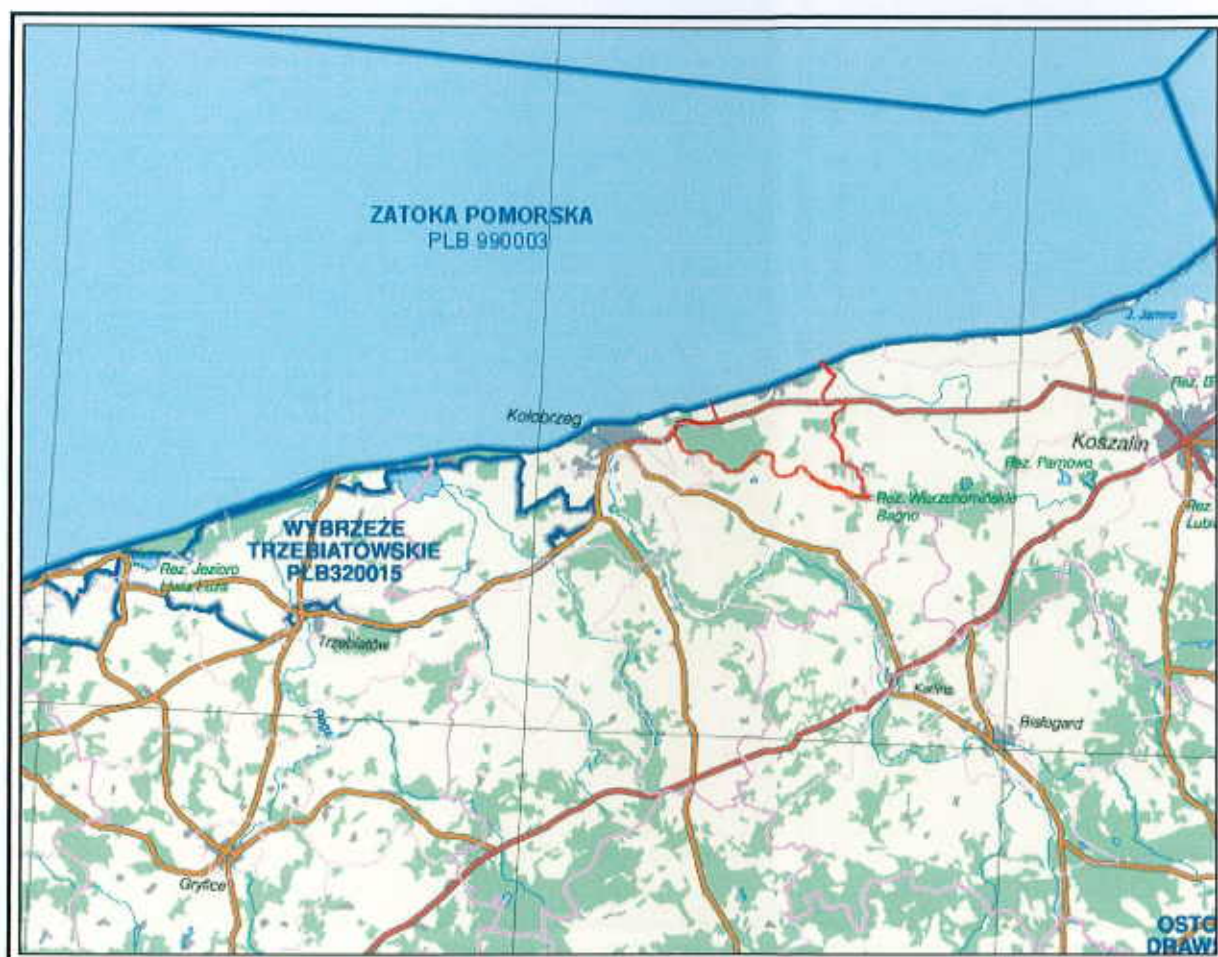
1.2.4. Zespół przyrodniczo-krajobrazowy

Ich celem jest ochrona fragmentów krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujących na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne. Działalność na terenach objętych tą formą ochrony uwarunkowana jest opracowaniem dla nich planu zagospodarowania przestrzennego. Plan ten winien uwzględniać postulaty przyrodników w aspekcie lokalizacji dróg, sieci osadniczej, projektowanych inwestycji itd. Stwarza to najkorzystniejsze warunki dla rzeczywistego zabezpieczenia istniejących na obszarze ZPK cennych niedużych obszarów i obiektów o małej odporności biologicznej na oddziaływania zewnętrzne.

Przeprowadzona inwentaryzacja przyrodnicza wykazała istnienie chronionych gatunków roślin i zwierząt oraz szczególne cechy geomorfologiczne terenu gminy. Zespół

terenie gminy **Ustronie Morskie**

Mapa 2. Zarys granic obszaru specjalnej ochrony (ptasi) Natura 2000 przylegającego do granicy gminy Ustronie Morskie

przyrodniczo - krajobrazowy, który proponujemy powołać jest pewnym podkreśleniem charakterystycznych dla tej gminy walorów. Nadanie im rangi obszaru chronionego skłoni właścicieli, decydentów i potencjalnych inwestorów do wnikliwego rozpatrywania problemów związanych z użytkowaniem tego terenu.

W granicach gminy proponuje się utworzenie **1 zespołu przyrodniczo-krajobrazowego**.

Forma ochrony i nazwa	Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Kolobrzeski Las”
Symbol i lokalizacja na mapie	ZPK-1 D – J 10 – 13
Lokalizacja	Podczele-Bagicz, oddz. 7-61.
Cel i przedmiot ochrony	Ochrona jednego z większych na polskim wybrzeżu kompleksów lasów liściastych z klasy <i>Quercus-Fagetum</i> z zachowanymi fragmentami starodrzewu (m.in. ponad 600-letnie dęby: Dąb Bolesław, Dąb Warcisław) i dwoma dużymi, śródleśnymi stawami.
Opis walorów	Żyzna buczyna niżowa <i>Galio odorati-Fagetum</i> zajmuje niemal 1/3 powierzchni gminy. W jej obrębie rozproszone są płaty olsu porzeczkowego <i>Ribesio nigri-Alnetum</i> oraz łągu jesionowo-olszowego <i>Fraxino-Alnetum</i> , skupiające się wokół licznych zagłębień terenu. Jeden z płatów w obrębie buczyny zaklasyfikowano jako fitocenozę łąkową (liczne pomnikowe okazy buków i dębów). W części zachodniej – dwa duże stawy z ekstensywną hodowlą amura i interesującą roślinnością. Cenne gatunki: tojeść gajowa, bez hedb, orlik pospolity, lnicza murowa, kruszczyk szerokolistny, przytulia wonna, żankiel zwyczajny, turzycza błada, turzycza pigułkowata, turzycza długokłosa, turzycza rzadkokłosa, szczaw gajowy, porzeczka czarna, bniec czerwony, złoć pochwolista, przylaszczka pospolita, cypryśnik błotny, skrzydłorzech kaukaski, przętka wodna, grzybień białe, pływacz zwyczajny, wywłócznik kłosowy, żabiściek pływający. Miejsce występowania: żaby moczarowej, traszki zwyczajnej, żaby trawnej, ropuchy szarej, żaby jeziorkowej, padalec zwyczajny, jaszczurka żyworodna, kruk, siniak, dzięcioł czarny, gołąb, mysz, kania ruda.
Ocena walorów	Obiekt o walorach regionalnych.
Dyrektywa siedliskowa	Siedliska: lasy strefy umiarkowanej Europy, żyzne buczyny, subatlantycki nizinny las łąkowy. Fauna: żaba moczarowa, żaba jeziorkowa.
Dyrektywa ptasia	Siniak, dzięcioł czarny, kania ruda.
Konwencja Berneńska	Żaba moczarowa, traszka zwyczajna, żaba trawna, ropucha szara, żaba jeziorkowa, padalec zwyczajny, jaszczurka żyworodna, kruk, siniak, dzięcioł czarny, gołąb, mysz, kania ruda.
Zagrożenia	Nadmierne wykorzystywanie gospodarcze drzewostanu, jego juwenalizacja, wprowadzanie obcych gatunków drzew
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	<ul style="list-style-type: none"> - objęcie ochroną zachowanych fragmentów ze starodrzewem, - stopniowa eliminacja obcych gatunków drzew i zastępowanie ich rodzimymi, typowymi dla siedliska, - zachowanie stosunków wodnych w zabagnionych nieckach terenu, - utrzymanie dotychczasowych metod gospodarowania w stawach.

1.2.5. Użytki ekologiczne

Zgodnie z art. 42 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. Nr 92. poz. 880. z 30 kwietnia 2004r.) użytkami ekologicznymi są „zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nie użytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania”.

Ustawa o ochronie przyrody dopuszcza powoływanie użytków ekologicznych zarówno przez wojewodę jak i przez gminy, które mogą dzięki temu kierując się troską o zachowanie największych wartości na obszarze swego administrowania skutecznie zadbać o zachowanie cennych przyrodniczo obiektów.

W wyniku inwentaryzacji przyrodniczej gminy Ustronie Morskie na jej terenie stwierdzono 11 obiektów odpowiadających ustawowej definicji użytku ekologicznego i wymagających ochrony ze względu na potrzeby ochrony różnorodności biologicznej i sprawnego funkcjonowania systemów ekologicznych. Opisy obiektów o podobnych walorach przyrodniczych zostały połączone.

Forma ochrony, symbol i lokalizacja na mapie	Użytek ekologiczny „Klify” UE – 1 <i>M,N 6,7</i>
Lokalizacja	Ustronie Morskie.
Cel i przedmiot ochrony	Ochrona inicjalnej i murawowej roślinności wydm u podnóży klifów, zboczy klifów, roślinności leśnej i zaroślowej w koronach klifów.
Opis walorów	Mimo silnej abrazji brzegu i presji turystycznej roślinność inicjalna i murawowa klifów na E od Ustronia Morskiego jest miejscami stosunkowo dobrze zachowana. Również w obrębie licznych, sztucznych nasadzeń (stabilizujących podłoże) spotkać można elementy naturalnej, interesującej roślinności. Zarośla w koronie klifów i na wtórnie usypanych wydmach stopniowo przechodzą w antropogenicznie zniekształcone fitocenozy pomorskiego lasu brzozowo-dębowego. Cenne gatunki: honkenia piaskowa, solanka kolczysta, lepiężnik kutnerowaty, rokitnik zwyczajny, kalina koralowa, bluszcz pospolity, wiciokrzew pomorski, gruszyczka okrągłolistna, korzeniówka zwyczajna, pszeniec gajowy.
Ocena walorów	Obiekt o walorach lokalnych.
Dyrektywa siedliskowa	Lasy mieszane na wydmach nadmorskich, pomorski las brzozowo-dębowy.
Dyrektywa ptasia	Nie dotyczy.
Konwencja Berneńska	Nie dotyczy.

Zagrożenia	Abrazja brzegu; wydeptywanie i zanieczyszczanie zaplecza plaży przez wczasowiczów.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Stworzenie wystarczającego zaplecza sanitarnego w sąsiedztwie plaży; skuteczne egzekwowanie zakazu wstępu na wydmy i klify; systematyczne uprzątnięcie terenu.

Forma ochrony, symbol i lokalizacja na mapie	Użytek ekologiczny „Korona i Zaplecze Klifu” UE – 2 G/L 8,9
Lokalizacja	Sianożęty-Bagicz.
Cel i przedmiot ochrony	Ochrona cennego przyrodniczo fragmentu roślinności pasa nadmorskiego.
Opis walorów	Do plaży dochodzi specyficznie wykształcona, żyzna buczyna niżowa, porastająca szczyt stopniowo wznoszącego się, niskiego klifu. Runo leśne jest zasypywane piaskiem, pojawiają się w nim psammofity, co nadaje buczynie wyjątkowy charakter. Na zapleczu buczyny rozwija się młoda fitocenoza olesu, a za nią (między lasem a drogą gruntową Sianożęty-Bagicz) mozaika napiaskowych muraw i wilgotnych łąk. W kilku podtapianych zagłębieniach, wśród wtórnie usypanych wydym, występuje interesująca roślinność bagienna. Cenne gatunki: kukulka plamista, kukulka krwista, turzyca Oedera, turzyca najeżona, sitowie jeziorne, szelężnik większy, konwalia majowa, bluszcz pospolity, przytulia wonna, turzyca piaszkowa, lepieźnik kutnerowaty.
Ocena walorów	Obiekt o walorach lokalnych.
Dyrektywa siedliskowa	Lasy strefy umiarkowanej Europy, żyzne buczyny.
Dyrektywa ptasia	Nie dotyczy.
Konwencja Berneńska	Nie dotyczy.
Zagrożenia	Penetracja od strony plaży przez wczasowiczów; rozbudowa Sianożęt.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Zabezpieczyć buczynę przed zaśmiecaniem i wydeptywaniem; zabezpieczyć podmokłe zagłębienia, wśród wtórnie usypanych wydym między drogą gruntową a klifem, przed rozbudową infrastruktury turystycznej i zmianą stosunków wodnych.

Forma ochrony, symbol i lokalizacja na mapie	Użytek ekologiczny „Oczko Śródpolne I – Ustronie Morskie” UE – 3 L 8
Lokalizacja	Ustronie Morskie.
Cel i przedmiot ochrony	Ochrona siedlisk marginalnych.
Opis walorów	Oczko wodne o powierzchni ok. 700 m ² jest zarybione. Jest jednym z bogatszych florystycznie oczek w gminie. Zanotowano 35 gatunków roślin i wyróżniono 5 zbiorowisk: <i>Elodeetum canadensis</i> , <i>Potametum natantis</i> , <i>Typhetum latifoliae</i> , <i>Caricetum acutiformis</i> , <i>Phallaridetum arundinaceae</i> . Cenne gatunki: ramienica <i>Chara foetida</i> , jeżogłówka pojedyncza, turzyca nibyciborowata, gwiazdnica błotna.
Ocena walorów	Obiekt o walorach lokalnych.
Dyrektywa siedliskowa	Nie dotyczy.
Dyrektywa ptasia	Nie dotyczy.
Konwencja Berneńska	Nie dotyczy.

Zagrożenia	Intensywne użytkowanie przez wędkarzy (zaśmiecenie terenu, wydeptywanie roślinności).
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Należy pozostawić panujące stosunki wodne oraz uprzątnąć teren (stare sieci, linki, żyłki, opakowania).

Forma ochrony, symbol i lokalizacja na mapie	Użytek ekologiczny „Oczko Śródpolne II – Ustronie Morskie” UE – 4 M 8
Lokalizacja	Ustronie Morskie.
Cel i przedmiot ochrony	Ochrona siedlisk marginalnych.
Opis walorów	Oczko wodne o powierzchni ok. 100 m ² otoczone jest pasem drzew. Zanotowano 29 gatunków roślin i wyróżniono 4 zbiorowiska: <i>Spirodeletum polyrhizae</i> , <i>Charetum foetidae</i> , <i>Potametum natantis</i> , <i>Typhetum latifoliae</i> . Cenne gatunki: ramienica <i>Chara foetida</i> , turzyca pęcherzykowata, marek szerokolistny.
Ocena walorów	Obiekt o walorach lokalnych.
Dyrektywa siedliskowa	Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic.
Dyrektywa ptasia	Nie dotyczy.
Konwencja Berneńska	Nie dotyczy.
Zagrożenia	Spływ biogenów z pól.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Należy utworzyć strefę otulinową, chroniącą obiekt przed środkami użytkowymi w rolnictwie.

Forma ochrony, symbol i lokalizacja na mapie	Użytek ekologiczny „Oczko Śródpolne I - Gwizd” UE – 5 N 8
Lokalizacja	Gwizd.
Cel i przedmiot ochrony	Ochrona siedlisk marginalnych.
Opis walorów	W zagłębieniu o powierzchni ok. 250 m ² zanotowano 31 gatunków roślin oraz wyróżniono 7 zbiorowisk, tworzących klasyczny układ strefowy: <i>Spirodeletum polyrhizae</i> , <i>Ceratophylletum demersi</i> , <i>Potametum natantis</i> , <i>Caricetum elatae</i> , <i>Caricetum garcilis</i> , <i>Caricetum vesicariae</i> , <i>Phallaridetum arundinaceae</i> . Cenne gatunki: turzyca sztywna, turzyca dzióbkowata, rogatek sztywny.
Ocena walorów	Obiekt o walorach lokalnych.
Dyrektywa siedliskowa	Nie dotyczy.
Dyrektywa ptasia	Nie dotyczy.
Konwencja Berneńska	Nie dotyczy.
Zagrożenia	Spływ biogenów z pól.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Należy utworzyć strefę ochronną, zabezpieczającą obiekt przed wpływem środków chemicznych, stosowanych w rolnictwie i zachować panujące stosunki wodne.

Forma ochrony, symbol i lokalizacja na mapie	Użytek ekologiczny „Oczko Spodpólne II - Gwizd” UE - 6 - N 9
Lokalizacja	Gwizd.
Cel i przedmiot ochrony	Ochrona siedlisk marginalnych.
Opis walorów	W zagłębieniu o powierzchni ok. 500 m ² zanotowano 24 gatunki roślin oraz wyróżniono 5 zbiorowisk: <i>Sparganietum erecti</i> , <i>Equisetum fluviatilis</i> , <i>Iridetum pseudacori</i> , <i>Caricetum elatae</i> , <i>Caricetum vesicariae</i> . Cenne gatunki: okrzężnica bagienna, turzycza sztywna, turzycza nibyciborowata, marek szerokolistny, gwiazdnica błotna.
Ocena walorów	Obiekt o walorach lokalnych.
Dyrektywa siedliskowa	Nie dotyczy.
Dyrektywa ptasia	Nie dotyczy.
Konwencja Berneńska	Nie dotyczy.
Zagrożenia	Spływ biogenów z pól, pojenie bydła.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Należy utworzyć strefę ochronną, zabezpieczającą obiekt przed biogenami z pól i zwierzętami gospodarskimi oraz w miarę możliwości polepszyć panujące stosunki wodne.

Forma ochrony, symbol i lokalizacja na mapie	Użytek ekologiczny „Przyleśne Oczko - Łasiński Las” UE - 7 - O 10
Lokalizacja	Gwizd.
Cel i przedmiot ochrony	Ochrona cennej przyrodniczo roślinności wodnej.
Opis walorów	W oczku wodnym, okresowo tworzącym rozlewisko obejmujące także sąsiadujący fragment lasu, rozwija się bardzo bujna populacja pływacza zwyczajnego. W centralnej części oczka tworzy się wysepka porośnięta przez zarośla wierzbowe. Cenne gatunki: grązel żółty, pływacz zwyczajny, wierzbownica błotna. Miejsce występowania: grzebiuszki ziemnej, żaby jeziorkowej, żaby moczarowej, ropuchy szarej i traszki zwyczajnej.
Ocena walorów	Obiekt o walorach lokalnych.
Dyrektywa siedliskowa	Gatunki fauny znajdujące się w dyrektywie: grzebiuszka ziemna, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa.
Dyrektywa ptasia	Nie dotyczy.
Konwencja Berneńska	Grzebiuszka ziemna, ropucha szara, żaby: jeziorkowa i moczarowa, traszka zwyczajna.
Zagrożenia	Brak.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Utrzymanie dotychczasowych stosunków wodnych; stworzenie strefy ochronnej, izolującej oczko od pobliskich pól.

Forma ochrony, symbol i lokalizacja na mapie	Użytek ekologiczny „Kopuła” UE - 8 - L M 12
Lokalizacja	Kukinia, oddz. 62.
Cel i przedmiot ochrony	Ochrona zdegradowanego biotopu torfowiska kopułowego (z szansą na regenerację) wraz z roślinnością.

Opis walorów	Fragmentarycznie wykształcone fitocenozy brzeziny bagienniej <i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , olesu <i>Ribeso nigri-Alnetum</i> oraz łożowiska <i>Salicetum pentandro-cinereae</i> rozwijają się na zdegradowanych torfach wysokich. Kompleks leśno-zaroślowy otoczony jest przez stosunkowo szeroki rów melioracyjny, pastwiska i pola. Przez wschodnią część torfowiska prowadzi szeroka droga, odsłaniająca luźny i nie zmurszały torf. W brzezynie – liczne, płytkie doły potorfowe. Cenne gatunki flory: turzyca długokłosa, kalina koralowa, kruszyna, siedmiopalecznik błotny, kruszczyk szerokolistny, jaskier skapopręcikowy, drabik drzewkowaty, bielistka siwa, torfowiec nastroszony i torfowiec bagienny. Gatunki fauny: traszka zwyczajna, grzebiuszka ziemna, ropucha szara i derkacz.
Ocena walorów	Obiekt o walorach lokalnych.
Dyrektywa siedliskowa	Lasy strefy umiarkowanej Europy, brzezina bagienna. Gatunki roślin: torfowiec nastroszony, torfowiec bagienny, bielistka siwa. Gatunki fauny: grzebiuszka ziemna.
Dyrektywa ptasia	Derkacz.
Konwencja Berneńska	Grzebiuszka ziemna, traszka zwyczajna, ropucha szara, derkacz.
Zagrożenia	Przesuszenie terenu (szeroki rów otaczający całe torfowisko kopułowe); w przeszłości – eksploatacja torfu (doły potorfowe).
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Należy przywrócić pierwotne stosunki wodne; ewentualnie – usunąć część zarośli wierzbowych, stwarzając otwarte siedliska, mogące sprzyjać ekspansji torfowców i regeneracji roślinności torfowiska kopułowego.

Forma ochrony, symbol i lokalizacja na mapie	Użytek ekologiczny „Kukinia” UE – 9 K / 3
Lokalizacja	Kukinia.
Cel i przedmiot ochrony	Ochrona siedlisk marginalnych.
Opis walorów	W zagłębieniu o powierzchni ok. 200 m ² i stromych zboczach, mimo dużych wahań lustra wody, utrzymuje się bogata roślinność. Zanotowano 42 gatunki roślin i wyróżniono 7 zbiorowisk: <i>Charetum hispidae</i> , <i>Scirpetum lacustris</i> , <i>Typhetum latifoliae</i> , <i>Sparganietum erecti</i> , <i>Eleocharitetum palustris</i> , <i>Phragmitetum australis</i> , <i>Caricetum acutiformis</i> . Cenne gatunki: ramienica kosmata <i>Chara hispida</i> , oczeret jeziorny <i>Scirpus lacustris</i> , sit spłaszczony.
Ocena walorów	Obiekt o walorach lokalnych.
Dyrektywa siedliskowa	Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łakami ramienic.
Dyrektywa ptasia	Nie dotyczy.
Konwencja Berneńska	Nie dotyczy.
Zagrożenia	Spływ biogenów z pobliskich pól i pastwiska; rozdeptywanie brzegu przez zwierzęta; silna melioracja terenu.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Stworzenie strefy ochronnej, zabezpieczającej oczko przed pasącymi się zwierzętami; w miarę możliwości – poprawa stosunków wodnych.

Forma ochrony, symbol i lokalizacja na mapie	Użytek ekologiczny „Rusowski Las” UE – 10 P 13,14
Lokalizacja	Rusowo.
Cel i przedmiot ochrony	Ochrona interesująco wykształconych pod względem fizjonomicznym fitocenoz grądowych oraz bagiennej roślinności leśnej i zaroślowej (łozowiska i ols porzeczkowy).
Opis walorów	Stare dęby i buki (o rozmiarach pomnikowych) w grądzie na stromych zboczach niecki terenu wytwarzają kaskadowe nasady pni. W centralnej części niecki występują młode fitocenozy olsu porzeczkowego, o tworzącej się dopiero strukturze kępkowej oraz bujnym runie, zdominowanym przez gatunki szuwarowe. Cenne gatunki: kruszczyk szerokolistny, kalina koralowa, bluszcz pospolity, bniec czerwony, zachyłka błotna, porzeczka czarna, fiołek błotny, sromotnik bezwstydnny.
Ocena walorów	Obiekt o walorach lokalnych.
Dyrektywa siedliskowa	Lasy grądowe <i>Stellario-Carpinetum</i> .
Dyrektywa ptasia	Nie dotyczy.
Konwencja Berneńska	Nie dotyczy.
Zagrożenia	Brak.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Objęcie ochroną pomnikowych okazów drzew; zachowanie obecnych stosunków wodnych.

Forma ochrony, symbol i lokalizacja na mapie	Użytek ekologiczny „Oczko” UE – 11 P 14
Lokalizacja	E od Rusowa.
Cel i przedmiot ochrony	Ochrona siedlisk gatunków zwierząt chronionych i rzadkich.
Opis walorów	Polne oczko wodne o średnicy około 100 m, zarastające wokół szuwarem trzcinowym i częściowo łożą. Siedlisko rozrodu kumaka nizinnego – jedyne w gminie, grzebiuszki zimnej, ropuchy szarej, żaby jeziorkowej, trawnej i moczarowej, a także kokoszki wodnej i trzcinniczka.
Ocena walorów	Obiekt o walorach lokalnych.
Dyrektywa siedliskowa	Gatunki fauny znajdujące się w dyrektywie: kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa.
Dyrektywa ptasia	Kokoszka wodna.
Konwencja Berneńska	Kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, żaby: jeziorkowa, trawna i moczarowa, kokoszka wodna, trzcinniczek.
Zagrożenia	Zanieczyszczenie wód, zwiększająca się penetracja terenu przez ludzi, pożary, kłusownictwo.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Wprowadzić w życie propozycję.

1.2.6. Pomniki przyrody

W gminie Ustronie Morskie stwierdzono 37 obiektów, które powinny być chronione jako pomniki przyrody. Są to pojedyncze drzewa, grupy drzew i aleje. W odniesieniu do drzew będących pomnikami przyrody zalecany jest ich podział na dwie kategorie ochronne - **ściłą i konserwatorską**, wynikający z celu ochrony i roli obiektu chronionego.

Dla pomnikowych drzew i alej, które spełniają rolę kulturową lub krajobrazową proponowana jest ochrona konserwatorska. Wobec obiektów tego rodzaju nie tylko dopuszczalne, ale wręcz wskazane jest dokonywanie zabiegów poprawiających i zabezpieczających ich stan zdrowotny oraz estetykę.

Te obiekty pomnikowe, które pełnią dużą rolę biocenotyczną (np. okazałe drzewa na terenach leśnych i rosnące na obrzeżach lasów) podlegają ochronie ścisłej wykluczającej stosowanie zabiegów ochronnych. Drzewa te chronione są aż do samoistnego całkowitego rozpadu.

Poniżej przedstawiono spis pomników przewidzianych do ochrony.

Symbol na mapie 1: 25 000	Miejscowość	Opis obiektu	Uwagi
1.	Przy drodze Łasin-Ustronie Morskie.	Topola kanadyjska o obw. 430 cm.	Ochrona konserwatorska.
2.	Przy drodze Łasin-Ustronie Morskie.	Topola kanadyjska o obw. 420 cm.	Ochrona konserwatorska.
3.	Przy drodze Łasin-Ustronie Morskie.	Topola kanadyjska o obw. 355 cm.	Ochrona konserwatorska.
4.	Buczyna na klifie W od Sianożętów.	Buk zwyczajny o obw. 345 cm.	Ochrona konserwatorska.
5.	Kołobrzeski Las oddz. 4g Nadl. Gościno.	Dąb szypułkowy o obw. 380 cm.	Ochrona ścisła.
6.	Kołobrzeski Las oddz. 4g Nadl. Gościno.	Dąb szypułkowy o obw. 350 cm.	Ochrona ścisła.
7.	Kołobrzeski Las oddz. 3h Nadl. Gościno.	Dąb szypułkowy o obw. 360 cm.	Ochrona ścisła.
8.	Kołobrzeski Las oddz. 4g Nadl. Gościno.	Dąb szypułkowy o obw. 330 cm.	Ochrona ścisła.
9.	Kołobrzeski Las oddz. 3j Nadl. Gościno.	Grupa kilkudziesięciu modrzewi europejskich o obw. 260-310 cm.	Ochrona ścisła.

10.	Koło brzeski Las oddz. 3h Nadl. Gościno.	Buk zwyczajny o obw. 425 cm.	Ochrona ścisła.
11.	Koło brzeski Las oddz. 3h Nadl. Gościno.	Buk zwyczajny o obw. 405 cm.	Ochrona ścisła.
12.	Koło brzeski Las oddz. 4g Nadl. Gościno.	Buk zwyczajny o obw. 360 cm.	Ochrona ścisła.
13.	Koło brzeski Las oddz. 4g Nadl. Gościno.	Buk zwyczajny o obw. 375 cm.	Ochrona ścisła.
14.	Koło brzeski Las oddz. 3h Nadl. Gościno.	Buk zwyczajny o obw. 345 cm.	Ochrona ścisła.
15.	Koło brzeski Las oddz. 4g Nadl. Gościno.	Buk zwyczajny o obw. 345 cm.	Ochrona ścisła.
16.	Koło brzeski Las oddz. 3h Nadl. Gościno – przy stacji PKP.	Buk zwyczajny o obw. 325 cm.	Ochrona konserwatorska.
17.	Koło brzeski Las oddz. 3h Nadl. Gościno.	Buk zwyczajny o obw. 310 cm.	Ochrona ścisła.
18.	Koło brzeski Las oddz. 3h Nadl. Gościno.	Dąb szypułkowy o obw. 545 cm.	Ochrona ścisła.
19.	Koło brzeski Las oddz. 3h Nadl. Gościno.	Dąb szypułkowy o obw. 450 cm.	Ochrona ścisła.
20.	Koło brzeski Las oddz. 3h Nadl. Gościno.	Dąb szypułkowy o obw. 430 cm.	Ochrona ścisła.
21.	Koło brzeski Las oddz. 3h Nadl. Gościno.	Dąb szypułkowy o obw. 425 cm.	Ochrona ścisła.
22.	Koło brzeski Las oddz. 3h Nadl. Gościno.	Dąb szypułkowy o obw. 400 cm.	Ochrona ścisła.
23.	Koło brzeski Las oddz. 3h Nadl. Gościno – przy stacji PKP.	Dąb szypułkowy o obw. 545 cm.	Ochrona konserwatorska.
24.	Koło brzeski Las oddz. 3j Nadl. Gościno.	Modrzew europejski o obw. 310 cm.	Ochrona ścisła.
25.	Łasiński Las oddz. 311 Nadl. Gościno.	Buk zwyczajny o obw. 235 cm.	Ochrona ścisła.
26.	Koło brzeski Las, przy stawach oddz. 14h Nadl. Gościno.	Dwa cypryśniki błotne, jeden rozdwojony o obw. 280 i 90+65 cm.	Ochrona konserwatorska.
27.	Koło brzeski Las oddz. 19b Nadl. Gościno.	Dąb szypułkowy o obw. 395 cm.	Ochrona ścisła.
28.	Koło brzeski Las oddz. 20b Nadl. Gościno.	Modrzew europejski o obw. 350 cm.	Ochrona ścisła.

29.	Kołobrzeski Las oddz. 19f Nadl. Gościno.	Grupa kilkunastu daglezi zielonych i żywotników olbrzymich o obw. 240-275 cm.	Ochrona ścisła.
30.	Rusowo, aleja przy parku.	Kasztanowiec biały o obw. 360 cm.	Ochrona konserwatorska.
31.	Rusowo, aleja przy parku.	Kasztanowiec biały o obw. 358 cm.	Ochrona konserwatorska.
32.	Grąd przy parku w Rusowie oddz. 332Bf.	Dąb szypułkowy o obw. 480 cm.	Ochrona ścisła.
33.	Grąd przy parku w Rusowie oddz. 332Bf.	Dąb szypułkowy o obw. 400 cm.	Ochrona ścisła.
34.	Grąd przy parku w Rusowie oddz. 332Bf.	Dąb szypułkowy o obw. 370 cm.	Ochrona ścisła.
35.	Grąd przy parku w Rusowie oddz. 332Bf.	Dąb szypułkowy o obw. 350 cm.	Ochrona ścisła.
36.	Rusowo, przy głównym skrzyżowaniu.	Jesion wyniosły o obw. 370 cm.	Ochrona konserwatorska.
37.	Rusowo, droga przy parku.	Aleja dwustronna kasztanowców białych o obw. 250-360 cm.	Ochrona konserwatorska.

Po uzupełnieniu koniecznej dokumentacji w/w obiekty powinny zostać uznane pomnikami przyrody przez Wojewodę lub Radę Gminy.

Wskazania konserwatorskie:

1. Dla powyższych obiektów należy sporządzić metryki wg wzoru stosowanego w dokumentacji pomników przyrody dla województwa szczecińskiego (w zasobach Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody).
2. Oznakować, otoczyć opieką konserwatorską, chronić przed wycięciem i uszkodzeniem.
3. Opisać w materiałach promocyjnych, rozpowszechnić informacje wśród miejscowej ludności i turystów.

1.2.7. Obszary cenne przyrodniczo

W tym punkcie omówiono pozostałe cenne obiekty przyrodnicze, którymi są rozproszone układy biocenotyczne ze stanowiskami chronionych i zagrożonych roślin, zbiorowiska roślin, miejsca bytowania i rozrodu rozmaitych gatunków fauny, skupiska starodrzewu, aleje i szpalery nie zgłoszone do ochrony pomnikowej i in. Obszarów tych jest 6, a rozmieszczone są na terenie całej gminy. Większość z nich stanowi wyodrębnione w krajobrazie rolniczym enklawy roślinności podmokłych łąk, zarastających oczek, które są miejscem bytowania i rozrodu chronionych gatunków zwierząt.

Obiekty te są ważne dla zachowania różnorodności biologicznej flory i fauny oraz wartościowymi krajobrazowo miejscami na omawianym terenie. Bytujące tu zwierzęta i rosnące rośliny należą do taksonów objętych ochroną gatunkową i z tego powodu degradacja tych miejsc jest zabroniona. Niektóre z tych obszarów można, na podstawie obowiązujących przepisów, **uznać** za miejsca rozrodu i stałego przebywania gatunków chronionych i wyznaczyć ich granice. Określenie lokalizacji powyższych obszarów oraz opis ich walorów jest wskazówką dla planistów umożliwiającą im projektowanie zagospodarowania obszaru gminy z uwzględnieniem potrzeb ochrony przyrody.

Podejmowanie decyzji o działaniach na tych terenach powinno odbywać się w porozumieniu ze specjalistami przyrodnikami, którzy mogą wskazać kolizje planowanych posunięć ze środowiskiem i jeśli to będzie możliwe określać wskazania dla konkretnych miejsc.

Poniżej przedstawiamy spis i krótki opis obszarów cennych znajdujących się na terenie gminy.

Symbol na mapie 1: 25 000	Opis obiektu
OC 1 <i>M 8</i>	Ustronie Morskie. Śródpolne oczko wodne, pogłębione (wodopój dla zwierząt), o powierzchni lustra wody ok. 100 m ² - 25 gatunków roślin, 4 zbiorowiska: <i>Potametum natantis</i> , <i>Ranunculus trichophyllus</i> , <i>Polygono-Bidentetum</i> , <i>Caricetum acutiformis</i> ; cenne przyrodniczo ze względu na dużą populację jaskra skapopręcikowego, który występuje tu zarówno w formie wodnej jak i lądowej.
OC 2 <i>N 9</i>	Gwizd. Śródpolne oczko wodne w zagłębieniu o powierzchni ok. 1000 m ² , mimo małej różnorodności gatunkowej (18 gat.) wyróżnia się bujną, roślinnością o klasycznym, strefowym układzie agregacyjnych zbiorowisk: <i>Elodeetum canadensis</i> , <i>Equisetetum fluviatilis</i> , <i>Eleocharitetum palustris</i> , <i>Sparganietum erecti</i> , <i>Caricetum gracilis</i> .
OC 3 <i>L, M 10, 11</i>	Kukinka. Zalane wodą wyrobiska w pobliżu wysypiska śmieci: bujna roślinność wodna i szuwarowa, zbiorowiska o charakterze agregacyjnym (stosunkowo niewiele gatunków). W wodzie dominuje moczarka kanadyjska <i>Elodea canadensis</i> , w jednym z wyrobisk, przy drodze gruntowej, cenne przyrodnicze gatunki: ramienica krucha oraz rdestnica Bertolda.
OC 4 <i>N-O 10, 11</i>	Łasin-Gwizd. Nizinny las dębowo-grabowy <i>Stellario holosteeae-Carpinetum betuli</i> występuje na potencjalnym siedlisku grądu, ale intensywna gospodarka leśna bardzo zniekształciła fitocenozę leśną (silnie prześwietlony drzewostan, liczne nasadzenia obcych gatunków). W obniżeniach terenu rozwijają się drobne płyty olesu <i>Ribeso nigri-Alnetum</i> . Cenne gatunki: gnieźnik leśny, kruszczyk szerokolistny, przytulia wonna, bluszcz pospolity, żankiel zwyczajny.
OC 5 <i>N, O 9, 10</i>	Pomiędzy Łasińskim Lasem a szosą Kołobrzeg-Koszalin. Pola z oczkami wody. Teren silnie pofalowany. Siedlisko bytowania: traszki zwyczajnej, grzebiuszki ziemnej i ropuchy szarej a także derkacza.
OC 6 <i>O, P 13, 14</i>	Rusowo. Misa dawnego jeziora Rusowo. Dzisiaj teren przesuszony. Siedlisko bytowania m.in. derkacza, kszyka, błotniaka stawowego i łąkowego, gąsiorków, świerszczaka, strumieniówki.

Zgodnie z zapisami ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (art. 3) i ustawy o lasach (art. 13) ochronie polegającej na zachowaniu w stanie naturalnym podlegają:

⇒ śródpolne i śródleśne oczka wodne o powierzchni do 1 ha,

⇒ torfowiska na gruntach rolnych i śródleśne,

⇒ pozostałe naturalne bagna i łąki na terenach śródleśnych.

Wobec powyższych obiektów zakazana jest ingerencja zakłócająca naturalne procesy i mogąca doprowadzić do zachwiania równowagi przyrodniczej lub ograniczenia różnorodności biologicznej. W szczególności nie należy:

- wykonywać w odniesieniu do tych obiektów (także w ich sąsiedztwie) prac melioracyjnych wpływających negatywnie na ich stosunki wodne (w szczególności obniżających poziom wód),
- oddawać w dzierżawę oczek wodnych w celu ich wykorzystania rybackiego wiążącego się z niszczeniem roślinności wodnej i przybrzeżnej oraz zmianą właściwości fizyko-chemicznych wód,
- niszczyć roślinności przybrzeżnej oraz zarośli i zadrzewień przywodnych,
- wykonywać w sąsiedztwie zrębów zupełnych,
- zalesiać łąk i muraw ciepłolubnych,
- zezwalać na eksploatację torfu.

2. Elementy Ekologicznej Sieci Obszarów Chronionych (ESOCh)

Ekologiczny System Sieci Obszarów Chronionych (ESOCh) to koncepcja ochrony przyrody mająca na celu w dłuższej perspektywie czasu ochronę, zachowanie, bądź restytucję walorów przyrodniczych, opracowana w latach siedemdziesiątych XX wieku i będąca podstawą przyjętej przez Sejm polityki ekologicznej państwa. Zamysł ten stał się możliwy do zrealizowania na drodze działań w skali międzynarodowej dzięki powstałej w latach dziewięćdziesiątych XX wieku koncepcji stworzenia Europejskiej Sieci Ekologicznej (ECONET). W ramach tej koncepcji dla Polski zaproponowano utworzenie krajowej sieci ECONET-PL, a propozycje te opisano w pracy „Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET – POLSKA Liro (1995).

Zarówno system ESOCh jak i ECONET-PL można uznać za koncepcje oparte na podobnych zasadach i stawiające te same cele do osiągnięcia. Autorzy ECONET opracowali jednak wciąż doskonałe metody zmierzające do zidentyfikowania i wyłonienia obszarów tworzących sieć ekologiczną. W obwieszczeniu prezesa Rady Ministrów z 26 lipca 2001r. (MP nr 26/01 poz.432) ogłoszono założenia polityki proekologicznej państwa.

W dokumencie tym w rozdz. III ust. 2.2.4. opisywana jest rola i znaczenie ECONET-PL w kształtowaniu krajowej sieci ekologicznej.

W niniejszym opracowaniu sieć nazwano ESOCh ze względu na istniejące odniesienia prawne w Polsce (np. w Ustawie o ochronie przyrody).

Tworząc system ESOCh przyjęto, że sieć ekologiczna ma strukturę hierarchiczną, a więc jej elementy mogą być wyróżnione na różnych poziomach: lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym.

Sieć tworzą **strefy węzłowe** i wiążące je **korytarze ekologiczne** oraz **obszary podlegające unaturalnieniu**.

Na poziomie lokalnym, za jaki można uznać poziom gminy, elementy sieci są obszarami węzłowymi. Jednocześnie pełnią one funkcje korytarzy ekologicznych na wyższym poziomie organizacji, np. regionalnym. Stąd elementy cząstkowe, wyróżnione w trakcie wykonywanej inwentaryzacji przyrodniczej, stanowią część bardziej złożonego systemu krajowego, a następnie międzynarodowego. Bardzo istotne jest więc określenie walorów przyrodniczych obszarów na podstawowym, lokalnym poziomie. W nowoczesnym podejściu do idei ochrony przyrody ESOCh jest bardzo istotny. Umożliwia zaplanowanie i realizację zadań o doniosłym znaczeniu dla zachowania zasobów przyrody i jej różnorodności w dłuższej i szerszej perspektywie (czasowej i przestrzennej).

Obszary podlegające unaturalnieniu mogą występować jako zasadnicze elementy sieci (obszarów rdzeniowych – węzłowych i korytarzy ekologicznych). Mogą to być obszary zdegradowane w wyniku skażenia środowiska przyrodniczego i intensywnych form użytkowania, ale z zachowanymi cechami siedliska, co daje szansę na odtworzenie poprzedniego układu. Zaliczono do nich także obszary, których walory mogą być przywrócone przez stosowanie proekologicznych form gospodarowania, np. lasy gospodarcze i użytkowane agrocenozy.

Fragmenty ESOCh jak dotąd nie zostały wyodrębnione jako obiekty ochrony przyrody. Rolę obiektów krajowego systemu ochrony przyrody pełnią m.in. parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu. Elementy ESOCh to obiekty, których powierzchnia wynosi od kilku arów do kilkuset hektarów. Pełnią one rolę miejsc rozrodu i stałego przebywania zwierząt. Szlaki migracji flory i fauny stanowią również refugia szaty roślinnej o naturalnym oraz seminaturalnym charakterze. Są to głównie lasy, bagna, torfowiska, jeziora lub oczka wodne albo trzcinowiska, doliny rzek i strumieni, ciągi zadrzewień.

2.1. Korytarze ekologiczne

Korytarz ekologiczny jest drogą przepływu materii, energii i migracji organizmów. Pełni funkcję przewodząco-łącznikową (generująco-zbierającą). Rozróżniane są dwa typy korytarzy – **liniowe i pasowe**.

Istotną cechą korytarza są jego wymiary. Szerokość obszaru pełniącego rolę korytarza nie powinna być mniejsza niż 500 m, a korytarza rangi europejskiej powinna być kilkukilometrowej szerokości. Miejsca zwężenia powinny być uważane za obszary zwiększonego zagrożenia ich ciągłości. Cechą istotną jest także jego długość. Można przyjąć założenie, iż im dłuższy korytarz jest, tym efektywność jego funkcjonowania jest mniejsza. Warunki bytowania gatunków roślin i zwierząt w korytarzach są gorsze niż w obszarach węzłowych.

- **Korytarze liniowe** stanowią przede wszystkim układy biocenotyczne tras komunikacyjnych: dróg, tras kolejowych, także miedz śródpolnych itp. Ich struktura w bardzo dużym stopniu jest kształtowana przez otoczenie, którym są przeważnie krajobrazy antropogeniczne, zdominowane przez roślinność synantropijną. Są ekosystemami mało stabilnymi. Ich rola w utrwalaniu przyrodniczych funkcji krajobrazu jest dużo mniejsza niż korytarzy pasowych.

- **Korytarze pasowe** w odróżnieniu od liniowych mają odpowiednio wyższy poziom organizacji i są znacznie szersze od poprzednich. W jego obrębie może rozwinać się mozaika (agregacja) zbiorowisk różnych kręgów dynamicznych roślinności. Korytarzami o charakterze pasowym są strefy wododziałowe i dolinne.

W zasięgu gminy Ustronie Morskie, znajdują się tylko korytarze ekologiczne o znaczeniu lokalnym. Są to: dolina Pyski, Malechowska Struga oraz strumienie spływające ze wzniesień morenowych w kierunku Bałtyku. Rolę tych korytarzy pełni również pas torfowisk niskich w pradolinie kołobrzesko-kamieńskiej.

Brak jest korytarzy o znaczeniu krajowymi i międzynarodowym w Ekologicznym Systemie Obszarów chronionych.

W odniesieniu do tych korytarzy ekologicznych należy przypisać zalecenia mające na celu zachowanie istniejącego stanu i poprawy w przyszłości:

- zakazać wycinania zadrzewień i zakrzaceń wzdłuż brzegów obu cieków,
- uregulować gospodarkę wodno-ściekową, poprzez kanalizację miejscowości leżących wzdłuż cieków,
- wszelkie prace hydrotechniczne i inne mogące wpływać na oba ciek wodne muszą

uzyskać akceptację Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody i być poprzedzone stosowną prognozą oddziaływania na ich środowisko.

2.2. Strefy węzłowe – biocentra

Obszary węzłowe stanowią tereny o złożonej, mozaikowej strukturze krajobrazowej z występującymi obok siebie różnymi ekosystemami. Cechuje je dominacja zbiorowisk naturalnych lub prawie naturalnych, a także obecność ugrupowań związanych z nimi szeregami ekologicznymi bądź sukcesyjnymi. W ich skład wchodzi roślinność z licznymi stanowiskami gatunków prawnie chronionych oraz rzadkich regionalnie. Obiekty te posiadają wysokie walory wizualne, na przykład związane z obecnością wód, panoram i osi widokowych. Wyodrębnione obiekty węzłowe przeważnie są otoczone przestrzenią mocno przeobrażoną – obszarami rolniczymi.

W zasięgu terytorialnym gminy Ustronie Morskie znajduje się obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym w Ekologicznym Systemie Obszarów Chronionych – 2M – Wybrzeże Bałtyku. Rolę stref węzłowych o znaczeniu lokalnym w gminie mogą pełnić: Kołobrzesci Las (rozległy kompleks buczyny niżowej z lokalnymi zabagnieniami porośniętymi przez ols porzeczkowy) oraz Łasiński Las (stosunkowo duży kompleks grądów niskich)

2.3. Bariery ekologiczne

Intensywna działalność ludzka wpływa na otaczające środowisko w różnoraki sposób. Najczęściej spotykamy się z jej negatywnym wpływem. Zwierzęta i rośliny żyjące w otoczeniu człowieka coraz częściej poddawane są jego presji, a zwierzęta i rośliny dziko żyjące w naturalnym środowisku popadają w konflikt z potrzebami rozwijającej się gospodarki ludzkiej. Oprócz bezpośredniego wpływu człowieka takiego jak polowania, zbieractwo, niszczenie siedlisk (np. wypalania, przeprowadzenie melioracji) czy zanieczyszczenie środowiska, oddziałuje on także pośrednio, np. przez tworzenie nienaturalnych barier ekologicznych.

Bariery ekologiczne ze względu na ich pochodzenie można podzielić na: **bariery sztuczne i bariery naturalne.**

Na terenie gminy Ustronie Morskie do barier ekologicznych zaliczyć należy drogi, linię kolejową Kołobrzeg-Koszalin oraz Kołobrzeg-Karlino, jak również linie energetyczne. Do niedawna barierą było także lotnisko wojskowe w Bagiczu. Do lokalnych barier zaliczyć można zabudowę mieszkaniową wzdłuż dróg.

3. Przyroda gminy Ustronie Morskie na tle konwencji międzynarodowych i dyrektyw Unii Europejskiej

Zgodnie z zapisami art. 87 i 91 Konstytucji RP międzynarodowe umowy ratyfikowane przez Polskę są źródłem powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej. Niewątpliwie takimi są międzynarodowe konwencje ratyfikowane przez władzę naszego kraju.

Obowiązujące w państwach Unii Europejskiej przepisy z zakresu ochrony środowiska, a w szczególności z zakresu ochrony przyrody nie są w Polsce obowiązujące. Jednakże w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej polskie prawo z zakresu ochrony przyrody zostało dostosowane do wymogów stawianych przez Wspólnotę. Świadczy o tym nowa ustawa o ochronie przyrody, która weszła w życie z dniem 1 maja 2004r.

Niezbędnym jest, więc takie prowadzenie działań, aby uchwalane w najbliższych czasach plany zagospodarowania przestrzennego były zgodne z wymaganiami stawianymi przez UE. Dlatego autorzy operatu generalnego uważają, że ten punkt jest szczególnie ważny dla pracowników administracji państwowej rządowej i samorządowej oraz tych osób, które będą uczestniczyły w procedurze przygotowywania i zatwierdzania planu zagospodarowania przestrzennego gminy.

Poniżej omówiono uwarunkowania płynące z:

- obowiązujących w Polsce konwencji,
- obowiązujących w państwach członkowskich przepisów z zakresu ochrony przyrody

3.1. Konwencje międzynarodowe

Polska ratyfikowała szereg międzynarodowych umów, konwencji i porozumień w zakresie ochrony przyrody. W stosunku do obszaru gminy Manowo odniesienie mają następujące Konwencje:

- **Konwencja Berneńska** – Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych, zawarta w Bernie w 1979r.
- **Konwencja Bońska** – Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, zawarta w Bonn w 1979r.
- **Konwencja o różnorodności biologicznej** podpisana w Rio de Janeiro w 1992r.

3.1.1. Ochrona szaty roślinnej i fauny na podstawie Konwencji Berneńskiej

Konwencja o ochronie europejskich gatunków dzikich zwierząt i roślin oraz ich siedlisk naturalnych zwana Berneńską, zobowiązuje poszczególne państwa do ochrony siedlisk dzikiej fauny na swoim terytorium, zwłaszcza gatunków ginących i zagrożonych,

migrujących i endemicznych. Gatunki te zostały wymienione w załącznikach. Ponadto określono ściśle zakazane sposoby i środki odłowu dzikich zwierząt.

Państwa, które ratyfikowały Konwencję zgadzają się na ochronę siedlisk tych gatunków w swoich planach i polityce rozwoju oraz na zwrócenie szczególnej uwagi na obszary, które są ważne dla gatunków wędrownych podanych w załącznikach do tej Konwencji. Dotyczy to zwłaszcza wprowadzenia zakazu zbierania, łapania, przetrzymywania i zabijania oraz niszczenia obszarów występowania, rozrodu lub odpoczynku wymienionych gatunków, a także płoszenia tych zwierząt w okresie rozrodu i wychowu młodych.

W gminie Ustronie Morskie występują zwierzęta umieszczone w II załączniku do tej Konwencji jako ściśle chronione, dla których tworzy się obszary chronione. Są to:

płazy – kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, żaba moczarowa,

ptaki – bocian biały, kania ruda, błotniak stawowy, błotniak łąkowy, gołębiarz, myszołów zwyczajny, derkacz, łyska, żuraw, samotnik, puszczyk, dzięcioł czarny, dzięcioł duży, wróblowe.

ssaki – nietoperze.

Większość z nich bytuje przede wszystkim w opisanych powyżej obiektach przewidzianych do ochrony.

Oprócz gatunków chronionych wymienionych w załączniku II na terenie gminy Ustronie Morskie występują zwierzęta określone jako „gatunki chronione” i wymienione w załączniku III. Są to:

płazy – traszka zwyczajna, żaba jeziorkowa, żaba trawna, żaba wodna,

gady – padalec zwyczajny, zaskronec zwyczajny, jaszczurka żyworodna

ptaki – krzyżówka, głowienka, czernica, przepiórka, kokoszka wodna, kszyszek, słonka, siniak, sierpowka, turkawka, kukułka, jerzyk, wróblowe,

ssaki – jeź sp., ryjówka aksamitna, zając szarak, borsuk, kuna leśna, kuna domowa, tchórz zwyczajny, jelen europejski, sarna.

Przeprowadzona inwentaryzacja i waloryzacja nie wykazała na terenie gminy Ustronie Morskie gatunków roślin objętych ochroną ścisłą mocą konwencji o ochronie gatunków europejskich dzikich zwierząt i roślin oraz siedlisk naturalnych.

3.1.2. Ochrona fauny w Konwencji Bońskiej

Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt tzw. **Konwencja Bońska**, zobowiązuje do ochrony i w miarę możliwości odtworzenia siedlisk gatunków wędrownych, zapobiegania, usuwania, rekompensowania lub zmniejszania skutków uniemożliwiających lub pogarszających wędrówkę gatunków. Zgodnie z tą Konwencją strony

zobowiązują się do podjęcia natychmiastowych działań w celu ochrony zagrożonych gatunków wymienionych w załączniku I i dążyć do zawarcia umów obejmujących ochronę i gospodarkę wymienionych w załączniku II, których status uznano za niesprzyjający dla ich utrzymania.

Wytyczne do umów mówią m.in., że należy zrealizować skoordynowane plany ochrony i gospodarowania populacji tych gatunków, ochrony, utrzymania i tworzenia nowych sieci siedlisk dla nich.

Na liście gatunków umieszczonych w załączniku I do tej Konwencji nie znalazł się żaden gatunek natomiast na liście gatunków umieszczonych w załączniku II znajduje m.in. *bocian biały, przepiórka, muchotówka szara, muchotówka żałobna*.

3.1.3. Konwencja o różnorodności biologicznej

Konwencja o różnorodności biologicznej podpisana została w Rio de Janeiro w 1992 roku. Zobowiązuje ona do ochrony różnorodności biologicznej na trzech poziomach organizacji: gatunku, biocenozy i krajobrazu. Każda ze stron opracowuje własną narodową strategię zrównoważonego rozwoju gospodarczego. Szczegółowe zalecenia dotyczą m.in.:

- prowadzenia monitoringu procesów mogących istotnie obniżyć bioróżnorodność,
- wytyczenia sieci obszarów chroniących pełne spektrum bioróżnorodności,
- opracowania zasad funkcjonowania terenów otaczających centra bioróżnorodności,
- rewitalizacji ekosystemów zdegradowanych,
- przeciwdziałania ekspansji gatunków obcych zagrażających gatunkom rodzimym,
- opracowania zbioru przepisów prawnych dotyczących gatunków zagrożonych wymarciem.

Jest to najważniejszy akt prawny odnoszący się do elementów szaty roślinnej. Przytoczona Konwencja jest na tyle uniwersalna, że uwzględnia najważniejsze aktualne potrzeby w zakresie ochrony przyrody, a wcześniejsze akty prawne zawierają się w niej w pełni. Część jej postanowień realizowana jest w obowiązującym prawie polskim (patrz pkt.5).

3.2. Ochrona szaty roślinnej i fauny w odniesieniu do „Natury 2000”

Nadal w krajach Unii Europejskiej a tym samym i w Polsce śtrwają prace mające na celu wyznaczanie ostoi ptasich i siedliskowych w ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej „Natura 2000”. Podstawą do ich wyznaczenia są:

- Dyrektywa 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992r., w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory, tzw. **Dyrektywa Siedliskowa**;
- Dyrektywa 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1977r., w sprawie ochrony dziko żyjących

ptaków, tzw. **Dyrektywa Ptasia**,

Mają one na celu powstanie wspólnej, europejskiej sieci terenów chronionych, na którą składają się Specjalne Obszary Ochrony (SOO) i Obszary Specjalnej Ochrony (OSO).

Wytycznymi dla tworzenia systemu obszarów chronionych Natura 2000 są załączniki I i II Dyrektywy Siedliskowej oraz załącznik I Dyrektywy Ptasiej.

a) Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory

Jednym z najważniejszych uregulowań prawnych Unii w zakresie ochrony przyrody jest wspomniana tzw. „Dyrektywa Habitatowa” (92/43/EEC) z 1992 r. o ochronie naturalnych ekosystemów, dzikiej flory i fauny. Jest ona ściśle związana z programem CORINE biotops (Coordination of Information on Environment, Koordynacja Informacji o Środowisku). Realizacja Programu CORINE polega na tworzeniu banku danych potrzebnych przy podejmowaniu decyzji z zakresu polityki ekologicznej Unii Europejskiej. W ostatnich latach rozpoczęto stopniowe wdrażanie programu również i w Polsce.

Wprowadzenie Dyrektywy Habitatowej (Siedliskowej) ma na celu zapewnienie restytucji i ochrony naturalnych ekosystemów i gatunków, których istnienie jest istotne dla Unii Europejskiej przez stworzenie konkretnej europejskiej sieci ekologicznej, tzw. systemu NATURA 2000. Do systemu tego zostaną obligatoryjnie włączone obszary chronione utworzone na podstawie dyrektywy 79/409/EWG z 2 kwietnia 1979r. w sprawie ochrony dzikich ptaków.

Obszary do objęcia specjalną ochroną są proponowane przez państwa członkowskie, jakkolwiek mogą też być proponowane przez Unię Europejską, jeżeli jest to niezbędne do ochrony szczególnie ważnych typów ekosystemów i zagrożonych gatunków. Zgłoszone obiekty wyłonione zostaną na podstawie przepisów zawierających m.in. wykazy gatunków oraz siedlisk rzadkich i zagrożonych. Gatunki i siedliska wymieniono w załącznikach do Dyrektywy.

Załącznik I - określa siedliska naturalne uważane za ważne dla Wspólnoty Europejskiej.

Załącznik II - zawiera wykaz gatunków fauny i flory, wymagających stworzenia specjalnych obszarów chronionych.

Załącznik IV - podaje listę gatunków fauny i flory, które powinny być chronione.

Załącznik V - określa listę gatunków flory i fauny, których pozyskanie ze stanu dzikiego i eksploatacja może podlegać ograniczeniom.

⇒ zasoby szaty roślinnej podlegające regulacjom Dyrektywy Siedliskowej

Na terenie gminy występują siedliska naturalne, których ochrona wymaga

wyznaczenia obszarów szczególnie chronionych zgodnie z Dyrektywą Rady 92/43/EWG z dnia 1992 roku. Są to następujące siedliska:

- **wydmy piaszczyste na wybrzeżach Bałtyku** – wydmy wędrujące wzdłuż linii plaż z *Ammophila arenaria* (wydmy białe) – wzdłuż północnej granicy gminy;
- **morskie wybrzeża klifowe** – porośnięte roślinnością klify wybrzeży bałtyckich - wzdłuż północnej granicy gminy;
- **las mieszany na wydmach nadmorskich** – pomorski las brzoźowo-dębowy *Betulo-Quercetum* - wzdłuż północnej granicy gminy, od Ustronia Morskiego do rzeczki Czarnej;
- **wody stojące** – twarde oligo-, mezotroficzne wody z roślinnością tzw. łąk ramienicowych *Chara sp.* – oczka wodne w Kukini w Ustroniu Morskim;
- **torfowiska przejściowe i trzęsawiska** – *Caricion lasiocarpae*; naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne; Śródleśne, emersyjne torfowisko z dystroficznym jeziorkiem, ok. 1 km E od Rusowa;
- **torfowiska wysokie** – zdegradowane torfowiska wysokie (zdolne jeszcze do naturalnej regeneracji) – torfowisko kopułowe N od Kukini;
- **las strefy umiarkowanej Europy**
 1. lasy grądowe *Stellario-Carpinetum* – Łasiński Las, oddz. 304-311, Nadleśnictwo Gościno.
 2. żyzne buczyny *Galio odorati-Fagetum* – Kołobrzeski Las, oddz. 7-61, Nadleśnictwo Gościno.
 3. brzezina bagienna *Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis* – oddz. 62, Nadleśnictwo Gościno, N od Kukini.

Na terenie gminy Ustronie Morskie nie stwierdzono gatunków roślin z wykazu gatunków określonych w Dyrektywie Siedliskowej, jako ściśle chronione i wymagające wyznaczania specjalnych obszarów ochrony.

Z gatunków wymienionych w wykazie roślin „będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, których pozyskiwanie ze stanu dzikiego i eksploatacja może podlegać działaniom w zakresie zarządzania” na terenie gminy Ustronie Morskie występują: śnieżyczka przebiśnieg, wszystkie torfowce, chrobotki i bielistka siwa. Nie należy dopuszczać do pozyskiwania torfowców ze stanu dzikiego, z uwagi na ich udział w cennych fitocenozach. Mimo, iż zajmują one niewielkie areale – mają kluczowe znaczenie dla funkcjonowania cennych ekosystemów torfowiskowych.

⇒ zasoby fauny podlegające regulacjom Dyrektywy Siedliskowej

W obrębie badanego terenu miejscami szczególnie ważnymi z punktu widzenia tej Dyrektywy są tereny, na obszarze, których bytują gatunki ujęte w załączniku II, IV i V Dyrektywy.

Załącznik II – kumak nizinny, nietoperze.

Załącznik IV – kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, tchórz zwyczajny, nietoperze.

Załącznik V – żaba wodna, kuna leśna.

Gatunki te objęte są w Polsce ochroną prawną. Prawie w każdym z istniejących lub zaproponowanych obszarów chronionych występuje przynajmniej jeden z wymienionych gatunków.

Do najcenniejszych terenów z punktu widzenia tej Dyrektywy należy zaliczyć wszystkie przewidziane obszary chronione.

b) Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979r. w sprawie ochrony dzikich ptaków

Zgodnie z Dyrektywą rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979r. w sprawie ochrony dzikich ptaków ustanowiono kompleksowy program ochrony dzikich ptaków osiadłych i wędrownych oraz ich siedlisk. Państwa członkowskie ponoszą ogólną odpowiedzialność za utrzymanie populacji wszystkich gatunków. Wykaz tych gatunków wymieniono w *Załączniku I*.

Są to gatunki wymierające lub zagrożone przez zmiany ich biotopów, gatunki rzadkie oraz inne wymagające ochrony ze względu na charakter siedlisk. W Polsce nazywa się je „gatunkami specjalnej troski”. Państwa członkowskie muszą wskazać obszary będące ich siedliskami, przede wszystkim dotyczy to obszarów podmokłych. Mając na uwadze to, że podstawowym sposobem zapewnienia ich przeżycia i pomyślnego rozrodu jest ochrona siedlisk.

Obszar gminy Ustronie Morskie z terenami leżącymi w bezpośrednim jej sąsiedztwie spełniają wymogi (z punktu widzenia załącznika I tej Dyrektywy) jako miejsce rozrodu takich gatunków jak: *bocian biały, głowienka, czernica, błotniak stawowy, błotniak lądowy, derkacz, żuraw, kszysk, słonka, dzięcioł czarny, gąsiorek*.

4. Przyroda gminy w świetle prawa Rzeczypospolitej Polskiej

Prawo polskie zawiera szereg przepisów i aktów różnej rangi, które są podstawą do praktycznej i planowej ochrony zasobów przyrody. Określają one przedmioty i zakres

ochrony, wykonywanie ochrony przyrody na drodze rozwiązań bezpośrednich (ochrona gatunkowa fauny i flory) jak również pośrednich przez ustalenie zasad planowania przestrzennego, tworzenia strategii rozwoju i szczegółowych działań wpływających na stan środowiska i przyrody, dla których nadrzędna jest zasada dostosowywania się do wymogów ochrony przyrody i środowiska.

Obecnie każdy akt prawny mający skutki w planowaniu przestrzennym (plany zagospodarowania przestrzennego, prawo miejscowe) musi uwzględniać w pierwszym rzędzie uwarunkowania przyrodnicze.

Odniesienia w prawie polskim dotyczące szaty roślinnej i fauny, w szczególności jej ochrony, skomentowane zostały w poszczególnych rozdziałach niniejszego opracowania. Najważniejsze z nich zawarto w ANEKSIE.

Wykorzystane zostały następujące akty prawne:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, w zakresie obowiązujących w Polsce konwencji międzynarodowych;
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880. z 30 kwietnia 2004r.) – w zakresie ustalenia kategorii obszarów proponowanych do ochrony, relacje między ustaleniami planistycznymi, a ustaleniami wynikającymi z faktu istnienia obszarów chronionych; (ANEKS);
- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska z dnia 11 września 2001r. w sprawie określenia listy gatunków roślin rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową. (Dz. U. Nr 106/01, poz 1167 – ANEKS) – w zakresie: wyboru gatunków chronionych, możliwości realizacji ochrony, możliwości pozyskiwania roślin leczniczych;
- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska z dnia 26 września 2001r. w sprawie określenia listy gatunków rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową. (Dz. U. Nr 130/01, poz. 1232 – ANEKS) – w zakresie wyboru gatunków chronionych, ochrony ich miejsc rozrodu, wyznaczenia stref rozrodu określonych gatunków;
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 6 lutego 1996 r. w sprawie zwalczania organizmów szkodliwych (Dz. U. Nr 15, poz. 81),
- Ustawa z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska (Dz. U. z 1994 r. Nr 49, poz. 196, ostatnie zmiany Dz. U. Nr 100, poz. 1085 z 2001r.) w zakresie konieczności uwzględnienia w opracowaniach planistycznych utrzymania

równowagi przyrodniczej i racjonalnej gospodarki zasobami przyrodniczymi środowiska, wymogi w zakresie przekształcania i użytkowania środowiska przyrodniczego, praktyczne i planistyczne skutki zakazu niszczenia roślinności przyczyniającej się do oczyszczania środowiska, zasady kształtowania terenów zieleni, sposób wykonywania ochrony przyrody w parkach, kierunki działań ratunkowych wobec gatunków;

- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 16, poz. 78 ostatnie zmiany z 2001r. Dz. U. Nr 86, poz. 875; Nr 100 poz. 1085 – ANEKS) – w zakresie nakazu zachowań torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych;
- Ustawa z dnia 28 września 1991r. o lasach (Dz. U. Nr 101, poz. 444; ostatnie zmiany z 2000r. Dz. U. Nr 86 poz. 958, Nr 122 poz. 1268) – w zakresie nakazu zachowania śródleśnych naturalnych bagien, łąk i torfowisk, ustalenie kierunków zalesień;
- Obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z 26 lipca 2001r. o ogłoszeniu Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju (MP nr 26 z 2001r., poz. 432) sankcjonującego program NATURA 2000 jako „jedyne obligujące prawnie i politycznie Polskę zadanie, jeśli chodzi o tworzenie sieci ekologicznej”. Obwieszczenie to określa również rolę i znaczenie sieci ECONET-PL

VI WSKAZANIA DO STUDIUM UWARUNKOWAŃ PRZYRODNICZYCH ORAZ PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY USTRONIE MORSKIE

Przeprowadzona waloryzacja przyrodnicza gminy Ustronie Morskie potwierdziła zasadność ustanowienia istniejących tu obiektów chronionych i powołania nowych. Dane dotyczące stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego powinny być, zgodnie z art. 10.1 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. nr 80 z 10 maja 2003, poz. 717), uwzględnione w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy. Powinny być także uwzględnione podczas opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Optymalnym kierunkiem przestrzennego i gospodarczego rozwoju Gminy Ustronie Morskie jest ekorozwój. Wynika to z walorów środowiska przyrodniczego gminy związanych z dobrze zachowanymi elementami krajobrazu, urozmaiconą rzeźbą terenu, zbiornikami wodnymi, lasami oraz czystością podstawowych elementów środowiska: powietrza, gleb, polepszającą się czystością wód.

Przy opracowywaniu kolejnych planów rozwoju gminy Ustronie Morskie należałoby uwzględnić wyeksponowanie walorów przyrodniczych i kulturowych gminy, z uwzględnieniem ich ochrony przed degradacją wynikającą z gospodarczego rozwoju gminy, ale również przed dewastacją wynikającą z bezmyślności lub złej woli „użytkowników” środowiska w szerokim znaczeniu tego pojęcia.

1. Strategia i plany zagospodarowania przestrzennego gminy w świetle waloryzacji przyrodniczej

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla gminy Ustronie Morskie został przygotowany w 1982r., a w 1996r. poddany zmianie. Zasadniczo dokument ten jest bardzo ubogi w treści dotyczące zasobów faunistycznych tej gminy oraz potrzeb w zakresie jej ochrony. Powodem tego jest data jego sporządzenia, a więc w czasie, kiedy do takich kwestii nie przywiązywano większego znaczenia. Z dniem 1 stycznia 2004r. plan utracił ważność. Dlatego też w nowym planie należy tym zagadnieniom poświęcić szczególne miejsce. Należy zwrócić uwagę na gospodarowanie przestrzenne, które z punktu widzenia Natury 2000 jest istotna dla zachowania cennych siedlisk oraz gatunków roślin i zwierząt.

Gmina posiada Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

uchwalone w 2000r. obejmuje on szeroką gamę informacji i wskazówek, co do dalszego zagospodarowania. Analizując jego zapisy należy stwierdzić, że są one wyważone i korzystne. Jednocześnie można stwierdzić, że z punktu widzenia ochrony zasobów przyrody ożywionej, Studium należałoby uzupełnić o informacje, zagadnienia, wyniki inwentaryzacji oraz wnioski wynikające z waloryzacji przyrodniczej tej gminy.

Analiza zapisów Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania pozwala na konkluzję, iż nie zachodzą istotne kolizje pomiędzy zapisami w tych dokumentach a walorami przyrodniczymi. Zadaniem pilnym jest dokonanie korekty zapisów w obu dokumentach o wyniki z obecnie przeprowadzonej procedury inwentaryzacji przyrodniczej oraz o ustalenia wynikające z rozporządzenia Wojewody Zachodniopomorskiego z 29 sierpnia 2003r. (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 73, poz. 1286.). W tym akcie prawnym od października 2003r. zaczną obowiązywać nowe regulacje dotyczące gospodarowania przestrzenią oraz ochrony fauny i flory. Analizując mapy i zapisy Studium uwarunkowań rozwoju województwa zachodniopomorskiego (2001r) i Planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego (2002) nasuwa się konkluzja, iż dokumenty te należy uzupełnić o wyniki niniejszej waloryzacji przyrodniczej. Jednocześnie należy podkreślić, że ustalenia dla tej gminy nie stoją w sprzeczności z walorami przyrodniczymi.

Zagadnieniem szczególnej rangi jest konieczność sporządzania Programu ochrony przyrody Nadleśnictwa Gościno. Ten dokument nie tylko jest istotny dla dalszych prac zmierzających do sporządzenia Planu Urządzania Gospodarstwa Leśnego Nadl. Gościno, ale będzie także niezbędny na etapie sporządzania nowego Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Ustronie Morskie oraz aktualizacji Studium uwarunkowań.

2. Zalecenia do planu rozwoju przestrzennego gminy Ustronie Morskie

Każda gmina stanowi jednostkę o indywidualnych cechach gospodarczych, społecznych i oczywiście przyrodniczych. Mając to na uwadze, określono szczególne zalecenia planistyczne dla gminy Ustronie, uwzględniając jej charakterystykę na tle wyników przeprowadzonej inwentaryzacji przyrodniczej. Wydaje się, że respektując zaprezentowane wytyczne można pogodzić interesy potencjalnych inwestorów z wymogami ustawowymi dotyczącymi ochrony przyrody. Wskazania te podzielono na dwie grupy zagadnień. Pierwsza odnosi się do spraw planistycznych i uwzględnia specyficzne cechy obszaru. Druga natomiast dotyczy środowiska przyrodniczego w aspekcie ogólnym i zawiera zalecenia, które można

nazwać konserwatorskimi.

Sformułowane poniżej zalecenia adresowane są do wszystkich podmiotów w gminie; niektóre z nich, ze względu na swój charakter, muszą być brane pod uwagę przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Przy planowaniu kierunków przestrzennego rozwoju gminy Ustronie Morskie należy uwzględniać:

- zachowanie walorów przyrody nieożywionej i krajobrazu gminy,
- zachowanie istniejącej rzeźby terenu,
- zachowanie naturalnych ekosystemów w celu utrzymania różnorodności biologicznej,
- ochronę obecnego arealu użytków zielonych i obecnego sposobu ich użytkowania; dążyć do przywrócenia ekstensywnego koszenia porzuconych łąk. Proteżować systemy rolnictwa zrównoważonego wykorzystując niewielkie i rozproszone w krajobrazie użytki zielone,
- ochronę przed dewastacją, zaśmiecaniem i niszczeniem oraz zmianą sposobów użytkowania terenów objętych konserwatorską ochroną przyrody i obszarów chronionego krajobrazu, z ewentualnym ograniczonym dopuszczeniem mniej cennych obszarów dla rekreacji,
- zwiększenie ilości nieinwazyjnych dla środowiska terenów rekreacyjnych, małych boisk sportowych, szlaków pieszych i ścieżek rowerowych i przyrodniczych w połączeniu z istniejącymi ścieżkami przyrodniczymi.
- utrzymanie, a o ile to możliwe – polepszenie stanu czystości podstawowych elementów środowiska,
- rozwiązanie problemu odpadów i ścieków przez wdrażanie systemu selektywnego składowania odpadów, likwidację „dzikich” wysypisk i składowisk odpadów oraz wylewisk nieczystości, ciągła poprawa stanu oczyszczania ścieków.
- wyłączenie z zalesień terenów, dla których byłoby to przyczyną degradacji walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Dotyczy to przede wszystkim łąk i cennych torfowisk. Obszary proponowane do zalesienia powinny posiadać ekspertyzy przyrodnicze.
- ochronę zasobów użytkowych środowiska, np.: torfów, wód podziemnych, kompleksów leśnych i terenów rolniczych; wprowadzenie całkowitego zakazu kopania i pozyskiwania, rekultywacja obszarów zdegradowanych (wykopy, doły torfowe, śmieci),

- ochronę i wyeksponowanie walorów przyrodniczych i kulturowych, ze szczególnym uwzględnieniem zabytków kultury materialnej,
- spójne zasady administrowania – zgodne z ideą ekorozwoju, obszarów leżących na styku z sąsiednimi gminami,
- bezwzględne karanie osób dewastujących zarówno obiekty przyrodnicze, jak i zabytki kultury materialnej,
- w lokalnych programach edukacyjnych umieszczać informacje o cechach i walorach przyrodniczych i kulturowych gminy Ustronie Morskie.

W gminie Ustronie istnieją siedliska, które ze względu na wartości florystyczne, faunistyczne i krajobrazowe winny być chronione. Należy więc powiększyć sieć obiektów chronionych o obiekty zaproponowane w niniejszym opracowaniu (rozdz. V) tworzące lokalny ESOCH, włączający się w ogólnokrajowy system obszarów chronionych. Równocześnie stwierdzono miejsca występowania gatunków roślin i zwierząt chronionych na mocy rozporządzeń Ministra Środowiska, a także zarejestrowano rzadkie albo ginące lub zagrożone wyginięciem gatunki flory godne szczególnej troski. Miejsca te opisano w poprzednich rozdziałach. W stosunku do tych obszarów i miejsc zaleca się podjąć działania mające na celu zawarcie w:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- Planie zagospodarowania przestrzennego gminy,
- Programie ochrony Nadleśnictwa Gościno,
- Programie urządzania Nadleśnictwa Gościno,
- Strategii rozwoju województwa zachodniopomorskiego,

stosownych zapisów, które przyczyniają się do ich ochrony.

W wyżej wymienionych dokumentach powinny znaleźć się następujące kwestie:

1. Lokalizacja obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo:
 - o szczególnie interesujących walorach krajobrazowych,
 - stanowiska i obszary ważne dla zachowania gatunków roślin i zwierząt,
 - obszary z cenną i chronioną roślinnością naturalną i seminaturalną (torfowiska, jeziora, łąki, ciągi zarośli śródpolnych, enklawy lasów),
 - miejsca występowania skupisk zieleni jak: torfowiska, stanowiska głazów narzutowych i inne twory przyrody nieożywionej.
2. Informacja o roli rzek i innych cieków jako korytarzy ekologicznych o randze regionalnej i lokalnej.

W celu zachowania wysokich walorów przyrodniczych i krajobrazowych gminy

należy objąć ochroną zgodnie z wymogami Ustawy o ochronie przyrody obiekty, które reprezentują szczególne cechy przyrodnicze, tj.:

- powiększyć istniejący obszar chronionego krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski”,
- 1 rezerwat przyrody dla ochrony najcenniejszych naturalnych ekosystemów z gatunkami roślin chronionych i zagrożonych,
- 11 użytków ekologicznych, dla ochrony cennych ekosystemów z gatunkami roślin chronionych i zagrożonych,
- 1 zespół przyrodniczo-krajobrazowy obejmujący Kołobrzeski Las.

Dla tych obiektów należy sporządzić dokumentację przyrodniczą, następnie w aktach powołujących określić zakazy i wskazania konserwatorskie.

1. Zachować dotychczasowy sposób gospodarowania przede wszystkim na dawnych użytkach zielonych na zmeliorowanych niskich torfowiskach dolinowych.
2. Objąć troskliwą opieką konserwatorską parki zabytkowe, cmentarze oraz inne skupienia zieleni komponowanej.
3. Kontrolować umieszczenie w krajobrazie nowych obiektów jak: maszty telefonii komórkowej, maszty telewizyjne, elektrownie wiatrowe mogące negatywnie wpływać na całe środowisko przyrodnicze. Nie powinny być stawiane zwłaszcza na krawędziach dolin.
4. Podejmowanie dalszych działań zmierzających do eliminacji istniejących i potencjalnych zagrożeń, w tym, uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej, kontrola szczelności szamb na terenach nieskanalizowanych, likwidacja „dzikich” wysypisk śmieci i miejsc składowania odpadów, instalacja urządzeń do oczyszczania ścieków deszczowych.
5. Wykonać plan nasadzeń śródpolnych krzewów i drzew gatunków rodzimych celem zwiększenia bioróżnorodności na obszarach użytkowanych rolniczo.
6. Wprowadzić całkowity zakaz budowy urządzeń hydrotechnicznych przegradzających koryta rzek uniemożliwiających swobodny przepływ wody, a tym samym swobodną migrację ichtiofauny.
7. Ze względu na wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe, wszelkie planowane inwestycje budowlane, hydrotechniczne powinny być poprzedzone opracowaniem ekofizjograficznym i uzgodnione z Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody.
8. Zagospodarowanie turystyczne i osadnictwo obszarów dolin rzecznych oraz jezior musi uwzględniać konieczności opracowania wskaźników, które określą tzw.

chłonność terenu. To zagadnienie należy uwzględnić w ekofizjografii.

Zaprojektowane w wyniku przeprowadzonej waloryzacji obiekty ochronne obejmują miejsca najcenniejsze dla fauny i szaty roślinnej. Ich formalne powoływanie może być procesem długotrwałym, dlatego też w każdym dokumencie dotyczącym zagospodarowania przestrzennego przygotowanym w przyszłości należy:

- w wypadku opracowania planu dla terenu proponowanego do objęcia ochroną należy proponowane zakazy i ograniczenia ująć jako ustalenia planu na tym terenie,
- do czasu powołania powierzchniowych form ochrony należy w planach zagospodarowania i studium zapisać odnośnie tych obszarów zakaz zmiany form użytkowania gruntów,
- odnośnie terenów zaproponowanych do włączenia do użytków ekologicznych i rezerwatów należy także wprowadzić zakaz prywatyzacji gruntów państwowych lub innych nieprywatnych.

3. Ogólne wskazania konserwatorskie

Obszar gminy Ustronie Morskie obfituje w tereny cenne przyrodniczo. Wydaje się więc konieczne przestrzeganie zasad gospodarowania i kształtowania środowiska takich, jak dla obszarów o wysokich walorach przyrodniczych.

Stosowanie się do wymienionych poniżej wskazań umożliwia zachowanie walorów przyrodniczych i jednocześnie renaturalizację środowiska tam, gdzie jest to jeszcze możliwe. Są to jednak zalecenia ogólne wypracowane na bazie doświadczeń ekologii. Mogą one być pomocne w kwestiach opracowywanych strategii gospodarczych jak i przy rozwiązywaniu problemów szczegółowych, dotyczących zagospodarowania.

Tak więc w celu ochrony środowiska biologicznego należy:

1. Zachować pełną reprezentację typów ekosystemów – biotopów, charakterystyczną dla gminy. Pozostawić wszystkie naturalne struktury przyrodnicze, w tym ustawowo chronione zadrzewienia i zakrzewienia, oczka, bagna, torfowiska itp. Na obszarach tych należy powtarzać w zapisach dla obszarów funkcjonalnych (wydzielen planistycznych) nakaz zachowania ich w stanie naturalnym.
2. Kształtować korytarze ekologiczne (pomosty, łączniki) pomiędzy rozproszonymi ekosystemami podobnego typu, aby zlikwidować ich izolację przestrzenną. Umożliwi to migrację flory i fauny – wymianę zasobów genowych, podnosząc tym samym odporność systemu przyrodniczego na degradację. Na przykład dwa fragmenty lasów

podobnego typu należy połączyć pasem zadrzewień.

3. Działalność zadrzewieniową należy prowadzić zgodnie z poniższymi zasadami:
 - do nasadzeń należy używać rodzimych, zgodnych z siedliskiem gatunków drzew i krzewów,
 - zadrzewienia należy kształtować wraz z odpowiednią granicą polno-leśną z okrajkiem i oszyjką,
 - wykorzystać istniejący „potencjał renaturalizacyjny” w postaci pozostawionych samych sobie fragmentów słabo przekształconych zarośli, łąk i ugorów,
 - w miarę możliwości nie usuwać drzew i krzewów, które wyrosły na terenach ruderalnych (np. przy ogrodzeniach terenów przemysłowych),
 - zezwolenia na wycinkę drzew i krzewów, nie związane z inwestycjami i zmianą przeznaczenia terenu, powinny być wydawane wyłącznie pod warunkiem wprowadzenia nowych,
 - wprowadzić nowe zadrzewienia i zakrzewienia wzdłuż ciągów komunikacyjnych.
4. Ograniczyć należy inwestycje przecinające wskazane korytarze ekologiczne, a w przypadku inwestycji zminimalizować ich wpływ na środowisko przyrodnicze planując odpowiednie przepusty, osłony nasadzenia etc.
5. Na odcinkach cieków, poza zwartą zabudową, pozwolić na spontaniczne kształtowanie się koryta oraz w miarę możliwości nie usuwać zwalonych drzew z koryta rzek.
6. Kształtować trwałą roślinność w strefach wododziałowych, które pełnią ważną funkcję alimentacyjną oraz rolę korytarzy ekologicznych. Tym samym nie odleśiać stref wododziałowych.
7. Na obszarach zajmowanych przez roślinność przyczyniającą się do oczyszczania środowiska naturalnego zakazać inwestycji mogących wpłynąć negatywnie na pokrywą roślinną.
8. W jednostkach krajobrazowo-roślinnych i łąkowo-polnych dolin rzecznych, w miejscach przesuszonych, stosować zalesienia. Zwiększą one retencję wód, a także będą pełniły funkcję melioracyjną. Proporcje między lesistością a wielkością użytków zielonych muszą być wyważone merytorycznie. Nie można zalesiać tych łąk i pastwisk, które mają kluczowe znaczenie przyrodnicze.
9. Likwidować grunty orne dochodzące do zbiorników i koryt rzek. Zamieniać je na trwałe użytki zielone bądź zalesiać.
10. Nie zalesiać, ani też nie dopuszczać do zarośnięcia drzewami, brzegów cieków na

całej długości. Utrzymać niedługie odcinki biegu koszone aż do brzegów koryta, pozostawiając kilkumetrowy pas dla rozwoju roślinności ziołoroślowej i szuwarowej.

11. Pozostawić do spontanicznego zarastania roślinnością nieużytki powstałe po eksploatacji kruszywa mineralnego (po ewentualnej uprzedniej częściowej rekultywacji technicznej) bądź torfu.
12. Utrzymywać, wokół zbiorników wód stojących oraz wzdłuż cieków, trwałe użytki zielone w pasie przynajmniej 15 metrów. Ograniczają one spływ substancji biogennych (pochodzących z nawozów) - działają jako naturalna bariera biogeochemiczna. Są też miejscem gniazdowania cennej ornitofauny wodno – błotnej.
13. Przeprowadzić weryfikację potencjalnych obszarów wydobycia surowców potencjalnych złóż (piasków, torfów). Każda taka inwestycja musi mieć wykonaną ocenę oddziaływania na środowisko. Gospodarkę eksploatacji surowców mineralnych należy prowadzić zgodnie z ustawą „prawo geologiczne i górnicze” z 1994 r.
14. Nie dopuszczać do osuszania i zasypywania lokalnych mokradeł na dnach dolin.
15. Wprowadzać zalesianie terenów granicznych między obszarami o różnym typie użytkowania. Ograniczy to między innymi rozprzestrzenianie się zbiorowisk synantropijnych złożonych z ekspansywnych gatunków.
16. Grunty słabsze o bardzo niskiej przydatności rolniczej przeznaczać pod zalesienie lub w zależności od charakteru siedlisk (zwłaszcza o skrajnych warunkach ekologicznych), pozostawiać w formie nieużytków podlegających spontanicznym procesom regeneracyjnym.

Mając na uwadze kwestie wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej, można stwierdzić, że niektóre ze środowisk ze względu na występujące tam wartości przyrody ożywionej, będą wymagały ochrony (w myśl ratyfikowanych przez Polskę konwencji oraz obowiązujących w krajach Unii Europejskiej dyrektyw i zarządzeń). Obszary takie wskazano w rozdziale V.

VII PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Inwentaryzacja przyrodnicza przeprowadzona w sezonach wegetacyjnych 2002 - 2003 w obrębie gminy Ustronie Morskie dostarczyła bogatych informacji o charakterze i zróżnicowaniu szaty roślinnej oraz walorach faunistycznych jej obszaru na tle krajobrazu.

Zarejestrowano tu nowe i cenne obiekty przyrodnicze, dla których zaproponowano formy ochronne. Równocześnie dokonano weryfikacji i oceny stanu istniejących obiektów chronionych oraz parków występujących na terenie gminy.

Podsumowując przedstawione opracowanie można przedstawić następujące wyniki:

1. Gmina Ustronie Morskie jest terenem o dużych walorach przyrodniczych. Wynika to z jej lesistości, obecności torfowisk i mokradeł, dolin rzecznych oraz zróżnicowania krajobrazowego. O bogactwie przyrody świadczą stwierdzone cenne gatunki roślin, zwierząt, zbiorowiska roślinne i siedliska o wysokiej bioróżnorodności.
2. Dotychczasowy stan poznania przyrody gminy był niewystarczający. Fauna, flora i roślinność nie były przedmiotem specjalnych badań, chociaż wykonano kilka opracowań, obejmujących wybrane zagadnienia. Przedstawione opracowanie jest pierwszym, traktującym przyrodę jako pierwszoplanowe zadanie i dającym wyniki o tym stopniu szczegółowości - mapy inwentaryzacyjne w skali 1:10 000.
3. Na podstawie przeprowadzonej w sezonie 2002/2003 waloryzacji przyrodniczej można stwierdzić, że flora gminy obejmuje 538 gatunków roślin naczyniowych, z tego:
 - 27 gatunki roślin chronionych, z tego ściśle 18 i częściowo 9,
 - 79 gatunków roślin naczyniowych rzadkich, ginących lub zagrożonych wyginięciem wpisanych na którąś z czerwonych list, krajową, regionalną lub międzynarodową.
4. Opisano 1 park podworski i 10 pomników przyrody.
5. Na obszarze gminy Ustronie Morskie opisano 130 taksonów zwierząt kręgowych.
6. Spośród fauny kręgowców wykazano:
 - 95 gatunków chronionych (Rozp. MŚ z 14 września 2001r.)
 - 2 gatunki z Polskiej Czerwonej Listy Zwierząt,
 - 43 gatunki z Czerwonej Listy Zwierząt Pomorza Zachodniego,
 - 2 gatunki z Europejskiej Czerwonej Listy Zwierząt,
 - 114 gatunków na listach konwencji międzynarodowych.
7. Gmina reprezentuje duże walory krajobrazowe. Powierzchnia terenu gminy jest lekko pofałdowana, występują tu obszary bezodpływowe, oczka wytopiskowe, oraz doliny

boczne w strefach przykrawędziowych. Tereny najwyżej położone znajdują się między Kądzimnem a Stramnicą. Wyróżniają się tu następujące elementy rzeźby terenu:

- wybrzeże morskie,
- brzeg wysoczyzny morenowej,
- równina bagienna,
- równina denno-morenowa,
- wzniesienia moreny czołowej,
- dna dolin rzecznych i rynien glacialnych.

8. Do istniejących chronionych obiektów krajobrazowych należą:

- obszar chronionego krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski”,
- park wiejski,
- drzewa pomnikowe.

9. W granicach gminy istnieje obiekt powierzchniowy objęty ochroną prawną na mocy ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym – jest to obszar chronionego krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski”.

10. Istniejąca forma ochrony zapewnia zachowanie walorów krajobrazu, ale utrzymanie wysokiej bioróżnorodności tego terenu wymaga ustanowienia kolejnych obiektów – rezerwatów, użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych. Zaleca się powołanie:

- 1 rezerwatu przyrody,
- powiększenie istniejącego obszaru chronionego krajobrazu,
- 1 zespołu przyrodniczo-krajobrazowego,
- 11 użytków ekologicznych,

11. Poza 10 istniejącymi pomnikami przyrody zinwentaryzowano drzewa, grupy drzew oraz aleje zasługujące na ochronę pomnikową i zaproponowano powołanie kolejnych 37 pomników przyrody – 33 drzewa pojedyncze, 1 aleja, 3 grupy drzew.

12. Wskazano istnienie lokalnych korytarzy ekologicznych – dolina rzeki Pyski, Malechowska Struga i strumienie spływające ze wzniesień morenowych w kierunku Bałtyku, które wymagają ochrony, w celu zabezpieczenia różnorodności biologicznej tego obszaru.

13. Zidentyfikowano główne zagrożenia oraz bariery ekologiczne mogące niekorzystnie wpływać na stan populacji zwierząt w gminie.

14. W obrębie gminy Ustronie Morskie nie znajduje się żaden obszar, który pełniłby kluczową funkcję dla fauny z punktu widzenia Konwencji Berneńskiej, Bońskiej i

Ramsarskiej. Natomiast znajdują się obszary, które pełnią kluczową rolę z punktu widzenia Dyrektywy Siedliskowej i Ptasiej.

15. Ustalono całą gamę szczegółowych wskazań konserwatorskich dotyczących ochrony zasobów przyrody nieożywionej, krajobrazu, szaty roślinnej i fauny.
16. Wskazano ogólne warunki dla lokalizacji nowych inwestycji.
17. W studium oraz planie zagospodarowania przestrzennego gminy, planach urządzania nadleśnictw, a także Strategii rozwoju województwa zachodniopomorskiego należy uwzględnić potrzebę ochrony najcenniejszych walorów przyrodniczych, w tym wynikających z konwencji ratyfikowanych przez Polskę.

Dotychczasowa sieć form prawnie chronionych, po utworzeniu nowych obiektów zaproponowanych w niniejszym opracowaniu stworzy racjonalny system obiektów chronionych.